

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1948. DO 1956.
OĐNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
561

Subotica, 3. siječnja 2014. Cijena 50 dinara

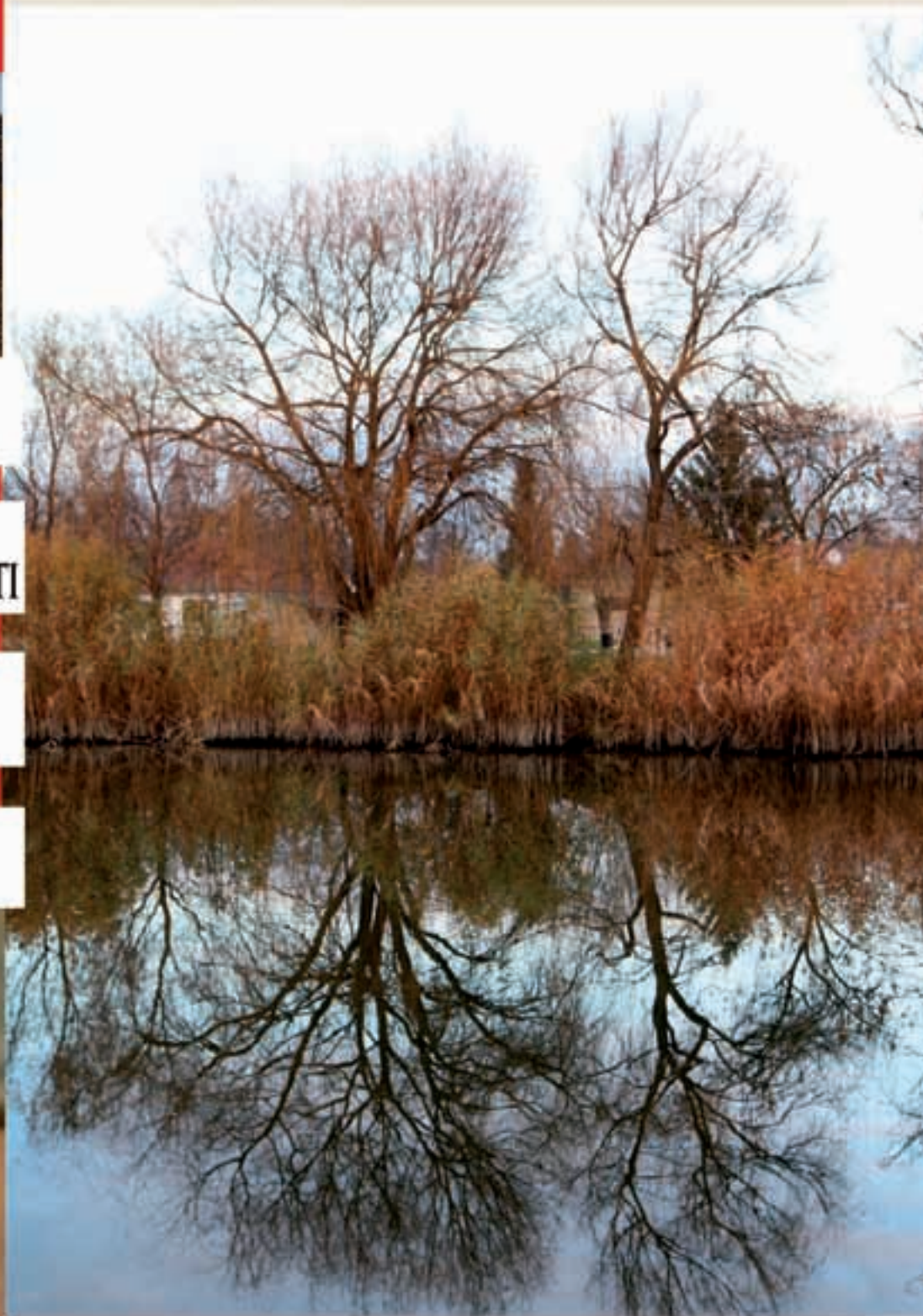

PAD STOČARSKE
PROIZVODNJE

MZ GIBARAC
PUNO PROBLEMA ZA RIJEŠITI

MARGA ŠTIPIĆ
NAIVNA SLIKARICA

INTERVJU
MIRKO ĐORĐEVIĆ

SPECIJAL: Hrvati u Srbiji i Srbi u Hrvatskoj

Javno komunalno preduzeće „SuboticaGas“ - Subotica
Szabadkai Gázművek Kommunális Kőzvéallalat - Szabadka
Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ - Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58
tel: 024/641-200, fax: 024/641-220
Dežurna služba : 024/641-211

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

Najbolja praznična kupovina u TippNetu!

**DAR uz svako
kupljeno računalo:
besplatan servis
i mjesec dana
besplatnog
Interneta!**

**Pravo je vrijeme za kupovinu! Čekaju Vas
praznične cijene i povoljni uvjeti plaćanja!**

**Ne odlažite kupovinu! Požurite, preduhitrite najavljeno
siječanjско povećanje PDV-a na informatičku opremu!**

**Od 1.1.2014. očekuje se porast PDV-a na informatičku opremu na 20%.*

TIPPNET
INTERNET

Kupite sada, a platite kasnije!

Platite čekovima građana, ili putem sindikalnog kredita!

**Kupovina na rate i za penzionere i poljoprivrednike.*

Karađorđev put 2, Subotica 024/555-765

Privatna stomatološka ordinacija

**Opće stomatološke i specijalističke
ortodontske usluge**

dr. Róbert Horvát

www.poslovnabaza.com/drhorvatrobert

24000 SUBOTICA Đure Đakovića 7/a Tel.: 024/554-136

SRETNNA NOVA GODINA!

20

Obogatimo živote kulturom, tek...

Čestiti i blagoslovljeni blagdani i praznici!

14

IZDANJE ZA PROJEKTOVANJE I
REPRODUKCIJSKE SVRHE

Realna slika

Dragi čitatelji, želimo vam svako dobro u ovoj godini, a onima koji Božić slave po Julijanskom kalendaru želimo sretan Božić.

Želja svih uposlenika i tijela koja upravljaju NIU »Hrvatska riječ« je da čitatelja u novoj godini bude više nego prethodnih godina. Samo svi zajedno možemo to i ostvariti.

U prvom broju u 2014. godini po prvi puta donosimo na 12 stranica specijal – pregled ostvarivanja manjinskih prava – temeljen na podacima o financijskim aspektima, zastupljenosti u državnim tijelima, političkom predstavljanju, zastupljenosti u medijima. Naravno, ne pretendiramo na to da je ovaj pregled o ostvarivanju manjinskih prava Hrvata u Srbiji i Srba u Hrvatskoj sveobuhvatan i kompletan. Na 12 stranica i za mjesec dana koliko je trajalo prikupljanje podataka, a na čemu je radila tek jedna osoba, naš redoviti suradnik *Nikola Perušić*, to nije niti moguće. O svakoj od obuhvaćenih tema na po jednoj stranici - mogla bi se napisati knjiga ili dvije. Željeli smo ipak započeti taj posao – sustavno prikupljanje i prezentiranje činjenica o ostvarivanju manjinskih prava Hrvata u Srbiji, a ovoga puta odlučili smo, radi usporedbe, prikupiti i prezentirati neke podatke i o ostvarivanju prava Srba u Hrvatskoj. U ovome specijalu nastojali smo prikupiti podatke o financijskim sredstvima koje dvije države izdvajaju za ostvarivanje kulturne autonomije svojih manjina. Mogli smo izabrati i drugi put, prikupiti i usporediti podatke o ostvarivanju prava različitih manjina u Srbiji, ili usporediti se s hrvatskim manjinama u drugim zemljama. To nas tek očekuje. Bez realne slike o samima sebi, a do koje možemo doći i tako što uspoređujemo vlastiti položaj s položajem drugih manjina, teško je, u stvari nemoguće definirati strateške ciljeve razvoja vlastite nacionalne zajednice. U ovome, prvom pokušaju, bilo je niz teškoća da se podaci sustavno prikupe. Prvi problem u tom poslu je što Republika Srbija ne vodi sustavnu evidenciju, iako je tu obvezu preuzela, niti o zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u državnim tijelima, niti zbirne podatke o financijskim sredstvima koji se izdvajaju za udruge i programe nacionalnih manjina. U Republici Hrvatskoj, pak, takva evidencija postoji, ali niti ona nije sveobuhvatna, jer ne obuhvaća podatke o sredstvima koja se izdvajaju iz županijskih, gradskih i općinskih proračuna. I zato, preporučujući ovaj specijal za čitanje – upućujemo i poziv drugim institucijama hrvatske zajednice koje također rade na prikupljanju podataka ovakve vrste – da udružimo napore i zajednički radimo na sustavnom prikupljanju i obradi podataka o svim aspektima ostvarivanja manjinskih prava i kulturne autonomije Hrvata u Srbiji.

J. D.

3. siječnja 2014.

SADRŽAJ

AKTUALNO

Usvojen proračun AP Vojvodine

**U POKRAJINSKOJ KASI 15 POSTO
MANJE..... 7**

TEMA

Desetkovan stočni fond u Vojvodini

ISPRAŽNjeni OBORI I ŠTALE..10-11

INTERVJU

Mirko Đorđević, analitičar

**NE BOJMO SE PROMJENA I NE
BOJMO SE ISTINE 12-13**

SUBOTICA

Lice grada kao zrcalo vremena

**SVJETLA I TAME LIJEPE STARE
ULICE.....22**

DOPISNICI

Mjesna zajednica Gibarac

PUNO PROBLEMA ZA RIJEŠITI48-49

SPECIJAL

Hrvati u Srbiji, Srbi u Hrvatskoj

TRAŽENJE BALANSA..... 23-34

Spinovanje, ludom radovanje

Utjecaj na javno mnijenje već se odavno ne vrši tako primitivnim sredstvima kao neka- da političkim obećanjima. Izreka »obećanje, ludom radovanje« sve govori. Na politička obećanja jednostavno ne treba računati. Kolega mi veli kako je napravio dogovor s jednim političarem, a kada ga ovaj nije ispunio, umjesto kajanja ili isprike, dobio je odgovor – pa ja sam političar, svatko zna koliko vrijede naša obećanja.

Upravo zbog ovoga, političari su našli novi oblik manipulacije - spinovanje. Ako žele nametnuti neki cilj, prvo stvore problem koji navodno rješavaju. Tada se oni pojavljuju kao spasitelji. Recimo, pusti se informacija da je neka tvrtka u jako teškom položaju i da će uposleni biti izbačeni na ulicu. Onda se pod pritiskom javnosti pronalaze načini da se otpiše porezni dug, odloži plaćanje svega onoga što održava sustav zdravstva, školstva, državne uprave. I, političar je spasio stotine radnih mjesta. No, prava istina je da mnogi gospodarstvenici novac izvuku iz tvrtke, namjerno ga izvlače na tajne račune, a u slučajevima veće korupcije ga dijele sa spomenutim političarima i strankama.

Ali, spinovanje može biti i bezazlenije, na primjer kreira se tobožnja kriza između određenih političkih rivala kako bi se pozornost javnosti skrenula s bitnijih tema.

Ja sam doista bio otvoren i naivan za obećanja sadašnje vlasti. Ljudi su krenuli raditi ranije nezamislive stvari, potpisali su Briselski sporazum, hapsili kriminalce. Stoga, računao sam i da će po pitanju gospodarstva biti ozbiljni. Međutim, što više gledam broj neuposlenih, statistiku zaduženog stanovništva, čini mi se da je stanje alarmantno, a ne razumijem što se želi postići novim gospodarskim mjerama. Te mjere mi oupće ne djeluju ljekovito. Povećanje poreza, smanjenje potrošnje ipak ne rješava problem. Stoga sam pratio i privlačenje stranih infrastrukturnih investicija. Došao sam do šokantnih zaključaka.

Ugovor o ulaganju Kineza u termoelektranu Kostolac nije pravno važeći, priznao je EPS. To je bilo mahanje papirima za domaću javnost. Jako smo daleko od investicije. Druga stvar, vijest da je potpisan ugovor kako će Kinezi modernizirati prugu Budimpešta-Beograd mađarski mediji nisu prenijeli. Naši su trubili tri dana, a partneri ništa, kao da je to samo show za našu javnost.

Ne razumijem što se postiže tim spinovanjem. Samo se bijes građana privremeno odlaže, gladnima se zamazuju oči. Je li cilj zaista samo u tome da se sustav ne raspadne do proljeća? Do izbora? Što će biti poslije, skidanje rukavica?

Nikola Perušić

Objavljen nosač zvuka »Glasovi orgulja u ravnici«

U izdanju Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata objavljen je nosač zvuka sa skladbama hrvatskih skladatelja iz Vojvodine, koji je plod javnog snimanja koncerta 2. srpnja 2013. godine u katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije u Beogradu, a nakon serije koncerata orguljske glazbe pod nazivom »Glasovi orgulja u ravnici«, navodi se na internetskom portalu ZKVH-a.

Na nosaču zvuka nalaze se skladbe za orgulje *Albe Vidakovića* i *Stanislava Prepreka* u izboru pok. prof. *Đure Rajkovića* i prof. *Saše Grunčića*, koji je ujedno bio izvođač programa. Snimljena su djela *Albe Vidakovića*: »Preludij i fuga u C-duru«, »Fantazija i fuga u f-molu«, te *Stanislava Prepreka* – »11 preludija na koralne teme« i »Improvisata«, te »Suita za orgulje« sa sljedećim stavcima: Preludium quasi fantasia, Canzona, Choral, Pastoral i Toccata.

Koncert je snimio *Viktor Kesler* iz subotičkog Studija »Kesler«.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata ostvaruje na ovaj način plan o koncertu orguljaških djela hrvatskih skladatelja vojvođanskog podneblja, jer glazbenih djela te vrste ima veoma malo. Seriju orguljskih koncerata Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata pokrenuo je još 2010. godine, a od tada su priređeni koncerti u Subotici, Somboru, Zemunu, Novom Sadu, Đakovu, Splitu, Kovačici, Vršcu, Zrenjaninu i Beogradu.

H. R.

»Veliko prelo 2014.« u Subotici

»Veliko prelo 2014.« u organizaciji Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« bit će održano 1. veljače u dvorani Tehničke škole »Ivan Sarić« (MEŠC) u Subotici. Početak je zakazan za 19,30 sati, a goste će zabavljati dobro poznati ansambli »Ravnica« i »Hajo«.

Karte po cijeni od 2.000 dinara mogu se kupiti ili rezervirati u uredu HKC-a »Bunjevačko kolo« (Preradovićeve 4) radnim danom od 8 do 14 sati na adresi ili putem telefona 024/556-898 ili 024/555-589.

USVOJEN PRORAČUN AP VOJVODINE

U pokrajinskoj kasi 15 posto manje

Bojan Pajtić rekao je tijekom sjednice da je pokrajinski proračun realno za četiri do pet puta manji od onoga što definira Ustav Srbije i što građani Vojvodine »zarađuju i zaslužuju«

Skupština Vojvodine usvojila je prijedlog pokrajinskog proračuna za iduću godinu u iznosu od 65,67 milijardi dinara, što je za oko 15 posto manje od ovogodišnjeg, jer nisu planirana sredstva za izgradnju puta Novi Sad - Ruma s tunelom kroz Frušku goru, piše RTV.

Predsjednik Vlade Vojvodine *Bojan Pajtić* rekao je tijekom sjednice da je pokrajinski proračun realno za četiri do pet puta manji od onoga što definira Ustav Srbije i što građani Vojvodine »zarađuju i zaslužuju«. On je kazao da je u takvom, »usko dimenzioniranom proračunu« Vojvodine poseban akcent stavljen na područja koja su od egzistencijalnog značaja za građane pokrajine.

ULAGANJA PO PODRUČJIMA

Prema njegovim riječima, za poljoprivredu je u 2014. godini namijenjeno 6,4 milijardi dinara, a za investicijske aktivnosti oko 6,3 milijardi.

Pajtić je rekao da je 500 milijuna dinara namijenjeno za programe Pokrajinskog tajništva za gospodarstvo, kao dodatni poticaj za kompanije

koje će u idućoj godini zaposliti oko 2000 ljudi.

Dodao je da je za zdravstvo iz proračuna namijenjeno 1,2 milijarde dinara, prije svega za financiranje pronatalitetne politike, kao i 2,2 milijarde dinara za završetak opremanja medicinskog kompleksa »Kamenica dva«.

Pajtić je naveo da je u proteklom razdoblju pokrajinska administracija smanjena za više od deset posto, a uštedena sredstva su opredijeljena za razvojne programe u oblasti poljoprivrede, gospodarstva, zdravstva, socijalne politike i demografije.

On je dodao da su u sljedećoj godini planirana i ulaganja u energetiku, u visini od pola milijarde dinara.

NESKLAD S USTAVOM

Pokrajinski tajnik za financije *Zoran Radoman* podsjetio je da Ustavni sud Srbije još uvijek nije donio odluku o inicijativi AP Vojvodine da se preispita ustavnost pojedinih odredbi Zakona o proračunskom sustavu Srbije, zbog čega vojvođanski proračun niti ove godine neće biti u skladu s Ustavom Srbije.

Prema njegovim riječima, proračun Vojvodine će zbog

toga realno biti manji za 40 milijardi dinara sredstava koja bi bila investirana u razvoj Vojvodine.

Radoman je podsjetio da je u tijeku konstituiranje radne grupe za izradu Zakona o financiranju Vojvodine i izrazio uvjerenje da je ovo posljednji proračun kojim će prihodi Vojvodine biti umanjeni.

On je precizirao da transferna sredstva iz proračuna Srbije iznose 38 milijardi dinara od ukupno 65,67 milijardi, koliko iznosi proračun.

»To znači da te 32 milijarde samo prođu kroz pokrajinski proračun i da u suštini polovicu proračuna uopće nemamo«, rekao je Radoman. Ocijenio je da tako neće biti zadovoljena ustavna garancija o tome da najmanje sedam posto republičkog proračuna pripada Vojvodini, kao i da neće biti ispoštovan ni drugi dio te ustavne odrednice, da tri sedmine pokrajinskog proračuna ide u investicije.

OPOZICIJA: NEPOTREBNE STAVKE

Opozicija u pokrajinskom parlamentu, u kojoj su koalicije koje predvode SNS i SPS, SRS i DSS, kritizirala je

taj prijedlog prije svega zbog, kako je istaknuto u raspravi, mnogih neopravdanih i nepotrebnih stavki na rashodnoj strani.

Zastupnik DSS-a *Milenko Jovanov* smatra da je dobro to što je planiran veliki dio proračuna za poljoprivredu, ali je naveo da ničim ne može biti opravdano to što je 360 milijuna dinara predviđeno za zaprašivanje komaraca, a samo 40 milijuna više za ostvarivanje demografskih programa.

SNS u Skupštini Vojvodine ne podržava prijedlog pokrajinskog proračuna za iduću godinu, jer nema ni ustavne ni statutarne osnove za usvajanje tog dokumenta, izjavio je šef zastupničke grupe koju predvode naprednjaci *Predrag Matejin*.

Podsjetivši da je Ustavni sud proglasio neustavnim više od dvije trećine odredbi Statuta AP Vojvodine, Matejin je rekao da su zato sporna i mnoga predložena rješenja za novi pokrajinski proračun i dodao da je SNS predložila amandmane radi poboljšanja tog dokumenta, ali ih je Vlada Vojvodine odbacila, piše RTV.

H. R.

OPREMANJE INSTITUTA U KAMENICI

U prijedlogu pokrajinskog proračuna za 2014. godinu 5,5 milijardi dinara predviđeno je za investicije, a prvi put se uz taj dokument daje i spisak investicija koje bi trebale biti ostvarene preko Fonda za kapitalna ulaganja. U tom kontekstu, najznačajnije će biti opremanje sva tri instituta u Srijemskoj Kamenici, odnosno zdravstvenog centra »Kamenica 2«, za koji je namijenjeno 2,2 milijarde dinara.

Na kavi kod susjeda

Stanka Parać, Siniša Babić, Miljenko Turniški i Svetislav Milanković

Cilj projekta je povezivanje lokalnih samouprava, institucija, civilnog sektora, razmjena iskustava u prekograničnoj suradnji i razvijanje mogućnosti zajedničke implementacije projekata koje Europska unija financira iz različitih programa, kaže Stanka Parać

Završni susret sudionika projektne aktivnosti IPA prekograničnog projekta Republike Hrvatske i Republike Srbije, koju financira Europska unija, »Na kavi kod susjeda«, održan je nedavno u Subotici. Ova se projektna aktivnost odvija u okviru projekta »Podrška umrežavanju i europskoj suradnji gradova i općina – SNET.EU«, a ima za cilj povezivanje 12 sudionika gradova i općina iz Srbije i Hrvatske, upoznavanje njihovih potencijala i strateških smjernica razvoja, stvaranje konsenzusa, ideja i osnova za zajedničke prekogranične projekte u budućnosti. Nositelji ovog

projekta su Centar lokalne demokracije u Subotici, koji predstavlja Stanka Parać, i Agencija lokalne demokracije iz Osijeka, čiji je direktor Miljenko Turniški, u suradnji s četirima partnerskim organizacijama, a to su – Otvoreno sveučilište u Subotici, Asocijacija agencija za lokalnu demokraciju, Hrvatski institut za lokalnu samoupravu, te Evangeoski teološki fakultet iz Osijeka. U ovom projektu sudjeluju: Grad Vukovar, Grad Beli Manastir, općine Nijemci, Lovas, Erdut, Drenovci, Stari Jankovci, Apatin, Bač, Beočin, Indija, Stara Pazova, Ruma, te gradovi Subotica i

Osijek kao nositelji projekta. Projekt je započeo prošle godine i traje 18 mjeseci.

POVEZIVANJE LJUDI

»Smisao projekta SNET.EU jest podrška umrežavanju općina i gradova te manjih ruralnih sredina iz Srbije i Hrvatske radi povezivanja lokalnih vlasti, ljudi iz različitih institucija i područja, koji planiraju aplicirati na sredstva koja daje Europska unija«, naglašava Stanka Parać.

Cilj ovog načina umrežavanja jest osposobljavanje prekograničnih općina, unapređenje ljudskih i drugih kapaciteta neophodnih za

implementaciju IPA projekata. Zbog nedostatka suradnje i informacija između pograničnih samouprava se i radi i implementira ovaj projekt, kako bi se u konačnici jačali ekonomski razvoj i suradnja. Projekt se sastoji iz nekoliko projektnih aktivnosti – između ostalog predviđeno je osnivanje dvaju resursnih centara u Subotici i Osijeku, putem vidljivosti projekta u smislu sastanaka, seminara, te kroz konkretno umrežavanje.

»Kroz ovu aktivnost »Na kavi sa susjedom« povežemo ljude iz raznih područja, ljude koji žele i planiraju na što bolji način aplicirati za sredstva EU fondova. Ovo je

deseti susret, a od 12 općina i samouprava koje sudjeluju u projektu četiri su se već uključile u razvojne programe EU«, kaže Parać.

Prvi dio susreta u Subotici otpočeo je posjetom Gradskoj kući, točnije Velikoj vijećnici, gdje je upriličen razgovor uz kavu. Formalni dio tj. početak aktivnosti obilježen je najprije pozdravnim govorom te riječima dobrodošlice predstavnika lokalne samouprave Grada domaćina *Siniše Babičkovića*, pomoćnika gradonačelnika za regionalni razvoj i međunarodnu suradnju. Kratkim govorom sudionicima su se obratili projektni menadžeri Stanka Parać i Miljenko Turniški.

Obje agencije lokalne demokracije, tj. nositelji projekta, slave 20 godina postojanja, te su u Velikoj vijećnici potpisali povelju o partnerstvu.

UMREŽAVANJEM I UPOZNAVANJEM DO BOLJIH PROJEKATA

»Veliki problem nas sudionika prekograničnih projekata, koji želimo zajedno nastupati i aplicirati za fondove Europske unije, jest gubitak vremena u međusobnom upoznavanju. Zato je i ova aktivnost simboličkog naziva 'Na kavi kod susjeda' osmišljena, da se gradovi i općine bolje

i ističe kako je međusobno neposredno upoznavanje mnogo bolje nego komunikacije preko interneta.

»Veoma bitan segment ovog projekta jest razmjena ljudi, mladih ljudi raznih profesija s ovih prostora. S kolegama iz Subotice dugo surađujemo i surađivali smo u veoma teškim uvjetima, osobito nakon rata, ali evo danas obilježavamo 20 godina postojanja obiju agencija«, naglašava Miljenko.

Stanka Parać ističe značaj ovih i budućih prekograničnih projekata između Republike Srbije i Republike Hrvatske prije svega u procesu pomirenja i da Europska unija putem

Rozalija Jakumetović, predsjednica Udruge Mađara Grada Vukovara i predsjednica Vijeća mađarske nacionalne manjine u Gradu Vukovaru, ističe značaj neposredne komunikacije i razgovora: »Ljudi su zbog suvremenih tehnologija i upora- be interneta postali otuđeni, stoga je izravan razgovor uz kavu s kolegama, susjedima i prijateljima najbolji način da se prevlada ta otuđenost«, kaže Rozalija.

Primjer IPA projekta »Gradovi na pustari«

Nakon kratkog druženja i razgovora u lobiju Velike vijećnice te popijene kave u ugodnom ambijentu, sudionici su posjetili i Gradski muzej. Ravnatelj Gradskog muzeja u Subotici *Istvan Hullo* dočekaao je goste a kako je sastavni dio projektne aktivnosti upoznavanje gostiju s uspješno provedenim IPA projektima Grada domaćina, *Svetislav Milanković* i povjesničarka umjetnosti i uposlenica Gradskog muzeja *Ljubica Vuković-Dulić* predstavili su gostima nedavno završen projekt »Gradovi na pustari«. Ovaj projekt se bavi putovima kulture između regija Kiskunhalas i Sjevernobačkog okruga. U okviru projekta obje su se strane bavile istraživanjem i uspostavljanjem turističkih ruta a za to su vrijeme održane tri izložbe, objavljene dvije publikacije na četirima jezicima, a održano je nekoliko radionica na temu izložbi, te dvodnevna stručna konferencija.

Završna konferencija IPA projekta SNET.EU, tj. umrežavanje općina i gradova s obiju strana Dunava, bit će održana u Osijeku početkom ove godine.

Siniša Skenderović

Svetislav Milanković, tajnik Gradskog muzeja u Subotici, sudionicima i gostima je govorio o povijesti Gradske kuće, izgradnji objekta i iznio zanimljive podatke i detalje o Velikoj vijećnici. Naglasak je bio na vitražima koji su osobito fascinirali nazočne u Velikoj vijećnici, a koji prikazuju značajne osobe iz povijesti Austro-Ugarske Monarhije i ovog dijela Europe.

upoznaju, da vidimo koji su to primjeri uspješno realiziranih IPA projekata u gradu ili općini koja je domaćin. Ove smo općine i gradove umrežili i kada se uskoro raspišu projekti znat ćemo kome se obratiti, tko ima iskustva u određenom području. Republika Srbija je dobila datum za pregovore o pristupanju EU, pa sve dobiva jednu višu kvalitativnu razinu«, kaže Miljenko Turniški

ovih programa nastoji pridodati ekonomskom razvitku lokalnih sredina.

»Cilj projekta je povezivanje lokalnih samouprava, institucija, civilnog sektora, razmjena iskustava u prekograničnoj suradnji i razvijanje mogućnosti zajedničke implementacije projekata koje Europska unija financira iz različitih programa«, tvrdi Stanka Parać.

DESETKOVAN STOČNI FOND U VOJVODINI

Ispražnjeni obori i štale

*Broj grla stoke godišnje se smanjuje za dva do tri posto * Udio stočarske proizvodnje u stvaranju dohotka iz poljoprivrede odavno je ispod 50 posto i po tome naša poljoprivreda spada u ekstenzivnu proizvodnju*

Kada se sedamdesetih godina prošlog stoljeća djed *Bojana Jožića* iz Nenadića bavio tovom svinja, za 10 do 12 tovljenika mogao je kupiti nov automobil domaće proizvodnje, prije 15 godina Bojanov otac je za jednog tovljenika iz uslužnog tova mogao kupiti litru herbicida, a danas Bojan na jednom tovljeniku ima čistu zaradu od 1.500 dinara. To je slika onoga kroz što je posljednjih desetljeća prolazila proizvodnja svinja. Zato i ne čudi što je za 30 godina broj svinja u Somboru s 250.000 pao na oko 105.000 koliko ih ima danas. »Sombor je nekada bio veliko sirovinско područje za prerađivače mesa. Čak su osamdesetih godina postojali i planovi da se proizvodi 500.000 tovljenika i da se oni prerađuju u somborskoj klaonici. Plan

je bio i somborsku klaoničnu industriju osposobiti za klanje 50.000 tovnih junadi. Danas na teritoriju Sombora ima oko 15.000 goveda. Polovica su krave i junice, a polovica grla je u tovu. Zanimljivo je reći kako kod govedarske proizvodnje ipak imamo stabilnu proizvodnju, pa čak i onda kada proizvođači iz prosvjeda proljevaju mlijeko, broj grla se ne smanjuje puno«, kaže za naš list *Vladislav Kronić*,

Vladislav Kronić

načelnik Odjela za gospodarstvo Grada Sombora.

Nije stočni fond desetkovan samo u Somboru, već ista muka muči i ostale dijelove Vojvodine i Srbije. To potvrđuju i podaci koje smo dobili iz Gospodarske komore Srbije, koji kazuju da se godišnje broj grla stoke smanji za dva do tri posto.

NEIZVJESNA PROIZVODNJA

»Posljednji put uslužni tov držali smo prije petnaestak godina. To znači da smo dobivali prasad i hranu, tovali svinje i onda ih predavali onome s kim smo ugovorili proizvodnju. Bilo je svakako. Nekada se događalo da smo novac čekali mjesec-dva, a kod posljednje isporuke zarada po tovljeniku bila je tolika da se za to mogla kupiti litra

pesticida. Tada smo i prestali s uslužnim tovom«, priča nam Bojan, mladi poljoprivrednik iz Nenadića. On se i danas bavi proizvodnjom svinja, ali u vlastitoj organizaciji. Ima svoje krmače, odojke, hranu, a jedino što kupuje su dodaci za hranu. Problema s prodajom nema, kratki su rokovi plaćanja, a trenutačno je i, s obzirom na nisku cijenu kukuruza, i cijena tovljenika prihvatljiva. No, Bojan samo može sanjati vrijeme kada je njegov djed iz tova svinja lako mogao kupiti nov auto. »Sada ni za stotinu tovljenika ne možete kupiti novi automobil. Najveći problem za nas je to što kada krenemo u proizvodnju ne znamo kakva će cijena biti za četiri do šest mjeseci kada predajemo tovljenike. Da mi proizvođači imamo neku zajamčenu cijenu i da nema uvoza mesa mislim da bi se više poljo-

privrednika odlučivalo za tov. Ovako danas u Nenadiću nema ni jednog proizvođača koji u turnusu ima 50 tovljenika», kaže Bojan.

NEZAUSTAVLJIV PAD

Nije bez problema proteklih godina bila ni proizvodnja mlijeka. Bilo je tu i prolijevanja, najava zatvaranja farmi i klanja muznih krava. »Očigledno da, ne samo na razini Vojvodine, već i cijele Srbije postoji problem rapidnog smanjenja broja grla stoke, naročito onoga za reprodukciju, a to su suprasne nazimice i krmače i steone junice i krave. Za ilustraciju, podatak da je Srbija nekada imala 800.000 krava, a danas je taj broj ispod 500.000. Zbog toga i nemamo dovoljno mlijeka za domaće potrebe već ga uvozimo i to iz Republike Srpske, gdje »Imlek« ima svoje instalirane kapacitete mljekarske industrije. Generalno, stočarstvo je godinama u krizi i njegov udio u stvaranju dohotka iz poljoprivrede je sve manji. Ranijih godina taj je udio bio od 33 do

PREPLETANJE NADLEŽNOSTI

»Agrarna politika isključivo je u rukama središnje države. Uvoz i izvoz u nadležnosti su Ministarstva trgovine, mi želimo postati članica EU i države koje su u takvom stanju ne mogu spustiti rampe na svojim granicama. Ministarstvo poljoprivrede, koje nije nadležno za poslove uvoza i izvoza mora iznalaziti način pomoći svojim poljoprivrednicima da mogu sutra, kada se tržište potpuno otvori, izdržati konkurenciju. To nije držanje dvije ili tri krmače ili krave, već ozbiljna proizvodnja. Lokalna samouprava može tijekom provedbe Zakona o poljoprivrednom zemljištu stočarima osigurati državno poljoprivredno zemljište. Drugo, može povećati skromna sredstva u Fondu za razvoj, što bi omogućilo davanje jeftinih kredita«, kaže Kronić.

35 posto, a sada je pao na oko 25 posto. Svaka poljoprivreda u kojoj je udio stočarstva manji od 50 posto može se smatrati ekstenzivnom poljoprivredom«, kaže za »Hrvatsku riječ« *Dorđe Bugarin*, tajnik Udruge poljoprivrede, prehrambene industrije i vodoprivrede Gospodarske komore Vojvodine.

Bugarin kaže kako se trend pada stočarske proizvodnje nastavlja i dalje. Mali proizvođači uglavnom se okreću proizvodnji za vlastite potrebe. »S druge strane veće se farme nedovoljno brzo formiraju. Njihov problem je što nemaju dovoljno zemljišta, pa se na to nadovezuje prava utrka za zemljište u državnoj svojini, kako bi se osigurala hrana za stoku. To nije dobro jer povećava troškove proizvodnje. Zato se mora napraviti sustavno rješenje koje bi omogućilo da mladi poljoprivrednici koji se žele baviti i stočarskom proizvodnjom lakše dođu do subvencioniranih hipotekarnih kredita za kupovinu zemljišta. Oni bi tako stabilizirali proizvodnju hrane za vlastite farme i sutra bi bili usporedivi s farmerima iz Europske unije. Komora Vojvodine to uporno predla-

že, ali do sada nismo u Vladi imali razumijevanja za taj prijedlog«, kaže Bugarin.

NEDOSTAJU SISTEMSKE RJEŠENJA

Na naš upit što bi se još moglo uraditi da bi se stočarska proizvodnja barem djelomice oporavila, Bugarin kaže kako bi prvo trebalo značajnije oporezivati zemljište, a onda znatne porezne olakšice dati onima koji se bave stočarstvom, odnosno da oni budu porezno privilegirani. »Naravno, treba urediti još puno stvari. Jedna od njih je i stvaranje uvjeta da se proizvođači povezuju kroz suvremene kooperative. To bi omogućilo proizvođačima da i kad kupuju i prodaju zajednički izlaze na tržište i da na taj način ostvare bolje financijske efekte za vlastitu proizvodnju i tako se udruženi suprotstave

interesima velikih«, kaže naš sugovornik iz Gospodarske komore Vojvodine.

Logično u ovoj priči nameće se pitanje kako smo uopće došli do toga da danas govorimo o drastičnom smanjenju obujma stočarske proizvodnje. I što je još gore, da samo govorimo, ali ne poduzimamo ništa da se stanje popravi. Za Bugarina jedan od glavnih »krivaca« je privatizacija, jer više nema interesne veze između vlasnika klaonične industrije i mljekara s onima koji proizvode sirovinu za tu industriju. »Vlasnici preradaivačke industrije bliže su tržištu i oni na tržištu pokušavaju ostvariti maksimalne financijske efekte. Kada profit ne mogu ostvariti svojim cijenama na tržištu, jer je kupovna moć stanovništva mala, onda to rade preko cijena sirovina. U posljednje vrijeme, s obzirom na liberalizaciju vanjskotrgovačkog poslovanja, sve više uvozimo meso, koje se praktički kupuje iz fondova koji služe kao rezerva za intervencije na tržištu EU. To meso je po pravilu pri isteku roka trajanja, prodaje se našim klaoničarima koji ih miksuju s domaćim mesom i prave klaonične proizvode«, smatra Bugarin.

Na kraju priče zaključak bi mogao biti poražavajući. Neće uskoro obori i štale biti puniji, niti će novčarke stočara biti deblje. Šteta, jer bi uz malo pameti priča mogla biti posve drugačija.

Zlata Vasiljević

NEDOSTIŽNA KVOTA

Srbija ima kvotu od EU za izvoz 8.750 tona izvoza junećeg mesa, ali ne bilo kakvog, već »bejbi bifa«. No, problem što Srbija nema dovoljno plotkinja koje su u stanju proizvesti mušku telad koja bi išla u tov. Zato se odobrena kvota ispunjava samo s deset posto. Za usporedbu, podatak da je u nekadašnjoj SFRJ Srbija izvozila 30.000 tona junećeg mesa, najviše u Italiju i Grčku.

Ne bojmo se promjena i ne bojmo se istine

Razgovor vodila: Slavica Mamužić

*Za velike promjene potrebni su
veliki ljudi i ja se nadam da će
promjene ići. A kad ih izgovara i
vodi čovjek koji je pontifeks, prvo-
svećenik kršćanski, onda ima nade
da ta brazda bude dublje zaorana*

Analitičara, književnika, predvoditelja i publicista *Mirka Đorđevića* smatraju jednim od najboljih poznavatelja crkvenih prilika u Srbiji. Autor je nekoliko knjiga, objavio je brojne tekstove u mnogim časopisima i internetskim portalima, u kojima se kritički suprotstavlja religijskim i nacionalnim ideologijama. Njegovi su radovi socijalno-religijske problematike prevedeni na nekoliko jezika.

HR: Magazin »Time« proglasio je papu Franju osobom 2013. godine, ističući kako je on prvi neeuropski papa u 1.200 godina, spreman na transformaciju Crkve koja se ne mijenja stoljećima.

Ta vijest za mene nije bila iznenađenje, ja sam je i očekivao. Ima razloga

za to, a oni su po mom mišljenju sljedeći – sadašnji rimski prvosvećenik papa Franjo oglasio se, već stupanjem na prijestolje sv. Petra, nečim što je neke zbunilo, a nekima djelovalo čak i neobično, oglasio se novim jezikom jasnim, i najavio ono što se u kršćanstvu očekuje još od vremena Drugog vatikanskog koncila, velike promjene u strukturi te vijekovne institucije kakva je Katolička crkva sa sjedištem u Rimu. To je čuveni aggiornamento, odnosno otvaranje Crkve za svijet siromašnih, poniženih i uvrijeđenih. On je, slobodno se može reći, prvi papa, ako ne po tome što je izašao iz vatikanskih zidina na ulicu, prvi papa koji je bukvalno sišao među obične ljude i ponudio im istine vjere onako kako on to vidi, koje odgovaraju duhu

3. siječnja 2014.

vremena i senzibilitetu ljudi u ovoj našoj sigurno umornoj, potrošačkoj civilizaciji. To po mom mišljenju znači da je papa Franjo spreman, i mnogi znaci to potvrđuju, reformirati Crkvu i njene strukture i čak tražiti novi oblik papainstva koji bi odgovarao ovome vremenu. I u tome je veličina njegova. To nije slučajno, jer on dolazi iz Latinske Amerike, s bogatim iskustvom jednog svijeta siromašnih i povrijeđenih, iz prostora u kojem se začinjala čuvena teologija oslobođenja, jer oslobođenje i spasenje nisu u istoj ravni, ali imaju i moraju imati isti smisao. U tome je dobar znak i to su, po mom uvjerenju, razlozi koji su naveli ugledni magazin da ga proglasi osobom godine, ja bih čak rekao i osobom desetljeća.

HR: Preveli ste teze švicarskog katoličkog svećenika i teologa Hansa Künga, koji je poznat kao vrlo oštar kritičar Katoličke crkve i zagovornik reformi.

To je veliki misilac koji je vodio povijesni dijalog knjigom na knjigu s papom *Benediktom XVI.* Veliki teolog i veliki mislilac, koji je ponekad oštar, ali on ima dovoljno dokaza za to i mislim da je sadašnjem papi Franji dobro poznato djelo Hansa Künga i on bi bio pravi sugovornik u velikom dijalogu koji se u Katoličkoj crkvi podrazumijeva, pravi sugovornik. Pogledajte papinu nedavnu homiliju, tj. propovijed u kojoj kaže – 'Ne bojte se, ja nisam komunist, ja samo ukazujem na mračno i surovo lice ovog neokapitalizma, divljeg kapitalizma. Nisam komunist, ali borim se za svijet pravde, za sve ponižene.' U tome vidim znake veličine koju će apostolat i pontifikat pape Franje potvrditi, a na to me ohrabruje

i prva enciklika koju je on objavio, koja ulijeva puno nade da su promjene dobre i da su u duhu neprolaznih istina koje svijetu svjedoči punih dvije tisuće godine Isus iz Nazareta, sin Marijin.

HR: Što bi mogle biti posljedice po Crkvu ukoliko papa Franjo započne temeljnije reforme?

To je veoma važno pitanje zato što kad je krenulo veliko otvaranje na Drugom vatikanskom koncilu, sjećate se da se jedan biskup, zvao se Lefebvre, usprotivio se tome, odvojio se od Katoličke crkve, zaredio svoje biskupe i eno ga još uvijek djeluje. Hoću reći, otpora će uvijek biti i uvijek je bilo, važno je da papa Franjo šalje poruku – ne bojmo se promjena i ne bojmo se istine. Sjetite se Lefebvra i njegove šizme. Ali, Katolička crkva kao drevna institucija uspjela je izgraditi začetke jedne generacije koja se ne boji promjena i mislim da će to biti većinsko i bitno u Crkvi, a da će biti potresa i lomova – pa, preporučeno. Osobno se toga ne plašim, jer u kršćanstvu je bitna osobna inicijativa čovjeka koji ima smjelosti odlučno progovoriti, a mislim kako sadašnji papa, kraj svih teškoća vezanih za njegovu prošlost u Južnoj Americi u doba hunte, korača dosta smjelo i s pravom zaslužuje pozornost svih, pa i nas pravoslavnih koji još nismo niti na početku nekih promjena.

HR: Nerijetko kritizirate Srpsku pravoslavnu crkvu zbog političkog djelovanja. Mislite li da su, kako SPC tako i Katolička crkva u Hrvatskoj, još uvijek pretjerano upletene u politički život?

I u Hrvatskoj pa i kod nas u Srbiji crkve igraju na kartu klerikalizacije u sprezi s poli-

tičkim moćnicima, a ne igraju na kartu evangelizacije. A ne zaboravite da se duhovna strategija Crkve zove evangelizacija i to permanentna evangelizacija, a ne evangelizacija da se Crkva upleće u politički život i stoji na strani retrogradne i agresivne desnice, što je slučaj s dobrim dijelom episkopata u Hrvatskoj ili kod nas u episkopatu u našoj Crkvi. Za velike promjene potrebni su veliki ljudi i ja se nadam da će promjene ići. A kad ih izgovara i vodi čovjek koji je pontifeks, prvosvećenik kršćanski, onda ima nade da ta brazda bude dublje zaorana.

HR: Nedavno je crnogorski predsjednik Đukanović posjetio Beograd, uspostavljaju se odnosi između Srbije i Hrvatske, itd. Jesu li se ti odnosi u regiji danas razvili u mjeri kojom bismo trebali biti zadovoljni?

Pratim ta zbivanja, i Đukanovićev posjet je pokazao kako je crnogorski eksperiment uspio i on nudi savjet Srbiji, a nudi ga i Hrvatska, da se krećemo u pravcu europskih, kršćanskih kulturnih tradicija ka Europi, koja bi bila zajednica naroda koje vezuje kršćanska ljubav i samilost. Odnosi između Srbije i Hrvatske nisu najbolji, a krivica je naravno i na jednoj i na drugoj strani. Dok u Srbiji politički moćnici ne žele priznati prošlost i pokajati se za počinjeno, u Hrvatskoj se bave nekim perifernim stvarima kakve su ćirilica ili latinica. A, niti ćirilica, niti latinica nisu uopće niti srpsko, niti hrvatsko pismo – jedno je grčko, drugo je latinsko. Tako da se tu očekuju otopljanja, a ne ove hajke koje su pune nervoze, pune resantimana. Odnosi između Srbije i Hrvatske, ili shodno tome odnosi pravoslavnih i

katolika, ako ne budu građeni u duhu razumijevanja mogu zapasti uvijek u krizu za koju se još uvijek nadamo da neće biti ratni sukob.

HR: Pišete kolumne za portale »Autonomija« i »Peščanik«. Jednu od svojih nedavnih kolumni naslovili ste »Zemlja smrti i razonode«.

Kod nas ima svega, svega ima. Ovdje tisuće i desetine tisuća dječaka i djevojčica luta po mrazu i malo tko za to mari. Malo mari i Crkva da im pritekne u pomoć i zato kažem – ovdje se i smrt uzima ponekad, kako šaljivo kažu duhoviti Beograđani, kao razonoda. U tome je stvar.

HR: U svojim kolumnama Aleksandra Vučića nazivate gospodarom. Ne sviđa vam se ono što radi Vučić i Srpska napredne stranka?

Nimalo, gospodar Vučić je onaj Toma Vučić Perišić iz povijesti, moćnik i svemoćnik iz vremena kneza Miloša, siledžija u politici. Zato mi ovaj gospodar Vučić djeluje i suviše autoritarno, neiskreno, i nema niti sam snage za temeljne promjene, nego se bavi uhićivanjem sitnih mafijaša i kriminalaca. Zato mi se on ne sviđa. Radikali su od 1884. do danas menjali imena, zvali su se i naprednjaci, ali radikali ostaju radikali i ja u Vučiću ne vidim da se on dovoljno »presvukao«, a što važi i za ustavnog poglavara republike – to je specifikum srpski – ustavni poglavar laičke sekularne republike, četničkog vojvodu Tomislava Nikolića. Tako stvari stoje, ali moje je da govorim. O meni mnogo ne ovisi, znate. Moja je deviza, posudio sam je iz jedne basne u kojoj pijetao kaže – moje je da kukuričem, a hoće li zora svanuti, to o meni ne ovisi.

DRAMSKE SKUPINE IZMEĐU ŽELJA I REALNOSTI

Kazalištarci čuvaju identitet

Dramske skupine institucija kulture vojvođanskih Hrvata promotori su govora i običaja predaka

Dramska sekcija KPZH »Šokadija« iz Sonta u sklopu nedavno održane »Šokačke večeri« obilježila je desetu obljetnicu kontinuiranoga rada. Desetljeće druženja na daskama nije proslavljeno pjenušcem i zahvalnicama, nego onako kako ovi entuzijasti jedino i znaju. Radost glume podijeljena je s više od 200 vjernih gledatelja izvedbom rimejka njihove prve cjelovito autorske predstave »Novi knez nije knez«. Reakcije iz gledališta pokazale su kako su u prethodnom desetljeću kazalištarci gradili navike gledatelja i kako su gledatelji oplemenjivali igru kazalištaraca. U predstavi su sudjelovali svi. Publika je osjećala kad je trebalo slušati replike u savršenoj tišini, a kada glumce nagraditi pljeskom, s druge strane, glumci, nadahnuti reakcijama publike, jednostavno su se igrali na sceni, a uigrana tehnička ekipa funkcionirala je vrlo precizno i to je onaj spoj kazališta kojemu teži svaka skupina.

IDENTITET SE ČUVA NA SCENI

Malobrojne dramske skupine u udrugama vojvođanskih Hrvata promotori su govora i običaja predaka sredina u kojima djeluju. Na ovim prostorima danas kontinuirano djeluju dramska mala scena Hrvatske čitaonice Subotica, dramska sekcija HBKUD-a »Lemeš« Svetozar Miletić,

Detalj iz predstave »Tamburaški oproštaj« Hrvatske čitaonice

Lemešani u predstavi »Tripit Bog pomaže«

dramska sekcija HKUD-a »Vladimir Nazor« Sombor, dramska sekcija KPZH »Šokadija« Sonta i HKUPD »Stanislav Preprek« Novi Sad. Do prije nekoliko godina ozbiljno su radili i kazalištarci HKUD-a »Ljutovo«, a od osnutka do danas povremeno su predstave pripremali i članovi HKUPD »Dukat« iz Vajske. U Ljutovu je egzisti-

rao i Festival dramskih amatera, ali je ugašen iz razloga financijske naravi. Od prije četiri godine u Somboru se održava Međunarodna smotra amaterskih dramskih društava, a sve pobrojane dramske skupine sudjeluju i na smotrama amaterskog dramskog stvaralaštva, počevši od općinske razine. Kazalištarci od Subotice do Vajske orijen-

tirani su na predstave u kojima dominira lokalni govor, odnosno bunjevačka i šokačka ikavica, a u »Prepreku« se njeguje književni izričaj, kroz predstave rađene po tekstovima hrvatskih suvremenih autora. Najveću vrijednost ovoga rada predstavlja podatak da su, osobito kod dramskih djelatnika Hrvatske čitaonice i »Šokadije«, u pri-

premu predstava u svojstvu redatelja uključeni i autori dramskih tekstova *Marjan Kiš* i *Ivan Andrašić*. Obojica pišu na dijalektu hrvatskog jezika, Kiš na bunjevačkoj ikavici novije akcentuacije, a Andrašić na šokačkoj ikavici stare akcentuacije. Oba govora su i danas u svakodnevnoj uporabi u sredinama u kojima autori žive. Obojica nadahnuća za pisanje nalaze u bogatoj prošlosti svojih predaka, obrađujući specifičnim stilom segmente iz vremenski daljeg ili bližeg realnog života starih Bunjevačkih Hrvata i Šokaca u svojem okruženju. Uz pomoć glumačkih ekipa publici na jedan kozerski način približavaju dijelove te prošlosti, često kroz govor, radnju, scenografiju i kostimografiju daju vrlo realan prikaz svih aspekata života određenoga razdoblja.

Njegovanjem bunjevačke ikavice svoj doprinos očuvanju starih govora godinama daju i kazalištarci somborskog »Nazora« i miletičkog »Lemeša«, a u vaištanskom »Dukatu« igrokazi i skečevi pripremaju se na šokačkoj ikavici.

PROBLEMI SU IZA SCENE

Sudeći po priznanjima, a osobito po reakcijama publike u mjestima u kojima su ove skupine gostovale, može se zaključiti kako se u njima radi stručno i kvalitetno, te da njihove predstave zadovoljavaju najstrožije kriterije amaterskog dramskog stvaralaštva. Problemi u radu ovih skupina vidljivi su iza scene, u okviru matičnih udruga, osobito u ruralnim sredinama. U veljači ove godine osnovana Asocijacija dramskih skupina hrvatskih udruga kulture u Vojvodini najviše je raspravljala o problemima u radu

svojih članica. Svima je svojstven vrlo mali broj izvedbi pripremljenih predstava zbog nedostatka financijskih sredstava. Tako se događa da jedna kvalitetna predstava nakon nekoliko mjeseci priprema doživi svega dvije do tri izvedbe. Poziva ima, ali oni koji zovu često nisu u situaciji podmiriti niti troškove puta, a ne mogu ni jamčiti zamjetno prisustvo publike ukoliko se ulaznice naplaćuju, čak i po najminimalnijoj cijeni. Matična udruga dramske skupine najčešće ni sama nije u poziciji platiti prijevoz, tako da pozivi u većini ostaju nerealizirani. Poteškoće izaziva i način financiranja samih matičnih udruga. Zahtjeva je puno, sredstva su nedostatna, pa su udruge koje aktivno rade u više sekcija na neki način u podređenoj poziciji. To, opet, zahtjeva brze i stalne transformacije i sužavanje profiliranja djelatnosti svake od udruga. U toj raspodjeli »književne« sekcije u pojedinim udrugama ostaju po strani, jer niti za publiku niti za eventualne donatore nisu atraktivne poput folkloraca i tamburaša. Česte su situacije u kojima je na izvedbi predstave, otvaranju izložbe ili na nekom od književnih događanja, bez obzira na njihovu estetsku, umjetničku ili tradicijsku vrijednost, bilo više sudionika nego publike. Za čelništva udruga to je mač s dvije oštrice. Stavljajući ih u nezavidnu poziciju onoga koji mora odlučiti hoće li prevladati populistički način rada, ili će se njegovati vrijednosti koje ni u kom slučaju neće privući veće zanimanje publike u sredini u kojoj udruga djeluje, ali će za budućnost ostaviti itekako vrijedna svjedocanstva o prošlosti.

K. P.

Ivan Andrašić, predsjednik Asocijacije dramskih društava hrvatske zajednice u Vojvodini i pročelnik dramske sekcije KPZH »Šokadija« iz Sonte

FINANCIJE I KADROVI SU NAJVEĆI PROBLEM

»Sve naše udruge djeluju u vrlo nepovoljnim financijskim uvjetima. U pravilu, predstave pripremamo po nekoliko mjeseci do godinu dana, a onda dođemo u situaciju da ih izvedemo dva do tri puta i tu je kraj. Naše matične udruge nemaju sredstava za financiranje gostovanja, a novca nemaju niti udruge koje nas pozivaju i tu se stvara začarani krug. Tu su i problemi kadrovske naravi, osobito u ruralnim sredinama. Nesporna je istina da seoske institucije kulture iz godine u godinu bilježe pad broja članova i da je vrlo teško formirati stabilnu glumačku skupinu i dulji niz godina ju održati na okupu. Što zbog odlaska u gradove na školovanje, što zbog zasnivanja obitelji u mjestu, ostajemo bez članova mlađe dobi. To je glumački jako teško nadomjestiti, bar kod amatera. Može cura odglumiti babu, ali kako će baba curu, kad u udrugama nemamo profesionalne šminkere? U prethodnom desetljeću rada kroz »Šokadijinu« dramsku sekciju prodefiliralo je pedesetak članova, a tek sada po dobnoj strukturi imamo optimalno izbalansiranu glumačku ekipu. Istodobno, radili smo i na izgradnji kadrova, tako da i u slučaju mogega povlačenja dramska sekcija ostaje u dobrim rukama.«

Maja Andrašić, učenica I. razreda Gimnazije »Svetozar Marković« u Subotici, odjel na hrvatskom jeziku

RAD JE SLIČAN

»Od malih nogu sam članica dramske sekcije »Šokadije«, na daskama sam punih deset godina. Obljetnicu smo proslavili radno, počastili smo našu vjernu publiku predstavom. Bilo mi je malo teže, jer sam imala premalo proba, ali pomoglo mi je moje glumačko iskustvo. Najdraža nagrada za ovih deset godina glume bio mi je dugi pljesak po završetku predstave. Od jesenas sam u učeničkom domu u Subotici, pa mi ostaje samo da žalim za starom ekipom. I u novoj sredini sam se uključila rad dramske sekcije. Iskreno, u staroj sredini mi je bilo napornije, bilo je puno više priprema, a i predstave su bile glumački puno zahtjevnije. Ovdje imamo jednu probu tjedno i to mi je prava relaksacija. Sve u svemu, način rada je sličan, jedina je razlika u intenzitetu. Nije mi problem ni to što smo u Sonti radili na šokačkoj ikavici, a u domskoj sekciji na srpskom književnom jeziku. Iskusan glumac to bezbolno svlada, a najiskrenije, još uvijek pomalo tugujem za starom škvaldom.«

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merković i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 3. do 9. siječnja

3. SIJEČNJA 1747.

Umro *Jakov Sučić*, posljednji kapetan Subotičkog vojnog šanca od 1724. do 1743. godine, kada je grad stekao status povlaštene komorne varoši Sveta Marija (Szent Mária, ranije Subotica, odnosno Szabotka).

3. SIJEČNJA 1917.

Rođen je *Josip Merković*, sudionik međuratnog radničkog pokreta, aktivist KPJ, član ilegalnog komiteta KPJ za sjevernu Bačku. Poginuo je u neravnopravnoj borbi sa žandarmerijskom patrolom 5. veljače 1942. u blizini Bačke Topole, pri pokušaju povratka u Suboticu gdje je trebao organizirati NOP.

3. SIJEČNJA 1951.

Hrvatsko narodno kazalište i Magyar Színház objedinjeni su u subotičko Narodno pozorište – Népszínház, koje je imalo dva ansambla: Dramu na srpsko-hrvatskom jeziku i Dramu na mađarskom jeziku, te Muzičku granu, koja je nešto kasnije prerasla u Operu s baletom.

4. SIJEČNJA 1920.

U Monoštoru je rođen *Stipan Bešlin*, pjesnik. Prve stihove objavljuje zarna, s 13. godina u časopisu domagojskih srednjoškolaca »Krijes«. Od tada redovito surađuje u »Subotičkim novinama«, »Danici«, »Klasju naših ravni«, Hrvatskoj reviji i mnogih drugim tiskovi-

nama. Umro je veoma mlad, u 21. godini od sušice, 7. travnja 1941. Posthumno su mu tiskane zbirka stihova »Zaljubljeno proljeće« (1970.) i »Tajanstveni trag« (2011.).

5. SIJEČNJA 1716.

Rođen je *Emerik Mirko Pavić*, franjevac, spisatelj, prevoditelj, enciklopedist, profesor bogoslovije i dekan visokih franjevačkih učilišta. Napisao je 35 djela i prijevoda, od kojih je dvadesetak pisanih na latinskom i hrvatskom jeziku, ikavicom. Umro je 15. travnja 1780.

5. SIJEČNJA 1942.

Rođen je *Zvonko Bogdan*, estradni umjetnik, skladatelj, vokalni solist, te vozač sulki i trener s internacionalnom licencijom. Skladao je i napisao više prelijepih pjesama, uradio prepjeve i načinio aranžmane mnogih izvornih narodnih i starogradske pjesama i romanci. Počasni je građanin grada Subotice.

6. SIJEČNJA 1905.

U Đurđinu, naselju pokraj Subotice, rođen je *Baltazar Bolto Dulić*. Nakon mature studira na Arhitektonskom odjelu Tehničkog fakulteta u Zagrebu, plodan je projektant, te predavač u srednjoj i na Višoj građevinskoj školi u Subotici. Dugogodišnji je predsjednik DIT-a. Prema njegovim projektima podignute su ili obnovljene mnoge crkve, župni uredi i svetišta, zatim obrazovne i ustanove kulture i

drugi javni objekti, među ostalim Ljetna pozornica na Paliću, a također i privatni domovi diljem Vojvodine, u Beogradu, Skopju, Boki kotorskoj i drugdje. Umro je 23. srpnja 1982.

6. SIJEČNJA 1847.

Umro je *Josip Sarić*, gradonačelnik slobodnog kraljevskog grada Maria Theresiopolis (Subotica). Bio je dugogodišnji, istaknuti političar i javni djelatnik, uz ostalo osam godina nadbiježnik, vijećnik Gradskog vijeća, te gradonačelnik od 1834. do smrti.

7. SIJEČNJA 1878.

Rođen je mons. *Blaško Rajić*, svećenik, sakupljač narodnog blaga bunjevačkih Hrvata i spisatelj, utemeljitelj mnogih hrvatskih i crkvenih društava, te pokretač, urednik više listova i godišnjaka. Kao sljedbenik I. Antunovića gorljivo se zalagao za dovršetak nacionalnog i kulturnog preporoda bačkih Bunjevaca i Šokaca. Sudionik je sudbunosnih povijesnih događanja odcjepljenja Vojvodine od Ugarske, te stvaranja nove državne zajednice Južnih Slavena. Umro je 3. siječnja 1951.

7. SIJEČNJA 1900.

U Đurđinu je rođen *Lazo Dulić Čvarak*, glasoviti boem i duhoviti bečar. Za života je potrošio veliki naslijeđeni imetak. Zgode iz njegova života i danas kolaju među ovdašnjim življem, poprima-

jući ozračje žive legende koja u sebi uistinu skriva niz otvorenih životnih pitanja ovoga podneblja, bunjevačkih Hrvata i njihova okruženja.

8. SIJEČNJA 1911.

Umro je *Gyula Dudás*, prosvjetni djelatnik, doktor znanosti, publicist, urednik somborskog tjednika »Bácska« i Opće monografije Bačkobodroške županije. Napisao je, također, rad »Bunyvácok története« (Povijest Bunjevaca), te prikaz o bačkim, među njima i bunjevačkim plemenitašima. Dudás je rođen u Senti 19. rujna 1861.

9. SIJEČNJA 1889.

Rođen je vrsni nogometaš *Antun Copko*. S braćom *Gezom* i *Martinom* branio je boje subotičkog nogometnog kluba »Bačka«, u njegovu zlatnu razdoblju, tijekom prvog i drugog desetljeću prošlog stoljeća, kada su popularni crveno-bijeli u četiri navrata osvojili prvenstvo južne Ugarske. U susretu s Francuskom bio je strijelac jedinog gola za reprezentaciju Mađarske. Umro je 13. listopada 1966.

9. SIJEČNJA 1945.

Umro je *Mijo Mandić*, prosvjetni djelatnik, borac za uvođenje materinskog jezika u subotičke škole, pisac udžbenika, publicist, pokretač i dugogodišnji urednik Nevena (pokrenutog 1884.), čelnik Gradske knjižnice i počasni građanin Subotice. Rođen je u Kačmaru 12. studenoga 1857.

Državni revizor o poslovanju »Čistoće«

Milijunski poslovi bez zaključenih ugovora, mimo javnih nabava, bez popunjene natječajne dokumentacije, nejasno definirani pozivi za javne nabave, itd., nalazi su revizije poslovanja subotičkog JKP »Čistoća i zelenilo« u 2012. godini koje je objavila Državna revizorska institucija. Među ostalim, u svom izvješću revizor navodi da »Čistoća« tijekom 2012. godine u Službenom glasniku nije dala službenu obavijest o zaključenim ugovorima vrijednim 123 milijuna dinara; poduzeće je zaključilo četiri ugovora u ukupnoj vrijednosti 9,2 milijuna, a da u pozivu za javnu nabavu nije jasno i objektivno definirano što se treba raditi. Također su zaključena još dva ugovora za 5,2 milijuna dinara a da ponuđači prethodno nisu niti popunili natječajnu dokumentaciju; zaključena su još četiri ugovora vrijedna devet milijuna dinara i još tri iz klase tzv. malih vrijednosti, čiji je zbir 7,9 milijuna, za nabavu istovrsnih radova i revizor nalazi da je time prekršen zakon. Poduzeće je platilo još 113 milijuna za robu ili obavljene radove, ali nije u postupku javne nabave izabralo dobavljače. Posao od milijun eura je dan mimo javnih nabava. U izvješću revizor konstatira i da poduzeće nema dokumentaciju za 18 milijuna dinara potrošenih za gorivo, te nema dokaza da je gorivo trošeno za djelatnost poduzeća.

Gradski proračun manji za 183 milijuna

Ukupni prihodi i primanja gradskog proračuna u 2014. godini iznositi će 5,03 milijarde dinara, što je za oko 183 milijuna dinara manje u odnosu na ovogodišnji rebalan-

sirani proračun. Prema prijedlogu gradskog proračuna, tekući prihodi iznositi će 4,27 milijardi i za pet posto su manji u odnosu na 2013. godinu. Prema riječima gradonačelnika

Jenő Maglaija proračun će opterećivati preuzete a neisplaćene obveze iz 2013. godine u iznosu od skoro 470 milijuna dinara, a riječ je o dugovanjima prema Ravnateljstvu za izgradnju grada, drugim javnim poduzećima, školama, mjesnim zajednicama. U programe razvoja cestovne infrastrukture, kanalizacijske i vodovodne mreže i druge projekte planirano je od 300 do 400 milijuna dinara.

Smanjenje broja uposlenih u JP

Izravni i neizravni korisnici proračuna grada, javna poduzeća čiji je osnivač grad, koji imaju više od 10 uposlenih, imat će obvezu u 2014. godini smanjiti broj uposlenih za 5 posto u odnosu na broj uposlenih prosinca 2013. godine. Gostujući u programu Radio Subotice gradonačelnik Jenő Maglai kazao je da je ova obveza predviđena je u prijedlogu proračuna grada za sljedeću godinu, te je istaknuo da je problem i povećan broj uposlenih u odnosu na realne potrebe, ali i struktura uposlenih.

Besplatan priključak za plin

Javno komunalno poduzeće »Suboticaplin« će od početka 2014. godine potencijalnim potrošačima ponuditi priključenje na plinovodnu distributivnu mrežu bez naknade.

Ova mogućnost stupa na snagu već od 1. siječnja, a prema riječima direktora »Suboticaplina« Grge Horvatskog poduzeće ima kapacitet za priključenje još do 7.500 potrošača. Trenutačno, najveća popunjenost sustava je na Paliću, gdje iznosi preko 50 posto, a najmanja je u naselju Zorka – oko pet posto, dok je prosjek popunjenosti u gradu između 20 i 30 posto. »Suboticaplin« opskrbljuje plinom više od 8.500 potrošača, godišnje isporučuje oko 25 milijuna kubičnih metara ovog energenta, od čega polovicu potroše kupci iz kategorije gospodarstva.

Godišnje turističko priznanje Svetislavu Milankoviću

Turistička organizacija Grada Subotice dodijelila je godišnja turistička priznanja organizacijama i pojedincima za izuzetan doprinos u podizanju kvalitete turističkih usluga, razvoju, unapređenju i promidžbi turizma u Subotici. Godišnja turistička priznanja dobili su Svetislav Milanković kao pojedinac koji je svojim radom promovirao i predstavljao Suboticu i Palić kao privlačno turističko odredište, »Vila Verona«, hoteli »Galeria« i »Gloria« i stomatološki centar »NorDent«. Direktorica gradske Turističke organizacije Ivana Anđelković je istaknula da je ove godine u Subotici i na Paliću bilo oko 45 tisuća gostiju, što je za oko 30 posto više u odnosu na prošlu godinu, te da je prosjek zadržavanja turista u gradu oko dva dana.

Fizikalna rehabilitacija oboljelih od moždanog udara i multipleks skleroze

U okviru IPA programa prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija, Gerontološki centar Subotica, zajedno s Domom umirovljenika iz Osijeka, kao partnerskom ustanovom, započeo je od 1. studenoga 2012. godine reliziranje projekta pod nazivom »Regionalni centar za edukaciju, prevenciju oboljenja i fizikalnu rehabilitaciju pacijenata oboljelih od cerebrovaskularnog infarkta i multiple skleroze«.

Pojekt je završen koncem prošle godine nabavom opreme i formiranjem tog Centra, koji pruža pomoć i podršku oboljelima od moždanog udara i multiple skleroze, bolesti koje su na ovim prostorima izuzetno prisutne. Donator medicinske opreme u vrijednosti od 1.768.000 dinara je Europska unija, u okviru projekta objavljen je i Priručnik za prevenciju i kvalitetniji život oboljelih od ovih bolesti, kao i Studija procjene rizika nastanka cerebrovaskularnog infarkta, funkcionalne neovisnosti oboljelih od te bolesti i kvalitete života osoba oboljelih od multiple skleroze Sjevernobačkog okruga, a medicinsko i stručno osoblje koje je angažirano na tretmanu oboljelih u Subotici i Osijeku, izmijenili

su svoja iskustva glede rehabilitacijskih tretmana pacijenata. Medicinska oprema je donirana i RRC-u koji se nalazi u osiječkom Domu umirovljenika.

IZUZETNO PRISUTNE BOLESTI

»Cerebrovaskularni infarkt, poznatiji kao moždani udar ili kap, je oštećenje mozga do kojega dolazi zbog poremećaja opskrbe krvlju tog dijela mozga iz različitih razloga, a čija je posljedica oduzetost jedne polovice tijela. Poznat je već stoljećima, prvenstveno zbog velike učestalosti, različitih uzroka, neizvjesnog ishoda i invalidnosti, koja je njegova posljedica. Ta bolest je jedna od vodećih uzroka smrti, kako na području Hrvatske, tako i u Srbiji, te u svijetu. Predstavlja veliki zdravstveni i socio-ekonomski problem, zbog troškova liječenja, fizikalne rehabilitacije i same invalidnosti. Osobe koje su preživjele

moždani udar su najčešće trajno radno onesposobljene i ovise o tuđoj njezi i pomoći«, kaže *Suzana Csajkás*, glavna fizioterapeutkinja u ovome Centru, a naglašava i kako je multipla skleroza također oboljenje koje je iznimno prisutno u ovim područjima.

»Osobe koje su oboljele susreću se s brojnim problemima, kako glede otkrivanja i liječenja, tako i u aktivnostima svakodnevnog života. Multipla skleroza je predstavnik demijelinizirajućih bolesti središnjeg živčanog sustava. Kada je određen dio mijelinskog omotača 'upaljen' ili oštećen, prenošenje impulsa kroz neurone je poremećeno, usporeno ili isprekidano, zbog čega poruke iz mozga dolaze na 'cilj' sa zakašnjenjem, greškama, ili ih uopće nema. Prisutni simptomi su nemogućnost održavanja ravnoteže, bol i umor, mišićna slabost, grčevi, trnci, ukočenost, poremećaji mokrenja i seksualnih funkcija, drhtanje, poteškoće u koordinaciji

udova, zaboravnost, depresija, poremećaji vida, nerazgovjetan govor«, kaže *Suzana Csajkás* i naglašava kako je rehabilitacija ta koja spaja ove dvije bolesti, jer u oba slučaja bitno je što prije početi s fizikalnim i kineziterapijskim tretmanom.

OD AMBULANTE DO REGIONALNOG REHABILITACIJSKOG CENTRA

Poznato je kako je jedan od znakova koji ukazuju na bolju budućnost starih osoba i mogućnost provođenja medicinske rehabilitacije, jer je od posebnog značaja osposobiti staru ili hendikepiranu osobu za obavljanje aktivno-

TIM REHABILITACIJE

»Tim rehabilitacije čine liječnik specijalist fizijatar, viši fizioterapeut, fizioterapeutske tehničar i pacijent. Cilj medicinske rehabilitacije je prevencija, liječenje i funkcionalno osposobljavanje oboljelih i ozlijeđenih, kao i razvijanje fizičke i psihičke sposobnosti«, kaže *Suzana Csajkás*.

Suzana Csajkás s pacijentom

Schlingerov krevet za
terapeutske vježbe

njima. Ambulanta za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju subotičkog Gerontološkog centra, za čije je formiranje zaslužno Pokrajinsko tajništvo za zdravstvo, socijalnu politiku i demografiju, počela je s radom početkom 2006. godine.

»Rezultati rada imaju mjerljiv uspjeh s velikim brojem korisnika usluga rehabilitacije. Od postojanja ove ambulante raste zainteresiranost za usluge rehabilitacije iz godine u godinu. Broj liječničkih pregleda specijalista za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju iznosio je 640 u 2006. godini, dok je taj broj pregleda u 2012. bio 1.646, a primjerice u 2010. broj pruženih usluga terapije je iznosio 16.786.

sti vezanih za svakodnevne životne potrebe, a stručnim radom postiže se i da pacijenti nauče što bolje funkcionirati sa svojim fizičkim ograniče-

Ambulanta pruža terapeutske vježbe, kompletnu elektroterapiju, terapije laserom i ultrazvukom, magnetoterapiju, te terapiju bioptron lampom, masažu i parafinoterapiju«, kaže Suzana Csajkás i ističe kako je ova ambulanta apliciranjem na natječajima osiguravala uvođenje novih oblika i proširenje već postojećih tretmana, a tako je i u okviru IPA programa prekogranične suradnje Hrvatske i Srbije omogućen osnutak Regionalnog rehabilitacionog centra.

CILJ REHABILITACIJE

U ambulanti za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju subotičkog Gerontološkog centra primjenjivali su se svi oblici elektroterapije, magnetna, laser i ultrazvučna terapija, te termoterapija, kineziterapija i vakuum terapija, kao i klasična švedska masaža.

»U okviru IPA programa Europska unija je donirala nabavu raznih rekvizita za terapeutske vježbe, aparat za elektroterapiju, aparat za elektrostimulaciju, aparat za terapiju magnetnim poljem, aparat za laseroterapiju, bioptron lampu za liječenje rana od ležanja, kao i Schlingov

krevet za terapeutske vježbe«, kaže Suzana Csajkás i naglašava kako je ovaj projekt bitan zbog toga što obuhvaća osobe s invaliditetom, te obitelji oboljelih, ali i medicinsko i ostalo stručno osoblje koje je angažirano na tretmanu oboljelih, te na koncu razgovora ukazuje na cilj rehabilitacije.

»Od velikog je značaja osposobiti staru ili hendikepiranu osobu za obavljanje aktivnosti vezanih za svakodnevne potrebe. Cilj neurorehabilitacije kod bolesnika s neuromuskularnim bolestima je postizanje što veće razine funkcionalne osposobljenosti, održavanje i produžavanje funkcionalne naovisnosti i samostalnosti pokreta, sprečavanje nastanka deformiteta i provođenje potpune integracije bolesnika u društvo. Rehabilitacione tretmane pružamo i građanima koji nisu korisnici smještaja u Gerontološkom centru. Za stanare Gerontološkog centra tretmani su besplatni, umirovljenici koji su članovi naših Klubova umirovljenika plaćaju 1/3 cijene, a ostali građani punu cijenu usluga. Cijena jedne terapije se kreće od 200 do 500 dinara, a obično se pacijentu prepíše 10 terapija«

Zvonko Sarić

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Sâm sa sobom u ravni

Prvi samostalni poso kojim su nas u salašarskoj škuli života otisnili u ravan

Salašarski muškarčić protabano je (pošo nogom) nuz držanje o baćine el didine čakšire (hlače). Di su oni išli, pratio ih je u stopu. Od malena su ga upisali u škulu života, učili ga svojim odgovorima na njegova zapitkivanja, pripovidali mu o svemu šta se dešava u avliji i stajama, upoznavali ga s blagom (domaćom živinom). Gledao je i po tom učio kako se blago timari (niguje) i abrokuje (rani), pa kako se u dodiru s njim valja ponašati i držati ga pod nadzorom.

Osnova učenja u škuli života je bit nauk: da štogod naučiš moraš naučiti ono čemu te uče, a možeš dodat štogod i tvog ako je od hasne, razumno. Ne mož bit po tvojoj volji ako te tom ne uče. Tog svaćanja mora se držati svaki đak, brez pročke (brez milosti)! Posli školovanja iz odraslog čeljadeta zrca (vidi se) stečen nauk.

SVINJAR

Deran već od 3 – 4 g. počima učiti čuvanje svinja, najprija u ledini, od čeg ih i kako triba kloniti, ne dopuštati njim na priliku, rijat u ledini, uč u avliju, već silit ih na pašu trave. Ako koje krmče rije travu (njuškom u zemlji traži ranu) javi se starijima – oni će mu u labrnju (njušku) uvući brnicu. Kad je deranac opaso oko pet godina, kad je sazrio za čuvanje čopora i do pede-

setak svinja, spremali su ga za svinjara. To mu je u škuli života prvi poso kojeg će uraditi sâm sa sobom u ravni. Čim je urađen ris (ručna žetva) najprija su mu dali obuču za strniku, pa pribor za čuvanje svinja: bič i batinicu. Pomogli su mu iz obora puštit svinje, istirati ih iz avlije na strniku. Jedared-dvared su s njim obavili napasivanje svinje na strniki, svitovali ga, o onda ostavili da ostane sâm sa sobom. Sa salaša su ga izdavlje nadzirali, a posli nekoliko dana sve duže ga ostavljali brez nadzora i u puštiti da se sve dalje otisne od salaša, pa i iz vidika odrasli.

Dopodne su svinjaru izvučenom đermom javljali kad triba još u zoru istirane svinje dotirati na salaš, a posli-podne mu pokazali kako po svom ladu (hladu) na otkosu u strniki mož ošacovati vrime (moj prvi nauk u ravni) kad triba svinje dotirati na salaš. Pucanjem iz biča javlja se prilaz sa svinjama pod salaš, znak nek otvore kapiju ledine, za napoj naližu vode u alov i pomognu u obore spratiti raštrkane svinje, osobito neuke šildane sklone cunjaju i burlanju po avliji.

Kad sam prvi put ko svinjar osto sam sâm sa sobom i čoporom od tridesetak svinja, svi fela od prasica do matori krmača i 5-6 ovaca, napeto sam pazio da mi se svinji odviše na raščoporažu. Hamade buljio sam u nji,

Strnika za kojom vape svinji

gledao skoro netremice, da ne izgubim ni jedno krmče. Svinji su mlašćali, kupili zrna, pomalo rijali u strniki. Polagano sam išo za njima i staro se da ni jedno ne zađe u zeleno kuruzište. Pokatkad sam bičom el batinicom, pa i s pulinom (rasni pastirski ker) vraćao u čopor krmče, obično šildana sklonog cunjaju dalje od čopora. Mislim da sam se naspram drugu svinjara početnika osiocio cigurnijim jel sam čuvo svinje s pulinom, vičnom pomagaču u čuvanju blaga.

Naša zemlja se protezala od salaša do dola malo više od tri duži (1 d = 400 m), al ja onda nisam smio otići dalje od druge grede (uzvišenja) na oko dvi duži, a kamol da se s treće grede spuštam pod dô (blizo dola).

ZAPIVALA ŠEVA

U ravni je tribalo provesti oko tri sata sa svinjama. Nigdi nikog. Vidio sam salaš, al što sam se dalje odmicao, pomalo sam se bojo. Al da ne budem sâm nastarala se ševa. Zapivala je digod nad mojom glavom. U zagledanju ravni časkom sam spazio da nisam sâm, da u njoj ima živi stvorova na svakom koraku i u

ajeru. Pazio sam na svinje, al i zagledao u ševu. Pivala mi nad glavom. Goneto sam di je, a nikako da je spazim, da joj se pogledom javim. Dobrim posli sam dozno da ševa, velika i istog perja ko vrebac, lebdi i piva visoko ko lovaski puškometa i da je pogledom gori u vedro modro nebo nije lako uočiti. Vrime sam sâm od sebe naučio kako je mož časkom uočiti. Moj drugi nauk u ravni.

Dok sam polagano išo za svinjama spazio sam nekoliko zelenkasti gušterova, koje su svinji uzbunili. Divio se njevom brzom vijugavom kretanju u strniki, a tek koliko su skavaca uzbunili, i nji sam zagledao i podikojeg u skakutanju pratio i goneto di će doskočiti. Ko da mi kogod šapnio nek ne blenem u skavce, jel mi jedan šildan umalo nije zašao u kuruzište. Bubun (moj pulin) ga sâm od sebe spazio, zalajo i povio natrag u čopor. Od dragosti sam Bubuna prigrlio, pomilovao, on mi to priznanje zafalio kerećiji: nosom mi dodirnio ruku. Niko srićniji od nas dvoje – makar nakratko.

Uputili su me: kad ti lad zađe dopole u drugi otkos od tebe, okreni svinje na salaš...

Nastavak slidi

KONCERT U SUBOTIČKOJ KATEDRALI

Slavlje Božića

je nastupio i *Aleksandar Rukavina* na harmonici.

ZAJEDNIŠTVO ZA BUDUĆNOST

Suradnja katedralnog zbora i Subotičkog tamburaškog orkestra traje već 24 godine, te je i ovaj Božić u katedrali na misi polnočki bio uljepšan zvucima tambura. Na božićnom su koncertu, pokraj »Misse disparata« i Božićnog koralu za orgulje, izvedene i božićne tradicijske pjesme iz Bačke i Hrvatske, kao i božićne pjesme i moteti iz cijeloga svijeta.

Na kraju koncerta katedralni župnik mons. *Stjepan Beretić* izrazio je radost zbog zajedništva koje je najljepši način slavljenja Božića. Povodom toga da je više zborova zajedničkim snagama priredilo jedan veliki koncert, zborovođa katedrale *Miroslav Stantić* kaže: »Prošle godine u božićno vrijeme došao sam na ideju da i mi ovdje napravimo jedan zajednički koncert, s obzirom na to da ovakva praksa već postoji u većim gradovima. Katedralni zbor 'Albe Vidaković' već godinama surađuje sa Subotičkim tamburaškim orkestrom, te smo pozvali Pro Musicu, Collegium Musicum Catolicum, zbor Svete Terezije, a ujedno se ovom prilikom priključio i dječji zbor 'Zlatni klasovi', koji intenzivno radi već godinu i pol dana. Nadam se da će ova ideja o zajedništvu zaživjeti i trajati godinama«, kazao je *Stantić* i dodao, kako je na ovaj način imao želju uključiti i druge zborove, pa i one koji nisu crkveni, u slavlje Božića.

Ž. V.

Božićni koncert združenih zborova održan je u nedjelju, 22. prosinca, u subotičkoj katedrali bazilici sv. Terezije Avilske. Pokraj domaćina, katedralnog zbora »Albe Vidaković«, na

ovome koncertu nastupili su i komorni zborovi – »Pro Musica« pod ravnanjem *Krisztine Csikós*, Collegium Musicum Catolicum, Sveta Terezija i dječji katedralni zbor »Zlatni klasovi«, kojim ravna *Miroslav*

Stantić. Zborove i solistice *Antoniju Piuković*, *Mariju Jaramazović* i *Reginu Zabos* pratio je Subotički tamburaški orkestar pod ravnanjem *Marijane Marki*. Za orguljama je bio mr. *Kornelije Vizin*, a s dječjim zborom

POGLED S DRUGE STRANE : LICE GRADA KAO ZRCALO VREMENA

Svjetla i tame lijepe stare ulice

U kontinuitetu postojanja grada, gdje je svako vrijeme ostavilo tragove, promišljamo li o našim koje ćemo predati potomcima

Strossmayerova ulica, jedna od žila kucavica grada, važna je u čitavom njegovom postojanju. Upisana u zemljopisne karte pod različitim imenima u različitim vremenima, pripada širokoj gradskoj udolini kojom se teren od »Zorke« i Dudove šume pod blagim nagibom spušta prema području današnje Prozivke i nekadašnjoj Mlaki. Davno, još na prijelazu iz osamnaestog u devetnaesto stoljeće, u ovu ulicu reguliran je potok Füzfás koji je u prvo vrijeme tekao na otvorenom. Vodeni tok je nakon nekoliko godina zasvođen, bio je to prvi zatvoreni gradski kanal za odvođenje površinskih voda (ispod nas je i danas). Pouzdano je kao zatvoren postojao 1818., jer arhivska bilješka govori da se te godine javila potreba za popravkom kanala koji je prolazio današnjim Trgom republike i Strossmayerovom ulicom.

PEČATI VREMENA

Današnje se generacije još nostalgичno sjećaju tramvajskih tračnica u Strossmayerovoj ulici, postavljenih sredinom trase. Obje strane ulice krasi stare

palače, ovo je i dalje značajno trgovačko-zanatsko odredište. U njoj su pečati svih minulih vremena. Sada je i frekventna poveznica s naraslom Prozivkom.

Promišljamo li kakve ćemo »razglednice« ovog vremena ostaviti potomcima? U sjećanjima, navikama, kroz modele ponašanja, pa i na licu jedne stare gradske ulice nastale mnogo prije nas.

Strossmayerova je danas jedna od prometno najproblematičnijih, uz to i najfrekventnijih ulica u najužem centru grada. Ulica kojom je u dalekoj prošlosti tekao potok, pa su osamdesetih godina prošloga stoljeća zaljubljenici u grad još maštali o povratku vode za odmor duše, a umjetnici svoje zamisli o romantičnim obalama i mostićima prikazali i javnosti, ulica kojom je prolazio i taj neprežaljeni subotički tramvaj, pješački i trgovački frekventna ulica uz Gradsku kuću, u 21. stoljeću kao da se pretvorila u prometnu moru i zahuktalu autostradu preplavljenu automobilima. Nema u njoj reda. Nema prometnog reda. A nije do ove stare subotičke ulice, do bezobzirnosti je.

Kako je s novom erom

prestala i kultura pješčenja (ili je znatno smanjen broj poklonika starog, dobrog »premeravanja« grada koracima), novo doba neke velike užurbanosti kao da je stvorilo i nova pravila. Stara mirna Strossmayerova postala je teren za stres. Parkira se i zaustavlja vozilom ko gdje stigne u ulici koja je uređivanjem fasade Glazbene škole i (privremenim) oduzimanjem pločnika u jednom njenom dijelu već prometno narušena. Iako se tu, u blizini, preko središnjeg gradskog trga nalazi najveći gradski parking prostor oko Otvorenog sveučilišta, nastojanje da se po svaku cijenu vozilom stane odmah ispred ulaza u Gradsku kuću, Glazbenu školu ili neku od brojnih trgovina u Strossmayerovoj, pravi gužvu bez poštovanja propisa, prometne, pa i ljudske kulture. Parkira se ko gdje »ubode« nekoliko metara prostora, bio namijenjen automobilima ili ne.

ZA NAS I ONE KOJI ĆE DOĆI POSLIJE

Strossmayerova ulica u razmjeru s prometnom frekvencijom nema dovoljno parking mjesta, a niti ih mora imati,

jer zašto bi se u starom dijelu grada, kraj pješačke zone, moralo autom do vrata svake trgovine?

Ako se vozaču, ipak, posreći slobodno parking mjesto – velike su šanse da mu ono uskoro i prisjedne. Strossmayerova je široka i ima »predparking« prostor, gdje se vozila parkirajući mogu skloniti s vozne trase ne ometajući protok prometa. U zahuktalosti i užurbanosti karakterističnoj za 21. stoljeće, tu se iza uredno parkiranih vozila zaustavlja »nakratko« kako bi se »trknulo« kakvim poslom i s nekim drugim izgovorom, i time ometa izlazak s parkirališta. Malo je reći ometa – ono ga onemogućava! Za to vrijeme oni s uredno plaćenim parkiranjem čekajući nemoćno šecu oko vozila, ili pak opasnim manevriranjem preko biciklističkih staza, pločnika i između drveća napuštaju spornu zonu. U verbalnim duelima vozači koji krše propise i parkiraju iza već parkiranih vozila kao da su nedužne žrtve, sudeći po neugodnim tonovima i odgovorima: »Pa gdje da parkiram?!« (?)

Pogleda li netko s prozora Gradske kuće možda zapazi kako je staroj gradskoj ulici, širokoj, sjenovitoj Strossmayerovoj, uvijek prometnoj i odnjegovanog trgovačkog duha, neophodno više reda i brižnosti, ma u čijoj da je to ovlasti i opisu posla, da bi je spremili urednom i lijepom, u svakidašnjici ali i sjećanjima, za nas i one koji će doći poslije nas.

Katarina Korponaić

SPECIJAL: Hrvati u Srbiji, Srbi u Hrvatskoj

Specijalni dodatak tjednika »Hrvatska riječ«, koji se nalazi pred vama, nastao je kao pokušaj traženja mjere, balansa, u odnosu država prema nacionalnim manjinama. Iako je sastavljen posve samostalno, njegova intencija nije zagovarati ili ukazivati samo na loš položaj Hrvata u Srbiji, posebice u Vojvodini, već pokušati sagledati stanje.

Ishodište svakog društvenog angažmana mora ležati u tome da su svi ljudi ravnopravni. S obzirom da su se sudbinom neki rodili kao manjina, a drugi kao većina, jedni s ove, drugi s one strane granice, jedni su od male na naučeni moliti se na jedan, drugi na različit način – ne možemo uzeti ni nacionalno određenje kao determinantu iznad svih kategorija.

Stoga ovu analizu upravo omogućuje širina misli, intencija da se što više približimo međusobnom poštovanju, te skladnom balansu u samoodržanju.

Recimo, broj izjašnjenih Hrvata u Srbiji je oko tri puta manji nego broj Srba u Hrvatskoj. Međutim, imajući u vidu da je Srbija mnogobrojnija, postotni udio Hrvata u Srbiji je manji od jedan posto, dok je omjer Srba u Hrvatskoj oko pet puta veći, iznad četiri posto. I, što bi bilo fer? Da Srbi u Hrvatskoj uživaju trostruko ili peterostruko više kvantificiranih prava? Trebaju li ta prava biti jednaka po kvaliteti i različita po količini, ili razlika u brojnosti nužno povlači i razliku u stupnju ostvarivanja različitih skupnih prava?

Ako krenemo dalje i uvažimo činjenicu da je bruto društveni proizvod u Hrvatskoj jedan i pol puta viši nego u Srbiji, znači li to da Hrvati u Srbiji trebaju očekivati jedan i pol puta manju državnu potporu od Srbije u odnosu na Srbe iz Hrvatske? Što kažu financije, komu je koliko sredstava namijenila država u kojoj živi, gdje plaća porez, a koliko matična država?

Pogledajmo sustav predstavljanja. U Hrvatskoj su mjesta u Saboru za Srbe zajamčena, te se vodi politička utakmica za njih, dok u Srbiji sustav »prirodnog

praga« znači da Hrvati u Skupštinu mogu ući jedino iskorjenjivanjem oporbe unutar korpusa ili političkom trgovinom s vodećim strankama.

Ovo su sve teška pitanja na koja je nemoguć jednoznačan odgovor. Ali, s obzirom da politički trend tjera na usporredbe, makar ih valja pokušati kvalitetnije sagledati.

Ako bismo bili sasvim otvoreni, serija incidenata protiv Srba i ćirilice u Hrvatskoj potaknula je jako puno tekstova u kojima se aludira ili se čak i izravno nude, preporučuju paralele s Hrvatima u Vojvodini. Da bi se taj omjer sagledao iole kvalitetno, ipak nije dovoljno napisati jedan ili dva članka, usporediti par podataka. Stoga ovaj dodatak nastaje kao pokušaj istraživanja i razumijevanja tog kompleksnog odnosa.

I tu odmah možemo uočiti jednu sličnost. Incidenti protiv Srba u Hrvatskoj dolaze u situaciji opće gospodarske krize, kada se nacionalna opcija nalazi u oporbi, a raznorodna građanska koalicija obnaša vlast u državi. Ventil za strasti se otvorio spram ćirilice.

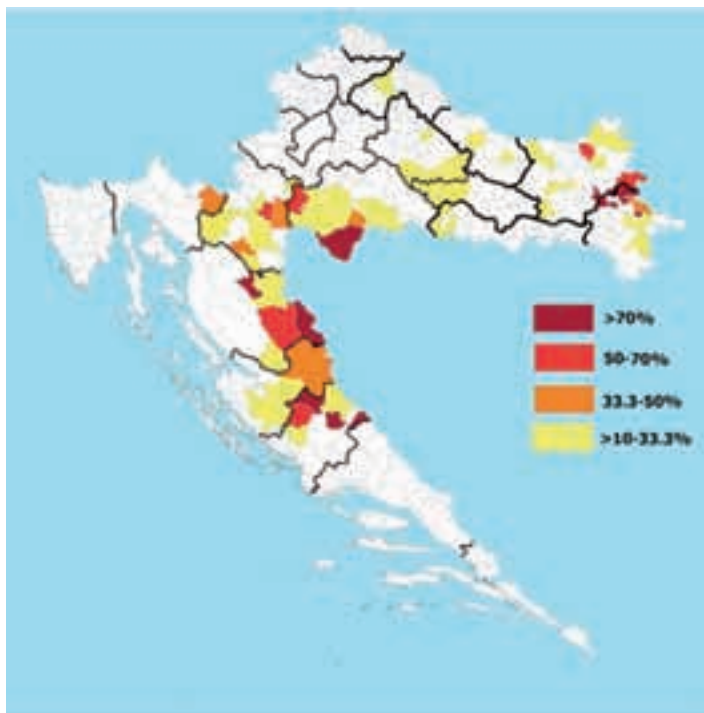
Nešto slično događalo se prije deset godina u Srbiji. Tada je na izborima nadmoć odnijela Srpska radikalna stranka, ali su vlast formirale stranke građanske opcije. U tim su danima zabilježeni brojni incidenti prema Hrvatima u Vojvodini. Oni nisu eskalirali, ali su Hrvati uvijek osjećali da se u bilo kojem trenutku ravnoteža može poremetiti na njihovu štetu. Imali smo pohod najjača na Hrvatski konzulat u Subotici, dva ataka na Hrvatsko veleposlanstvo u Beogradu, te ispred Konzulata Republike Hrvatske na Dedinju. Ti se prizori mogu usporediti s masom koja lomi ćirilične ploče u Vukovaru – prema bespomoćnosti koju u tim trenucima mogu osjećati pripadnici pogođene nacionalne manjine. Niti ne možemo nabrojiti sve one male napade kamenicama na prozore, sprejevima unakažene hrvatske natpise pod okriljem noći. Ali, živjeti se mora, a normalan život uključuje i stremljenje k boljem.

Ovaj pregled se time vodi. Ako nije drugačije navedeno, svi podaci su crpljeni iz službenih izvora putem dostupnosti raznih izvješća, statistika i rezultata natječaja na internetskim stranicama državnih tijela u Republici Srbiji i Republici Hrvatskoj, Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, Hrvatskom nacionalnom vijeću i srpskim nacionalnim organizacijama. Neke su pak informacije posebno tražene kako bi se mogla ilustrirati druga strana, kako bi se podaci mogli nadovezati jedni na druge. Ipak, to često nije moglo biti urađeno jer su politički sustavi različiti, te se i statističko praćenje ostvarivanja raznih prava, te financijskih izdvajanja, kao i zastupljenosti manjina u državnim i lokalnim tijelima odvija na različit način. No, nadamo se kako će se kroz ovaj materijal ipak neke stvari lakše razumjeti. Na žalost, brojna se tijela nisu udostojila odgovoriti – makar ne blagovremeno – na naše zahtjeve za informacijama. No, to je već sasvim druga priča.

Nikola Perušić

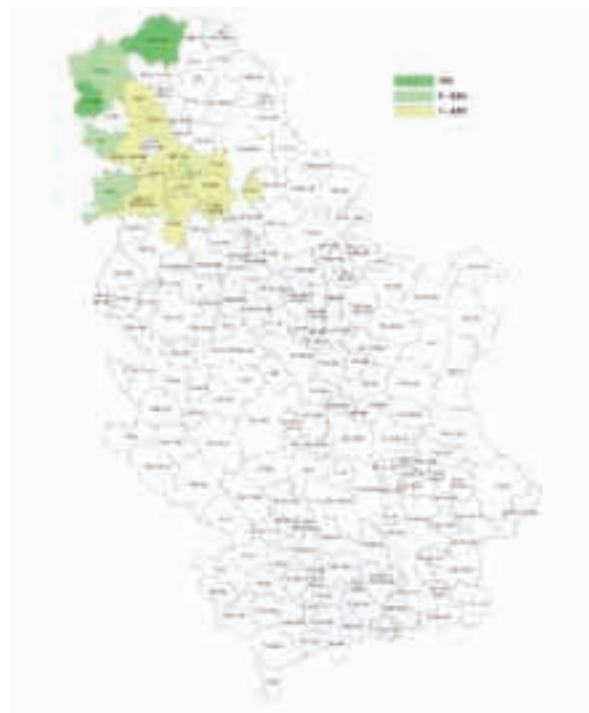
OPĆA STATISTIKA

	Hrvatska	Srbija
Stanovništvo	4.489.409	7.498.001 (bez KiM)
Površina	56.594 km ²	88.361 km ²
Gustina naseljenosti	79,32/km ²	96,78/km ² (bez KiM)
Vjeroispovijest	87,8% Katolička, 4,5% Pravoslavna	84,1% Pravoslavna, 6,24% Katolička
Etnička struktura	89,6% Hrvati 4,5% Srbi	82,86% Srbi 0,81% Hrvati
Popis 2011.	U Hrvatskoj živi 186.633 Srba	U Srbiji živi 57.900 Hrvata
Prosječna starost stanovništva	Hrvati 41,0 Srbi 53,1	Srbi 42,58 Hrvati 51,2
Rodni omjer	Hrvati Muški 48,18% Ženski 51,82% Srbi Muški 48,83% Ženski 51,17%	Srbi Muški 49% Ženski 51% Hrvati Muški 41% Ženski 59%
BDP (nominalni)	16,100 \$ po glavi stanovnika	10,900 \$ po glavi stanovnika
Srednji tečaj eura na dan 1.1.2013.	7,54 kuna	113,71 dinara

Broj Srba u Hrvatskoj

- 1971: 626.789 (14,16%)
- 1981: 531.502 (11,55%)
- 1991: 581.663 (12,16%)
- 2001: 201.631 (4,54%)
- 2011: 186.633 (4,36%)

Broj Hrvata u Srbiji

- 1971: 184.913 (2,19%)
- 1981: 149.368 (1,60%)
- 1991: 105.406 (1,08%)
- 2002: (bez KiM) 70.602 (0,94%)
- 2011: (bez KiM) 57.900 (0,81%)

ZASTUPLJENOST

POLITIČKA ZASTUPLJENOST

Hrvatska: Republika Hrvatska jamči pripadnicima nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj ostvarenje prava na zastupljenost u Saboru. Pripadnici srpske nacionalne manjine biraju tri zastupnika u Sabor u skladu s Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina.

Osim zastupljenosti u Saboru, pripadnici srpske nacionalne manjine izabrali su svoja 143 vijeća i 24 predstavnika srpske nacionalne manjine.

Krajem 2012. godine donesen je novi Zakon o lokalnim izborima, utvrđeno je da se u jedinicama koje ostvaruju pravo na zamjenika općinskog načelnika, gradonačelnika, odnosno župana iz reda pripadnika nacionalnih manjina, isti bira neposredno na izborima, istovremeno, na isti način i po istom postupku kao i općinski načelnik, gradonačelnik, odnosno župan.

Srbija: U Republici Srbiji manjine, pa ni Hrvati nemaju zajamčenu zastupljenost u Narodnoj skupštini Republike Srbije. Političke stranke manjina uživaju prirodni cenzus, ali za kandidaturu treba prikupiti 10.000 potpisa, kao i za stranke većinskog naroda.

Političko predstavljanje Hrvata u Srbiji osigurano je utemeljenjem Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine na državnoj razini. Ne postoje posebni lokalni oblici obrazovanja nacionalnih vijeća na općinskoj, gradskoj, okružnoj niti pokrajinskoj razini.

Ne postoji zakonsko pravo na zajamčenu zastupljenost na lokalnoj razini, sve ovisi o političkim dogovorima.

SLUŽBENA UPORABA JEZIKA

Hrvatska: U Republici Hrvatskoj, sukladno članku 12. Ustava Republike Hrvatske, u službenoj je uporabi hrvatski jezik i latinično pismo, a u pojedinim lokalnim jedinicama uz hrvatski jezik i latinično pismo u službenju se uporabu može uvesti i drugi

jezik te ćirilčno ili koje drugo pismo pod uvjetima propisanim zakonom.

Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina propisano je da se ravnopravna službena uporaba jezika i pisma kojim se služe pripadnici nacionalne manjine ostvaruje na području jedinice lokalne samouprave kada pripadnici pojedine nacionalne manjine čine najmanje trećinu stanovnika jedinice lokalne ili područne (regionalne) samouprave, kada je to predviđeno međunarodnim ugovorima, kada je to propisano statutom lokalne jedinice u skladu s odredbama posebnog zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj te sukladno stečenim pravima.

Srbija: Hrvatski jezik i pismo u službenju su uporabi u Gradu Subotici. Skupština Općine Srijemska Mitrovica uvela je u službenju uporabu hrvatski jezik i pismo na području mjesta Stara Bingula, Skupština Općine Apatin je proglasila hrvatski jezik i pismo službenim u mjestu Sonta, u Statutu Grada Sombora hrvatski jezik i pismo kao službeni uvedeni su u naselja Monoštor i Bereg, te je hrvatski uveden kao službeni jezik i u mjestima Sot i Batrovci, Općina Šid. Međutim, iskustva u primjeni hrvatskog jezika i pisma u ovim selima posve su skromna. Statutom AP Vojvodine iz 2009. hrvatski jezik i pismo uvedeni su kao jedan od šest službenih jezika i pisama u tijelima i organizacijama Autonomne Pokrajine Vojvodine.

AP Vojvodina je u 2012. godini izdvojila 6.650.000 dinara za 66 projekata osposobljavanja uposlenika i izradu višejezičnih ploča, od kojih je na hrvatski jezik otpao zanemariv broj.

BLAGDANI

Hrvatska: Građani Republike Hrvatske koji Božić slave na dan 7. siječnja taj dan imaju pravo ne raditi, prema Zakonu o blagdanima, spomendanima i neradnim danima u Republici Hrvatskoj.

Srbija: Katolici i drugi kršćani imaju pravo ne raditi na prvi dan Božića i u dane Uskrsnih praznika počevši od Velikog petka zajedno s drugim danom Uskrsa, prema Zakonu o državnim i drugim praznicima Republike Srbije.

RELIGIJA

Hrvatska: Za Srpsku pravoslavnu crkvu u Hrvatskoj izdvojeno je u 2012. godini 9.655.708 kuna iz državnog proračuna, uključujući bruto osnovice prema plaćama javnih i državnih službenika i namještenika.

U 2012. godini prethodno je odobreno 36 projekata obnove i zaštite sakralnih objekata SPC u iznosu od 4.880.000 kn, a od toga je realizirano u toj kalendarskoj godini 2.511.736 kn.

Srbija: Rimokatolička crkva u Srbiji je 2012. godine dobila ukupno 25.630.000 dinara što uključuje unapređenje tolerancije, srednje i visokoškolsko obrazovanje, pomoć za gradnju, hitne sanacije i rekonstrukciju crkava te pomoć svećenicima u pograničnim i ekonomsko nerazvijenim područjima i radi reguliranja doprinosa za mirovinsko-invalidsko osiguranje.

Pokrajina je također izdvajala za potrebe vjerskih organizacija. Subotičkoj, Zrenjaninskoj i Srijemskoj biskupiji odobreno je ukupno 10 projekata u ukupnoj visini od 6.992.000 dinara.

Napomena: osim Hrvata u Srbiji su katolici i Mađari, Slovaci, Bunjevci pa su ta sredstva usmjerena i njima.

REKAPITULACIJA

Politička zastupljenost Hrvata u Srbiji jako zaostaje za standardima postignutim za manjine u Hrvatskoj.

Ako uzmemo da su svi pravoslavci u Hrvatskoj Srbi, a da su tek trećina katolika u Srbiji po nacionalnoj pripadnosti Hrvati, dolazimo do podatka da je u Hrvatskoj izdvojeno oko 1,9 milijuna eura za vjernike SPC, dok su tri puta malobrojniji Hrvati katolici u Srbiji podržani samo s oko 95.000 eura! Hrvati u Srbiji pak imaju jedan dan blagdana više. Ujedno, sjenku na dobre međuvjerske odnose baca i vrlo negativno javno mnijenje srpske javnosti prema mogućnosti da lider katolika Sveti Otac posjeti svoje stado u Republici Srbiji. Međutim, ne može se reći da ova razmišljanja čine probleme u svakodnevnom životu.

OBRAZOVANJE

PREDŠKOLSKO

Srbi u Hrvatskoj 2012./2013.

438 djece (215 dječaka, 223 djevojčica)
9 dječjih vrtića
3 predškolska odgoja
18 skupina
34 odgojitelja

1. DV »Bubamara«, Glina
2. DV »Sunce«, Dvor
3. DV »Liliput«, Bobota
4. DV »Zlatokosa«, Borovo
5. DV »Vukovar II«, Vukovar
6. DV »Cvrčak«, Beli Manastir
7. Predškolski odgoj (PO) pri OŠ Jagodnjak, Jagodnjak
8. PO pri OŠ Negoslavci, Negoslavci
9. PO pri OŠ Markušica, Markušica
10. DV »Sopot«, Zagreb
11. DV »En ten tini«, Zagreb
12. DV »Zrno«, Zagreb

Hrvati u Srbiji 2012./2013.

93 djece (47 dječaka, 46 djevojčica)
3 dječja vrtića
5 skupina
7 odgojitelja

1. DV Marija Petković Sunčica, Subotica
2. DV Petar Pan, Donji Tavankut
3. DV Bambi, Mala Bosna

OSNOVNE ŠKOLE

Model A - cjelokupna nastava izvodi se na jeziku i pismu nacionalne manjine, uz obvezno učenje većinskog jezika u istom broju sati u kojem se uči jezik manjine. Učenici imaju pravo i obvezu učiti dodatne sadržaje važne za manjinsku zajednicu.

Hrvatska 2012./2013.

1.922 učenika/ca (1.068 m/854 ž)
Broj OŠ 17
Broj razrednih odjela 168
Broj učitelja 283

Osnovne škole s nastavom na srpskom jeziku i ćirilicom pismu

1. OŠ Jagodnjak, PŠ Bolman, PŠ Uglješ

2. OŠ Borovo
3. OŠ Dalj
4. OŠ Tenja
5. OŠ Ilača-Banovci, Ilača, PŠ Banovci
6. OŠ Dragutina Tadijanovića, Vukovar, PŠ Lužac
7. OŠ Negoslavci
8. OŠ Markušica, PŠ Gaboš, PŠ Ostrovo
9. OŠ Siniše Glavaševića, Vukovar
10. OŠ Bijelo Brdo
11. OŠ Nikole Andrića, Vukovar
12. OŠ Bobota, PŠ Klisa, PŠ Ludvinci, PŠ Pačetin, PŠ Vera
13. OŠ Trpinja
14. OŠ Stari Jankovci, PŠ Srijemske Laze
15. OŠ Dr. Franje Tuđmana, Beli Manastir
16. OŠ Kneževi Vinogradi
17. OŠ Bršadin, Bršadin

Srbija 2012./2013.

učenika/ca (m/ž) 286
Broj OŠ 5
Broj razrednih odjela 40
Broj učitelja: nepoznat

1. OŠ »Matko Vuković«, Subotica
2. OŠ »Ivan Milutinović«, Subotica
3. OŠ »Sveti Sava«, Subotica
4. OŠ »Vladimir Nazor«, Đurđin
5. OŠ »Ivan Milutinović«, Izdvojeni odjel Mala Bosna
6. OŠ »Matija Gubec«, Tavankut

Model B - nastava se izvodi dvojezično. Prirodna se skupina predmeta uči na većinskom jeziku, a društvena skupina predmeta na manjinskom jeziku.

Hrvatska 2012./2013.

broj učenika/ca 16 (6 m/10 ž)
Broj OŠ 1
Broj razrednih odjela 5
Broj učitelja 6

1. OŠ Ernestinovo

Srbija 2012./2013.

broj učenika/ca 0
Broj OŠ 0
Broj razrednih odjela 0
Broj učitelja 0

Model C - nastava se izvodi na većinskom jeziku uz dodatne školske sate namijenjene učenju (njegovanju) jezika i kulture nacionalne manjine. Dodatna satnica obuhvaća učenje jezika i književnosti nacionalne manjine, zemljopisa, povijesti, glazbene i likovne umjetnosti.

Hrvatska 2012./2013.

603 učenika/ca (290 m/313 ž)
Broj OŠ 31
Broj skupina 96
Broj učitelja 39

1. OŠ Dr. Franje Tuđmana, Korenica
2. OŠ Jabukovac, Jabukovac
3. OŠ Dvor, PŠ Rujevac, Dvor
4. OŠ Nikole Tesle Gračac, PŠ Donji Srb
5. OŠ Kralja Tomislava, Udbina
6. OŠ Vojnić, Vojnić
7. OŠ Katarine Zrinski Krnjak, PŠ Tušilović
8. OŠ Gvozd, Gvozd
9. OŠ Donji Lapac, Donji Lapac
10. OŠ Kistanje, Kistanje
11. OŠ Plaški, Plaški
12. OŠ Dr. Franje Tuđmana, Beli Manastir
13. OŠ Darda, Darda
14. OŠ I.B. Mažuranić, Ogulin, PŠ Jase-nak, Jasenak i PŠ Drežnica, Drežnica
15. OŠ Vladimira Nazora, Daruvar
16. OŠ Domovinske zahvalnosti, Knin
17. OŠ Dr. Franje Tuđmana, Šarengrad, PŠ Mohovo
18. OŠ Glina, Glina
19. OŠ dr. Franje Tuđmana, Knin
20. OŠ Andrije Palmovića, Rasinja, PŠ Ve-
liki Poganac
21. OŠ Ivana Gorana Kovačića Vrbovsko, PŠ Desanke Trbović, PŠ Nikole Tesle, PŠ Gornji
22. OŠ Vladimira Nazora, Topusko
23. OŠ Dežanovac, Dežanovac, PŠ Imso-
vac i PŠ Trojeglava
24. OŠ Stari Jankovci, Stari Jankovci, PŠ Orolik
25. OŠ Dragojle Jarnević, Karlovac (nema
upisa)
26. OŠ Siniše Glavaševića, Vukovar
27. OŠ Skakavac, Skakavac
28. OŠ Zrinskih i Frankopana Otočac, PŠ
Vrhovine
29. OŠ 22. lipnja, Sisak
30. OŠ Braće Radića, Pakrac
31. OŠ Okučani, Okučani
32. Prva OŠ Ogulin

Srbija 2012./2013.

učenika/ca (m/ž) 379
Broj OŠ 11
Broj skupina 72

Broj učitelja: nepoznat

1. OŠ »Ivo Lola Ribar« Plavna
2. OŠ »Ivan Goran Kovačić« Sonta
3. OŠ »Boško Palkovljević Pinki« Srijemska Mitrovica
4. OŠ »Jovan Jovanović Zmaj« Srijemska Mitrovica
5. OŠ »Jovan Popović« Srijemska Mitrovica
6. OŠ »Slobodan Bajić Paja« Srijemska Mitrovica
7. OŠ »Sveti Sava« Srijemska Mitrovica
8. OŠ »Matija Gubec« Tavankut
9. OŠ »Aleksa Šantić« Vajska
10. OŠ »Pionir« Stari Žednik
11. OŠ »22. oktobar« Bački Monoštor

SREDNJE ŠKOLE

Hrvatska 2012./2013.

Srednje škole s nastavom na srpskom jeziku i ćirilicom pismu

1. Gimnazija Vukovar
2. Ekonomska škola Vukovar
3. Strukovna škola Vukovar
4. Tehnička škola Nikole Tesle, Vukovar
5. Druga srednja škola Beli Manastir
6. Srednja škola Dalj
7. Srpska pravoslavna opća gimnazija »Kantuzina - Katarina Branković«, Zagreb

Srednje škole s nastavom srpskog jezika i kulture

1. Gimnazija Beli Manastir, Beli Manastir

Srbija 2012./2013.

Srednje škole s nastavom na hrvatskom jeziku

1. Biskupijska klasična gimnazija i sjemenište »Paulinum« Subotica
2. Gimnazija »Svetozar Marković« Subotica
3. Politehnička škola Subotica

Srednje škole s nastavom hrvatskog jezika i kulture

1. Gimnazija »Svetozar Marković« Subotica

Nastava hrvatskog jezika i kulture izvan školskoga sustava

1. HKC »Srijem - Hrvatski dom, Srijemska Mitrovica

VISOKOŠKOLSKJE USTANOVE

Hrvatska 2012./2013.

Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu na Odsjeku za južnoslavenske jezike i književnost - Katedra za srpsku i crnogorsku književnost.

Srbija 2012./2013.

Nema ih.

UDŽBENICI

Republika Hrvatska

Osiguranje udžbenika za nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina u srednjim školama - Sukladno članku 15. Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina, školske ustanove na jeziku i pismu nacionalne manjine mogu koristiti udžbenike iz matične zemlje i to ponajprije za učenje materinskoga jezika (češkoga, mađarskoga, srpskoga i talijanskoga), uz odobrenje Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta.

Za potrebe udžbenika na jeziku i pismu nacionalnih manjina za osnovne i srednje škole u 2012. godini utrošeno je 497.914,00 kuna za otkup prevedenih osnovnoškolskih udžbenika na srpskome jeziku.

Za potrebe nastave na jeziku i pismu nacionalnih manjina u osnovnim školama u 2012. godini proveden je postupak odobravanja udžbenika i pripadajućih dopunskih nastavnih sredstava - 16 autorskih udžbenika za potrebe osnovnoškolskog obrazovanja učenika pripadnika srpske nacionalne manjine.

Za potrebe nastave na jeziku i pismu nacionalnih manjina u srednjim školama u 2012. godini proveden je postupak odobravanja udžbenika i pripadajućih dopunskih nastavnih sredstava za 10 prevedenih udžbenika za potrebe srednjoškolskog obrazovanja učenika pripadnika srpske nacionalne manjine.

Naime, učenici koji pohađaju model C obrazovanja na srpskom jeziku i ćirilicom pismu još uvek se koriste udžbenicima iz 1998. god. koje je izdala SKD »Prosvjeta«. Novi udžbenici su u završnoj

izradi, predani su na pregled u Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta i u Agenciju za odgoj i obrazovanje i očekuje se njihovo daljnje tiskanje i korištenje u nastavi.

Republika Srbija

U Hrvatskom nacionalnom veću (HNV) u Subotici kažu kako 12. generacija đaka pohađa nastavu na hrvatskom jeziku, ali država nije nikada financirala prevođenje nijednog udžbenika, osim što je ove godine Ministarstvo obrazovanja platilo za osnovce knjige od prvog do četvrtog razreda, a ostale su kupljene, prevedene i tiskane sredstvima HNV-a i donacijama iz Hrvatske.

Za ostale predmete koriste udžbenike iz Hrvatske, iako Ministarstvo obrazovanja Srbije ima obvezu svake godine raspisati natječaj za kupnju niskotiražnih udžbenika. Već je četiri godine od kako postoji taj zakon, ali se to nije dogodilo. Na državnoj je razini dogovoreno financiranje udžbenika, međutim rezultata još nema – kažu u Hrvatskom nacionalnom vijeću. U HNV-u ističu kako je od 41 naslova srbijansko ministarstvo obrazovanja tiskalo i podijelilo učenicima hrvatskih odjela u osnovnim školama svega četiri naslova udžbenika za hrvatski jezik za učenike nižih razreda osnovne škole. Za osnovne škole trenutačno nedostaje 57 udžbenika. Od toga nije prevedeno 16, predano je na odobrenje 29, čeka se plaćanje od strane Ministarstva obrazovanja Vlade Republike Srbije za 12 udžbenika. Tiraža pojedinačnih udžbenika je između 34 i 53 komada. Za srednje škole nedostaju 32 udžbenika. Od toga nijedan nije ni preveden, pa niti predan na odobrenje. Tiraža pojedinačnih udžbenika je između 20 i 30 komada. Za potrebe nastave izbornog predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture ne postoji niti jedan udžbenik, nisu napisani. Stoga su u školskoj 2012./2013. korišteni udžbenici Školske knjige uvezani iz Republike Hrvatske, koji se u manjoj ili većoj mjeri ne poklapaju s nastavnim planom i programom u Republici Srbiji. Zbog predugog čekanja na plaćanje tiskanja udžbenika za nastavu na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji na koncu je u 2012. godini Republika Hrvatska izdvojila 70.000,00 kuna.

KULTURA

Hrvatska 2012.

Prema Zakonu o udrugama sljedeće nevladine udruge srpske nacionalne manjine se financiraju iz sredstava državnog proračuna Republike Hrvatske: Srpsko kulturno društvo »Prosvjeta« Zagreb, Srpsko narodno vijeće, Zajednica Srba u Republici Hrvatskoj, Srpski demokratski forum, Narodno vijeće Srba, Zajedničko vijeće općina Borovo naselje.

Iz državnog proračuna putem Ministarstva kulture u 2012. godini utrošeno je:

- programi ustanova nacionalnih manjina, 300.000 kuna za srpsku manjinu

duhovnim pjesmama 8.000,00 kuna, KUD »Tkanica«, Okučani: Susret povratničkih folklornih skupina u Republici Hrvatskoj »Okučani 2012.« 20.000,00 kuna

- u području dramske umjetnosti - profesionalna kazališta i kazališni amaterizam financirani su: Srpsko kulturno društvo »Prosvjeta«, Zagreb: Dani srpske kulture – gostovanje predstave »PR ili potpuno rasulo« 15.000,00 kuna

Ministarstvo kulture financira i rad knjižnica nacionalnih manjina i povećanje knjižnog fonda te djelatnika iz redova srpske manjine.

Pored toga, sredstva se raspoređuju udrugama i ustanovama nacionalnih manjina putem Savjeta za nacionalne manjine iz područja kulturne autonomije. Za

mokratski forum Zagreb (jedna knjiga 15.000 kuna), Srpsko nacionalno vijeće Zagreb (izdavaštvo 80.000 kuna, kulturne manifestacije 180.000 kuna), Zajedničko vijeće općina Vukovar (kulturni amaterizam i manifestacije 414.000 kuna), Srpsko kulturno umjetničko i duhovno društvo »Đurđevdan« Drežnica (kulturni amaterizam i manifestacije 82.000 kuna), te Srpsko privredno društvo Privrednik iz Zagreba (izdavaštvo i kulturne manifestacije 55.000 kuna). Kada se sve zbroji to oko 5,3 milijuna kuna za kulturu.

Srbija 2012

S obzirom da se podaci u Srbiji ne vode zbirno, prema procjenama hrvatskih tijela, Vlada Republike Srbije i AP Vojvodina izdvojili su za 2012. godinu oko 4.166.977,00 kuna (555.597,00 eura) Hrvatskom nacionalnom vijeću za kulturno umjetnička društva, NIU »Hrvatsku riječ« te za Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata. Iz toga se procjenjuje da je za kulturu doteklo oko 300.000 eura iz proračuna Republike Srbije i AP Vojvodine.

Ministarstvo kulture i informiranja je po odluci o sufinanciranju projekata iz područja kulturne djelatnosti nacionalnih manjina u Republici Srbiji 6.3.2012. godini podržalo HKUD Vladimir Nazor Sombor »Dužionica 2012« 95.000 din, Hrvatsko akademsko društvo Subotica »Leksikon podunavskih Hrvata, Bunjevaca i Šokaca« 50.000 din, Hrvatska čitaonica Subotica »11. dani Balinta Vujkova« 100.000 din, Hrvatski kulturni centar Bunjevačko kolo Subotica »Dužijanca 2012« 100.000 din, HKPD Matija Gubec Tavankut »27. kolonija slamarki« 100.000 din, NIU Hrvatska riječ 55.000 din.

AP Vojvodina je prema pregledu dodijeljenih sredstava po natječaju za dotacije organizacijama etničkih zajednica u AP Vojvodini u 2012. godini hrvatskoj manjini za 63 projekta ukupno izdvojila 3.130.000 dinara.

Prema rezultatima natječaja za sufinanciranje projekata u području zaštite kulturnog naslijeđa u AP Vojvodini u 2012. godini je Hrvatski kulturni centar Bunjevačko kolo Subotica za »Dužijancu 2012.« dobio 850.000 dinara

- u području glazbene i glazbeno-scenske umjetnosti te kulturno umjetničkog amaterizma financirani su programi: Srpsko kulturno društvo »Prosvjeta«, Zagreb Dani srpske kulture – gostovanje Frame Orchestra 10.000 kuna, SKD Prosvjeta – Podobor Darda, Darda: 6. međunarodna smotra folkora nacionalnih manjina 8.000,00 kuna, Zajednica kulturno-umjetničkih djelatnosti Vukovarsko-srijemske županije, Vinkovci: 47. vinkovačke jeseni 10.000,00 kuna, KUD »Lovor« Trnjani: Nosač zvuka s katoličkim i pravoslavnim

2012. godinu, prema podacima Savjeta za nacionalne manjine, za Srbe je za kulturne programe izdvojeno 11.333.000 kuna (od toga gotovo 6 milijuna kuna za informiranje), a za pretpostavke za kulturnu autonomiju 95.000,00 kuna: u godišnjem izvješću Savjeta za nacionalne manjine o utrošku sredstava osiguranih u državnom proračunu Republike Hrvatske za 2012. godinu stoji kako su sredstva prosljeđivana Srpskom kulturnom društvu Prosvjeta (izdavanje knjiga 370.000 kuna, kulturni amaterizam 3.070.000 kuna), Srpski de-

AP Vojvodina je na natječaju za sufinanciranje projekata u području zaštite kulturnog naslijeđa u 2012. godini dodijelila:

- Hrvatsko kulturno prosvjetno društvo »Silvije Strahimir Kranjčević« Bački Breg, »15. međunarodni festival tambure – Miki dani« 40.000 din

- Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo »Jelačić« Petrovaradin, »Kulturno ljeto u Petrovaradinu« 20.000 din

- Hrvatsko kulturno umjetničko društvo »Vladimir Nazor« Sombor, »51. međunarodni festival tamburaške glazbe« 50.000 din

- Hrvatsko kulturno umjetničko društvo »Vladimir Nazor« Sombor, »Dužionica 2012« 30.000 din

- Hrvatsko kulturno pjevačko udruženje Zora Vajska, »Stručni skup život i djelo dr. Stjepana Adžića« 30.000 din

AP Vojvodina je u sklopu natječaja za sufinanciranje izdavačke djelatnosti – objavljivanje prvih izdanja knjiga od natječaja za kulturu i umjetnost za 2012. godinu izdvojila 670.000 dinara.

POMOĆ MATIČNE DRŽAVE

Hrvatska

Prema natječaju za prijavu programa i projekata udruga i ustanova hrvatske nacionalne manjine, koji je raspisao Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, ukupna planirana vrijednost u okviru ovog natječaja za hrvatsku nacionalnu manjinu u Republici Srbiji iznosi 570.000 kuna.

Srbija

AP Vojvodina je za zaštitu nematerijalnog kulturnog naslijeđa Srba u Hrvatskoj 2012. godine izdvojila za Srpsko kulturno društvo Prosvjeta pododbor Mali Gradac 130.000 din, Srpsko kulturno društvo Prosvjeta Zagreb 100.000 din, Srpsko kulturno društvo Prosvjeta pododbor Vrginmost 80.000 din, Zajedničko vijeće općina Vukovar 190.000 din

Iz podataka do kojih smo došli se lako vidi da postoji određena srazmjera u financiranju kulture u slučaju Srba u Hrvatskoj i Hrvata u Srbiji. Međutim, u pogledu financiranja matične države su u ovom slučaju, kako se čini, Srbi u Hrvatskoj u lošijem položaju.

MEDIJI

ELEKTRONIČKI MEDIJI

Hrvatska: Sukladno članku 18. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, postaje radija i televizije na državnoj, regionalnoj i lokalnoj razini imaju zadaću promicati razumijevanje za pripadnike nacionalnih manjina, proizvoditi i/ili emitirati emisije namijenjene informiranju pripadnika nacionalnih manjina na jezicima nacionalnih manjina, stvarati i emitirati programe kojima se potiče i unapređuje održavanje, razvoj i iskazivanje kulturne, vjerske i druge samobitnosti nacionalnih manjina, očuvanje i zaštita njihovih kulturnih dobara i tradicije, te stvarati i emitirati programe kojima se pripadnici nacionalne manjine na tom prostoru upoznaju s radom i zadaćama njihova vijeća i/ili predstavnika

ka nacionalnih manjina.

U državnom se proračunu i proračunima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave osiguravaju sredstva za sufinanciranje programa radijskih i televizijskih postaja u njihovom vlasništvu namijenjenih nacionalnim manjinama, sukladno mogućnostima i prema kriterijima koje utvrdi Vlada Republike Hrvatske na prijedlog Savjeta za nacionalne manjine, odnosno nadležna tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave na prijedlog vijeća nacionalnih manjina.

U cilju ostvarivanja prava pripadnika nacionalnih manjina na informiranje putem tiska, te radija i televizije na pismu i jeziku nacionalne manjine, pripadnici nacionalnih manjina, njihova vijeća i predstavnici nacionalnih manjina te udruge mogu obavljati djelatnost javnog priopćavanja (izdavati novine, proizvoditi i emitirati radijski i televizijski program i obavljati djelatnost novinskih agencija) u skladu sa zakonom.

Hrvatska televizija, prema Zakonu o

Hrvatskoj radioteleviziji, u ostvarivanju svojih programskih načela i obveza, ima obvezu proizvoditi i/ili objavljivati emisije namijenjene informiranju pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. HTV ostvaruje svoju zakonsku obvezu proizvodnje i emitiranja emisija namijenjenih informiranju nacionalnih manjina uglavnom u Informativnom programu, odnosno Redakciji za manjine. Jednako tako i Hrvatski radio, kao javni servis, u skladu s Ustavnim zakonom i Zakonom o Hrvatskoj radioteleviziji, ima obvezu promicati toleranciju, multietičnost i interkulturalnost.

Vijeće za elektroničke medije, sukladno odredbama Zakona o elektroničkim medijima, dodjeljuje nakladnicima televizije i radija sredstva za poticanje proizvodnje i objavljivanje audiovizualnih i radijskih programa nakladnika televizije i/ili radija na lokalnoj i regionalnoj razini koji je od javnog interesa, te audiovizualni i radijski programi nakladnika neprofitne televizije i/ili radija, a osobito su važni, između ostalih i za nacionalne

manjine u Republici Hrvatskoj.

Odjel za nacionalne manjine pod okriljem Informativnog odjela Hrvatske televizije producira širok spektar emisija koje su posvećene manjinama, s glavnom emisijom »Prizma«. TV Vinkovci svake nedjelje emitiraju tjednu TV emisiju »Suživot« namijenjenu nacionalnim

pod nazivom »Glas Domovine« emitira se na Prvome programu Hrvatske televizije.

Na Radio Subotici, a na lokalnoj frekvenciji, djeluje uredništvo na hrvatskom jeziku, koje svakodnevno emitira trosatni program na hrvatskom jeziku. Privatizacija radijskih postaja čiji su osnivači lokal-

skoga radija. Emisija se može slušati i preko interneta.

Na Međunarodnome programu Hrvatskoga radija »Glas Hrvatske«, koji se emitira na kratkim i srednjim valovima, te preko satelita emitira se emisija o životu i djelovanju hrvatskih manjina u Europi pod nazivom »Na valovima sta-

manjinama Vukovarsko-srijemske županije. Srpska manjina pokušala je dobiti dio TV prostora u istočnom dijelu Hrvatske, ali je TV Vinkovci odbila njihove uvjete (da programi budu producirani na srpskom jeziku s ćirilničnim titlovima). Stoga su se obratili TV Vojvodini i pokrenuli »Hroniku Slavonije, Baranje i zapadnog Srema« u trajanju od 30 minuta svakog drugog tjedna.

Srbija: Na Drugome programu Radiotelevizije Vojvodine od ponedjeljka do subote emitira se desetominutni TV dnevnik na hrvatskom jeziku. Osim toga, na istom programu rezervirani su i termini za dvije polusatne emisije iz kulture (Izravno i Svjetionik), ali zbog neriješenih kadrovskih i statusnih pitanja one nisu zaživjele u punom opsegu.

Radiotelevizija Srbije emitira serijal »Građanin«, koji je posvećen životu nacionalnih manjina u Republici Srbiji. Emisije su kolažnog tipa i snimaju se širom Republike Srbije gdje žive pripadnici manjina. U realizaciji sudjeluju ekipe Informativnog programa i dopisništava RTS-a. Emisije su rađene na srpskom jeziku i manjinskim jezicima, titlane na srpski. Emisija se emitira na Drugome programu RTS-a subotom u kliznome terminu tijekom ranoga poslijepodneva.

Emisija o životu Hrvata izvan Hrvatske

ne samouprave dovest će u pitanje opstanak uredništva na hrvatskom jeziku.

Na Radio Bačkoj u Baču jedanput na tjedan emitira se dvosatna emisija na hrvatskom jeziku Zvuci bačke ravnice, koju pripremaju članovi HKUPD-a »Dukat« iz Vajske.

Na Radio Somboru emitira se tjedna jednoipolusatna emisija Glas Hrvata u produkciji HKD »Vladimir Nazor« iz Stanišića.

Na Trećem programu Radio Novog Sada, koji emitira program na jezicima manjinskih zajednica emitira se polusatna tjedna emisija na hrvatskom jeziku. No, potpuno statusno, materijalno i kadrovsko rješavanje informiranja na hrvatskom jeziku na pokrajinskom radijskom servisu tek čeka na rješavanje, budući da je ono u izrazitoj disproporciji spram drugih manjinskih zajednica.

Radio Marija Srbija dio je svjetske obitelji Radio Marije. Osnivač je Udruga građana »Radio Marija« iz Novog Sada. Program se osim na hrvatskom, emitira i na srpskom, mađarskom, rusinskom, ukrajinskom i slovačkom jeziku (Novi Sad, Plandište, Leskovac) ili u time-sharingu s programom za pravoslavne (u Subotici i Somboru).

Emisija za Hrvate izvan Hrvatske pod nazivom »Hrvatima izvan Domovine« emitira se na Prvome programu Hrvat-

roga kraja«. Na lokalnoj radijskoj postaji Pitomi radio iz Pitomače emitira se emisija za Hrvate u svijetu.

TISKANI MEDIJI

Hrvatska: Iz državnog proračuna Republike Hrvatske financijski se pomažu različiti programi nevladinih udruga srpske nacionalne manjine. U 2012. godini utrošeno je:

- dvomjesečnik »Prosvjeta« 336.000 kuna
- dječji list »Bijela pčela« 522.000 kuna
- mjesečnik »Identitet« 700.000 kuna
- tjednik »Novosti« 3.630.000 kuna

- magazin »Izvor« 420.000 kuna
- mjesečnik »Privrednik« 150.000 kuna

Srbija: Najvažniji tiskani medij na hrvatskom jeziku jest informativno-politički tjednik Hrvatska riječ, koji u Subotici izlazi od 2003. godine. Isprva je osnivač lista bila Skupština AP Vojvodine, koja je osnivačka prava nad svim manjinskim medijima, pa tako i Hrvatskom riječi, 2004. godine prenijela na manjinska vijeća, pri čemu je zadržano financiranje iz pokrajinskoga proračuna. U okviru Hrvatske riječi izlaze i mjesečni podlistici Hrcko (za djecu) i Kužiš (za mladež).

Godišnja dotacija za tjednik od AP Vojvodine je u 2012. godini iznosila 28.700.000 din.

Ostali tiskani mediji nemaju državno proračunsko financiranje stalnog karaktera, već se oslanjaju na donatore, projekte i lokalne vlasti:

- na hrvatskom jeziku izlazi katolički mjesečnik Zvonik od 1994. godine
- glasilo Demokratskoga saveza Hrvata u Vojvodini »Glas ravnice« izlazi s prekidima od 1990. godine, a od 2009. periodično ima podlistak Mladeži DSHV-a »Hrvatski majur«
- HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora od 1998. tromjesečno izdaje glasilo za kulturu »Miroljub«
- »HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta od 1999. izdaje godišnjak »Gupčeva lipa«
- udruga Pučka kasina 1878. iz Subotice od 2003. izdaje mjesečnik »Glasnik Pučke kasine«
- karmelski samostan u Somboru od 2009. izdaje Glasilo Vicepostulature Sluge Božjega oca Gerarda Tome Stantića pod naslovom »Otac Gerard«, koji izlazi dvaput godišnje
- Katolički kalendar »Subotička Danica« izlazi u Subotici

- U Subotici od 1995. izlazi Časopis za književnost »Klasje naših ravni«, isprva u izdanju Matice Hrvatske Subotica, a od 2006. u sunakladništvu s NIU »Hrvatska riječ«
- Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata od 2009. izdaje Godišnjak za znanstvena istraživanja

Prognani vojvođanski Hrvati utemeljili su i medije u Republici Hrvatskoj:

- od 1995. u Zagrebu tromjesečno izlazi Glasilo Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Banata i Bačke »Zov Srijema«
- u okviru Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Banata i Bačke djeluje Zavičajni klub Hrtkovčana »Gomolava«, koji od 1998. izdaje svoje glasilo »Gomolava«.

FINANCIJE

Hrvatska: Agencija za elektroničke medije dodijelila je u 2012. godini u kategoriji »Nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj« putem dva natječaja za televizije 23 projekta s ukupno 1.235.225 kuna) te na dva natječaja za radio 78 projekata 1.089.623 kuna. Međutim, Agencija za elektroničke medije Republike Hrvatske u svojem dopisu tvrdi kako ne raspolaže točnim podatkom o programima koji uključuju sadržaje na srpskom jeziku, jer su do sada nakladnici najčešće navodili da će pratiti rad nacionalnih manjina koje postoje na područjima njihove koncesije. Agencija će detaljniju evidenciju emisija o nacionalnim manjinama, iz koje bi bili vidljivi podaci po manjinama planira voditi od ovogodišnjeg Fonda.

Srbija: AP Vojvodina je na natječaju za 2012. godinu za časopise na jezicima u službenoj uporabi u AP Vojvodini za časopise na hrvatskom jeziku dodijelilo:

- NIU Hrvatska riječ »Klasje naših ravni« 100.000 din
- NIU Hrvatska riječ »Hrcko« 45.000 din
- NIU Hrvatska riječ »Kužiš« 45.000 din.

Ministarstvo kulture i informiranja, javno informiranje na jezicima nacionalnih manjina je 2.7.2012. u okviru podjele sredstava po natječaju za sufinanciranje projekata/programa u području javnog informiranja na jezicima nacionalnih manjina od ukupno 20 milijuna za 68 projekata dodijelilo:

- Zajednici Hrvata Beograda Tin Ujević »Znameniti Hrvati Vojvodine i Srbije« 490.000 din

- Hrvatskom kulturnom društvu Vladimir Nazor Stanišić »Glas Hrvata« 255.000 din

AP Vojvodina – raspodjela sredstava za sufinanciranje projekata poticanja javnog informiranja 2012:

- JP Radio Subotica, »Poljoprivreda, naša šansa« - emisija za poljoprivrednike na srpskom, mađarskom i hrvatskom jeziku 250.000,00 dinara

POMOĆ MATIČNE DRŽAVE

Hrvatska: NIU »Hrvatska riječ« je za projekt besplatne podjele listova za djecu i mladež dobila 4.000 eura od matične države.

Srbija: Ministarstvo kulture i informiranja Vlade Republike Srbije je 8.5.2012. za javno informiranje srpskog naroda u zemljama u regiji dodijelilo sljedeća sredstva medijima u Hrvatskoj:

- Zajedničko vijeće općina Vukovar »Studio u Kninu« 1.000.000 din
- Radio Banska kosa Beli Manastir, »Ciklus radijskih emisija: Kultura petkom u dva« 1.000.000 din
- Radio Borovo »Koreni« 780.000
- Radio Dunav Vukovar »Spona« 680.000 din
- Srpsko narodno vijeće »Internet portal nedeljnika Novosti« 400.000 din
- List za djecu »Bijela pčela« Pododbor Rijeka 400.000 din

AP Vojvodina je raspodjelom sredstava za sufinanciranje projekata javnog informiranja u dijaspori 2012. dodijelila za:

- Zajedničko vijeće općina Vukovar, »Proizvodnja TV emisije Hronika Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema« 750.000,00 dinara
- Difuzija DOO Vukovar, Radio Dunav, »Spektar - emisija o nacionalnim manjinama« 100.000,00 dinara
- Srpsko narodno vijeće Zagreb, »Novosti internet portal« 200.000,00 dinara

REKAPITULACIJA

Iz podataka do kojih smo došli se lako vidi da u tiskanim medijima postoji određeni balans između financiranja Srba u Hrvatskoj i Hrvata u Srbiji od strane domicilnih država.

Međutim, zastupljenost Srba u Hrvatskoj je na višoj razini u elektronskim medijima, a također je i pomoć matične države izdašnija.

UPOSLENOST

ZASTUPLJENOST U ADMINISTRACIJI

Hrvatska

Prema evidenciji Ministarstva uprave Republike Hrvatske, na dan 31. prosinca 2012. godine, od službenika i namještenika iz reda pripadnika nacionalnih manjina ima 1.248 Srba, koji čine 2,40% ukupnog broja zaposlenika:

U ministarstvima: 1052 Srba (od toga MUP 771, Ministarstvo financija 152, Ministarstvo pravosuđa 62), državne upravne organizacije: 79, uredi državne uprave: 105 Srba, stručne službe i uredi Vlade Republike Hrvatske: 12 Srba.

Podaci Ministarstva pravosuđa o broju zaposlenih pripadnika nacionalnih manjina u pravosudnim tijelima na dan 31. prosinca 2012. godine

Naziv županije	Postotak Srba među uposlenima	Postotak Srba u stanovništvu
Zagrebačka	0,87%	0,86%
Sisačko-moslavačka	7,1%	12,18%
Karlovačka	4,49%	10,4%
Bjelovarsko-bilogorska	3,06%	6,31%
Primorsko-goranska	2,4%	5,03%
Ličko-senjska	10,07%	13,65%
Virovitičko-podravska	2,98%	6,06%
Požeško-slavonska	1,17%	6,00%
Brodsko-posavska	1,62%	2,60%
Zadarska	1,17%	4,81%
Osječko-baranjska	5,4%	7,76%
Šibensko-kninska	6,75%	10,53%
Vukovarsko-srijemska	9,84%	15,5%
Splitsko-dalmatinska	0,46%	1,05%
Istarska	1,61%	3,46%
Dubrovačko-neretvanska	0,58%	1,71%

Dužnosnici na sudovima:

Općinski sud: Ukupno je bilo 854 zaposlenih, od toga 18 Srba (2.1%)

Županijski sud: Ukupno je bilo 408 zaposlenih, od toga 14 Srba (3,4%)

Trgovački sud: Ukupno je bilo 131 zaposlena, nema Srba

Upravni sud: Ukupno je bilo 34 zaposlena, nema Srba

Prekršajni sud: Ukupno je bilo 377 zaposlenih, od toga 10 Srba (2,65%)

Visoki upravni sud, Vrhovni sud, Visoki trgovački sud i Visoki prekršajni sud, : Ukupno je bilo 143 zaposlena, od toga 1 Srbin (0,7%)

Dužnosnici u državnim odvjetništvima:

Općinska državna odvjetništva: Ukupno je bilo 413 zaposlenika, od toga 7 Srba (1.7%)

Županijska državna odvjetništva: Ukupno je bilo 153 zaposlenika, od toga 9 Srba (5.9%)

Državno odvjetništvo RH: Ukupno je bilo 21 zaposlenih, nema Srba

USKOK: Ukupno je bilo 27 zaposlenih, od toga 1 Srbin (3,7%).

Službenici, namještenici i vježbenici u sudovima:

Općinski sudovi: Zaposleno je 4225 osoba, od čega 86 Srba

Županijski sudovi: Zaposleno je ukupno 841 osoba od čega 22 Srba

Trgovački sudovi: Zaposleno je ukupno 542 osoba, od čega 6 Srba

Prekršajni sud: Zaposleno je ukupno 1120 osoba, od čega 16 Srba

Podaci AP Vojvodine iz 2011. godine

Grad/općina	Hrvata po popisu	Postotak Hrvata	Uposlenih u upravi	Uposlenih Hrvata	Postotak Hrvata u upravi	Predmeta na hrvatskom	Uposlenih u javnim poduzećima	Hrvata u javnim poduzećima	Postotak Hrvata u javnim poduzećima
Novi Sad	5.335	1,56%	1.009	23	0,23%	0	5.287	60	1,13%
Subotica	14.151	10,00%	321	Nema podataka	Nema podataka	81	1.423	244	17,14%
Sombor	7.070	8,23%	249	4	1,6%	9	457	15	3,28%
Apatin	3.015	10,42%	92	4	4,35%		87	5	5,57%
Šid	1.748	5,11%	96	0	0%		223	7	3,14%
Srijemska Mitrovica	2.112	2,64%	186	6	3,22%		454	27	5,95%
Stara Pazova	1.336	2,03%	137	1	0,73%		356	8	2,25%
Ruma	1.719	3,16%	159	Nema podataka			386	13	3,37%
Indija	1.569	3,31%	126	9	7,14%		298	6	2,01%

Upravni sud, Vrhovni sud, Visoki trgovački sud i Visoki prekršajni sud: Zaposleno je ukupno 297 osoba, od čega 1 Srbin

Službenici, namještenici i vježbenici u državnim odvjetništvima:

Općinska državna odvjetništva: Ukupno je bilo 761 zaposlenika, od toga 15 Srba (1,9%)

Županijska državna odvjetništva: Ukupno je bilo 268 zaposlenika, od toga 11 Srba (4,1%)

Državno odvjetništvo RH: Ukupno je bilo 44 zaposlenih, od toga 2 Srbina (4,5%)

USKOK: Ukupno je bilo 25 zaposlenih, nema Srba

Podatak Ministarstva unutarnjih poslova o broju izdanih osobnih iskaznica tiskanih na jeziku i pismu pripadnika srpske nacionalne manjine u 2012. godini: 81.

Srbija

U izvješću »Nacionalna pripadnost i materinji jezik zaposlenih u upravama jedinica lokalne samouprave u centralnoj Srbiji« u izdanju Ureda za ljudska i manjinska prava Vlade Republike Srbije od listopada 2013. godine stoji kako je Ustavom Republike Srbije propisano da se prilikom upošljavanja u državnim tijelima, tijelima autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave vodi računa o nacionalnom sastavu stanovništva i odgovarajućoj zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina (članak 77. stavak 2). Odredbama Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina (»Službeni list SRJ«, broj 11/02 i »Službeni glasnik RS«, broj 72/09 – drugi zakon), propisano je da se prilikom upošljavanja u javnim službama, uključujući i policiju, vodi računa o nacionalnom sastavu stanovništva, odgovarajućoj zastupljenosti i o poznavanju jezika koji se govori na području tijela ili službe (članak 21). I pokraj ustanovljavanja takvih rješenja u zakonodavnoj sferi, treba naglasiti kako ne postoje obvezujući mehanizmi kojima bi se kontinuirano pratilo njihovo ostavaranje u praksi – ističe Ured za ljudska i manjinska prava. Budući da u Republici Srbiji ne postoji zakonska obaveza vođenja evidencije o nacionalnoj pripadnosti i materinskom jeziku zaposlenih u upravama na svim razinama vlasti, Komitet ministara Vijeća Europe donio je preporuku tijelima vlasti o poduzimanju mjera radi prikupljanja sveobuhvatnih podataka i izrade informacija o zastupljenosti nacionalnih manjina u upravama na

svim razinama vlasti, koja je obvezujuća za Republiku Srbiju kao ugovornicu tog međunarodnog ugovora.

Ured za ljudska i manjinska prava poduzeo je aktivnosti na prikupljanju podataka o nacionalnoj pripadnosti i materinskom jeziku uposlenih u upravama jedinica lokalne samouprave u centralnoj Srbiji. Informacije su zatražene od 124 uprave, zatraženo je da se među zaposlenicima provede anketa na dobrovoljnoj i anonimnoj osnovi i popune dostavljeni upitnici. Prema zbrojenim podacima, od 16.583 ukupno zaposlenih u upravama 124 JLS, u anketi o nacionalnoj pripadnosti i materinjem jeziku sudjelovalo je 6.813 zaposlenika, odnosno 41,08%

Prema rezultatima popisa stanovništva iz 2011. u Republici Srbiji je popisano 57.900 osoba koje su se izjasnile kao pripadnici hrvatske nacionalnosti, dok je u centralnoj Srbiji popisano 10.867 osoba te nacionalnosti.

Udio u ukupnom stanovništvu centralne Srbije u 0,21% u anketi među uposlenima registrirano je 0,04% Hrvata. Taj se broj razlikuje od broja samouprava u kojima uposlenici poznaju hrvatski jezik što je 101, te je broj uposlenih osoba koji se služe hrvatskim jezikom 3.488 za Srbiju.

Podaci za Grad Beograd su sljedeći: Hrvata po popisu 0,47%, po anketi zaposleno 0,50% (tri osobe).

Na upit od MUP-a Srbije smo dobili odgovor da imaju 69 uposlenika koji su se izjasnili kao pripadnici hrvatske nacionalne manjine. U 2012. godini 28 osoba je u Srbiji zatražilo osobnu iskaznicu na trojezičnom obrascu (srpskom, engleskom i hrvatskom jeziku).

Napomena:

Na preporuku Ministarstva pravde i državne uprave podatke o broju uposlenih Hrvata u državnoj upravi i pravosuđu tražili smo od Službe za upravljanje kadrovima Republičkih tijela, te od Visokog vijeća sudstva Republike Srbije, ali je odgovor bio da oni ne vode statistiku o nacionalnoj pripadnosti sudija i sudskog osoblja. Što se tiče MUP-a, nailazimo na podzastupljenost Hrvata u Srbiji jer Srba u Hrvatskoj ima tri puta više, a u MUP-u imaju čak 11 puta više uposlenih od vojvođanskih Hrvata.

IZBJEGLICE I PROGNANICI

Srbi

UNHCR je objavio 19. prosinca 2012. godine kako se do tog trenutka u Hrvatsku vratilo oko 133.000 Srba, što je otprilike polovica izbjeglih tijekom rata, rekao je predstavnik UNHCR-a u Hrvatskoj Terence Pike. Pike je dodao kako se za povratak izjašnjava manji broj od oko 57.000 Srba koji su još u statusu izbjeglice.

Na te je podatke reagirao Savo Štrbac, predsjednik organizacije Veritas, rekavši kako je u prvoj studiji bio naveden broj od 120.000 registriranih povratnika srpske nacionalnosti, od čega je samo njih 52.000 ostalo živjeti u Hrvatskoj, dok je 48.000 i dalje u zemljama izbjeglištva (Srbija i BiH), te da povremeno boravi u Hrvatskoj njih 7.000, a oko 13.000 ih je već bilo umrlo.

Nakon toga je izrađena nova studija UNHCR 28. veljače 2013. po kojoj tek svaki treći (33 posto) manjinski povratnik sada živi u RH.

Hrvati

Prema podacima Zajednice protjera-nih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, za vrijeme devedestih doselilo se oko 40.000 Hrvata iz Vojvodine u Republiku Hrvatsku, od toga oko 25.000 osoba iz Srijema. Ministrica SRJ Margit Savović je u izjavi od 28. listopada 1993. priznavala isključivo brojku od 6.000 obitelji, što je u očitom sukobu s realnošću. Nema

podataka o tome koliko se Hrvata iz Vojvodine vratilo u svoje domove, ali se smatra kako je to u Srijemu zanemarljiva brojka, dok u Bačkoj postoje slučajevi povratka.

Javnost nije senzibilizirana za izbjegle Hrvate iz Vojvodine, iako se brojke Hrvata iz Srbije i Srba iz Hrvatske koji će radije ostati u svojim matičnim nego domicilnim državama sve više približava.

INCIDENTI

Hrvatska

Tijekom 2012. godine se u 21 pritužbi prijavljuje diskriminacija pripadnika srpske nacionalne manjine, dok je na Posebnim područjima državne skrbi zabilježeno 28 događaja koji imaju obilježja međuetničke netrpeljivosti u kojima su zabilježeni i incidenti protiv Srba, i incidenti Srba protiv državnih obilježja.

Analiza događaja s obilježjima nacionalne ili vjerske mržnje i netrpeljivosti pokazuje: od 26 kaznenih djela, 18 kaznenih djela ili 69,23 % je motivirano nacionalnom, etničkom, rasnom ili vjerskom mržnjom. Od navedenih 18 kaznenih djela, 10 kaznenih djela je motivirano mržnjom prema Srbima.

Javnost se posebno uznemirila tijekom 2013. godine, kada je od rujna počelo javno rušenje ćirilčnih natpisa. Pored Vukovara, lomili su se ćirilčni natpisi u Vojniću, Krnjaku, Rijeci, Osijeku, Udbini, Varaždinu... Tijekom rušenja dvojezičnih ploča povrijeđen je i jedan policajac na dužnosti, a prema neslužbenim informacijama je još jedna ozlijeđena osoba bio policajac izvan dužnosti koji je sudjelovao u lomljenju ploče u Vukovaru.

Srpsko narodno vijeće je u listopadu ukazalo na pritužbe učenika i roditelja OŠ Siniše Glavaševića protiv nastavnice hrvatskog jezika za koju tvrde da je na školskom satu učenicima iznijela svoje osobno protivljenje uvođenju dvojezičnih tabli u Vukovaru, pri čemu je naglasila svoju prisutnost antićirilčnim prosvjedima.

Vlast je vraćala polomljene dvojezične natpise te je nakon toga vukovarsko Gradsko vijeće izmijenilo Statut grada i izbacila odredbu o dvojezičnosti, odnosno o službenoj upotrebi srpskog jezika i ćirilice uz hrvatski jezik i latinicu. Na prijedlog Vijeća srpske nacionalne manjine Grada Vukovara, Ministarstvo uprave je u studenom obustavilo primjenu izmijenjene odredbe vukovarskog statuta. Vlada Hrvatske podnijela je zahtev za po-

kretanje postupka ocene ustavnosti i zakonitosti spornog vukovarskog Statuta.

Tijekom tog perioda skupljali su se i potpisi za raspisivanje referenduma za umanjeње manjinskih prava u pogledu rabljenja ćirilice, prikupljeno je preko 650.000 potpisa. Na pojedinim mjestima su se potpisi za referendum protiv ćirilice prikupljali i u dvorištima rimokatoličkih crkvi.

Koncem studenog je u vinkovačkom prigradskom naselju Mirkovci poliven uljem i zapaljen štand »Stožera za obranu Vukovara« koji je prikupljao potpise za referendum o ćirilici.

Srbija

Godine 2012. su po službenoj evidenciji MUP-a Srbije zabilježena 3 incidenta koji mogu imati međunacionalno obilježje prema Hrvatima. No, MUP nema saznanja o diskriminaciji prema Hrvatima.

Stoga podsjećamo na incidente koji su na sličan način zastrašili Hrvate u Srbiji:

- nakon održavanja parlamentarnih izbora koncem 2003. dva puta srušen kip Matiji Gupcu u dvorištu osnovne škole »Matija Gubec« u Tavankutu

- dana 13. 1. 2004. tjednik »Hrvatska riječ« dobija anonimnu telefonsku prijetnju. Policija ubrzo osigurava objekt, a uredništvo nastavlja s radom. U svom uvodniku direktor i glavni urednik Zvonimir Perušić navodi da je muški glas odasloga čovjeka, ijekavskog izgovora, službenici »Hrvatske riječi« koja se zatekla kraj telefona zaprijetio riječima: »Ustaše! Ako još jednom izađu vaše novine, sve ću vas pobiti. Vi ste ubili moje dijete«. Desećak minuta iza toga isti glas ponovno se javio telefonskom porukom: »Svi ste mrtvi!« Pozvana je policija, a petnaestak minuta poslije njihovog odlaska opet se javio isti anonimni glas, psujući. Sljedećeg dana redakcija je još u dva navrata dobila telefonske prijetnje: »Želim vam srećnu četničku novu godinu. Mi smo subotički četnički pokret, pobit ćemo vas sve.« - dva tjedna kasnije, 30. 1. 2004. generalna konzulica Republike Hrvatske u Subotici dr. Jasmina Kovačević Čavlović obavijestila je javnost o nizu prijetnji koje

je dobila kućni telefon te na anonimnu telefonsku prijetnju koju su dobili uposljeni u konzulatu Republike Hrvatske u Subotici u drugoj polovici siječnja. Policija je obaviještena o prijetnji.

- zgrada veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu u dva je navrata napadnuta. Dana 15.6.2003. se više stotina osoba okupilo se ispred zgrade, izvikujući pogrdne parole. Navijači su nakon okupljanja u središtu grada, otišli pred zgradu hrvatskog Veleposlanstva, te usprkos kordonu policije uspjeli su ući u dvorište, popeti se na balkon zgrade i skinuti grb i hrvatsku zastavu, koju su kasnije i zapalili na Trgu Republike. Izgrednici su porazbijali stakla na zgradi.

Istog dana navijači su se okupili i ispred zgrade generalnog konzulata RH u Subotici, uzvikujući pogrdne parole, uznemirivši subotičku javnost.

- dana 21.2.2008. nakon mitinga »Kosovo je Srbija« se policija pred naletom nasilnika povukla iz Ulice Kneza Miloša u središtu Beograda i pustila ih da divljaju po američkom i hrvatskom veleposlanstvu. Palež i divljanje bez prisutnosti policije trajali su 20 minuta. U zgradu hrvatskog nisu uspjeli provaliti, ali su upali u dvorište veleposlanstva, skinuli zastavu i zapalili je, razbili štitić s hrvatskim grbom. Napadnut je i hrvatski konzulat na Dedinju, razbijena su stakla i stražarska kućica.

REKAPITULACIJA

Hrvati u Srbiji nisu suočeni s incidentima niti netrpeljivošću u toj razini kao Srbi u Hrvatskoj, prvenstveno jer su malobrojniji i što nigdje ne čine većinu, u svim su mjestima manjina.

Možemo pretpostaviti da se stoga incidenti usmjereni protiv Hrvata stoga »uzemljuju« na diplomatska predstavništva, koja su u proteklih deset godina napadana u par navrata.

S druge strane, već oko 20 godina do javnosti nije stigao ni jedan slučaj međunacionalnog incidenta Hrvata na štetu većinskog naroda ili državnih obilježja ili poretka.

Vukovar, 2013.

Beograd, 2008.

Subotica, 2003.

Slikarica starinskih običaja

Kad se govori o naivnoj umjetnosti koja se javlja šezdesetih godina među bunjevačkim Hrvaticama, nije moguće ne spomenuti stvaralaštvo *Marge Stipić*, samouke slikarice i kasnije slamarke, od 1961. pa sve do smrti članice HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta, te redovite sudionice Prve kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu. Krajem prošle godine tavan-kutska je udruga obilježila stotinu godina od njezina rođenja.

Marga Stipić rođena je 3. studenoga 1913. godine u Tavankutu, u siromašnoj poljodjelskoj obitelji. Otac joj je poginuo u Prvom svjetskom ratu i to je odredilo njezin životni put. Iako željna učenja i odlična učenica, završila je samo četiri razreda osnovne škole. Od samoga početka rada Likovne kolonije u Tavankutu, Marga Stipić je njena sudionica. Od djetinjstva sklona crtanju, prvi je u njezinu hobi podupire *Ivan Jandrić*, nastavnik likovne kulture u tavan-kutskoj osnovnoj školi, u kojoj je ona radila kao poslužiteljica. Na poziv utemeljitelja Likovne kolonije u Tavankutu, ona se zajedno s *Cilikom Dulić Kasiba* i *Anom Milodanović* uključuje u rad kolonije i izlaže svoje radove prvi puta s ostalim sudionicima 1962. godine u Tavankutu. Od tada je najviše slikala uljanim bojama ili temperom na lezonitu, dok se izradom predmeta i slika od slame počela baviti od druge polovice sedamdesetih godina.

IZLOŽBE DILJEM JUGO-SLAVIJE

Izlagala je na izložbama koje su tematizirale naivnu umjetnost s prostora bivše Jugoslavije, najčešće sa skupinom bunjevačkih naivnih slikarica, te nekoliko puta s članovima Društva naivnih umjetnika Hrvatske. Tijekom prvih godina rada u koloniji najveću potporu u radu dobivala je od *Stipana Šabića*, likovnog pedagoga i jednog

narodnoj nošnji, onako kako su se prije oblačili kad su išli na rad u polje...«

SPECIFIČNA LIKOVNOST

Ljubica Vuković-Dulić, povjesničarka umjetnosti, Margu Stipić ističe kao jednu od utemeljiteljica bunjevačke naive i jednu od njezinih najznačajnijih predstavnica: »Fenomen naivne likovne umjetnosti javio se među bunjevačkim Hrvaticama

kazi određenih običajnih rituala smještenih u nekadašnje interijere i eksterijere, modeli ponašanja, način odijevanja u određenim prigodama i sl. bili su joj omiljeni, odnosno upravo njih nalazimo kao najčešće prikazane teme.«

Vuković-Dulić ističe kako, iako njezinih radova nije sačuvano puno, oni poznati, koji se danas čuvaju u privatnom vlasništvu, zbirci HKPD »Matija Gubec« u Tavankutu, subotičkom Gradskom muzeju, Zavičajnoj galeriji dr. Vinko Perčić i Muzeju naivne i marginalne umjetnosti u Jagodini svjedoče o njezinoj kreativnoj snazi.

OKUŠAVANJE U STIHOVIMA

Osim po svojem likovnom djelu, slikarskom i slamarском, Marga Stipić je poznata i kao pjesnikinja. Pjesme je pisala od 1945. godine, a napisala ih je oko 400. Objavljivala ih je u vjersko-informativnom listu »Bačko klasje«, te u kalendaru »Subotička Danica«, kao i u raznim drugim publikacijama. Neke je od svojih stihova sama recitala u dokumentarnom filmu Ive Škrabala »Slamarke divojke« iz 1972. Hrvatsko književno društvo Sv. Ćirila i Metoda objavilo je u Zagrebu 1989. godine zbirku njezinih pjesama pod naslovom »Moje tuge«.

Marga Stipić umrla je 30. ožujka 2007. godine, a pokopana je u obiteljskoj grobnici na groblju u Donjem Tavankutu.

Ivica Dulić

od voditelja tavan-kutske kolonije, koji je nju, kao i ostale slikarice-naivke poticao da slikaju nesputano, onako kako misle da treba. Za list »Glas Slavonije«, nakon izložbe tavan-kutskih naivki održane u Osijeku 1967. godine, Marga Stipić je izjavila: »...volila bih da mi kažu koja boja ide uz koju, ali to nitko neće... kažu mi da slikam kako znam... slikam starinske običaje kojih se sjećam iz djetinjstva... kako se mak tuče u stupici, starca u

početkom šezdesetih godina, a njegova svojevrсна institucionalizacija započeta je u Tavankutu u okvirima Likovne kolonije. Marga Stipić obilježila je ovaj segment naivne umjetnosti svojim specifičnim likovnim pristupom. Njezina su djela svojevrсни kroničarski zapisi narodnoga života i zavičajnoga pejzaža. Momenti vezani za tradicijski način života bunjevačkih Hrvata, svakodnevicu, narativni pri-

Svjetlom pred Spasitelja

Nošeno rukama petorice članova Udruge izviđača »Stari Hrast« iz Osijeka, betlehemska svjetlo je u ponedjeljak, 23. prosinca, prispjelo u župu sv. Lovre u Sonti. Predvođeni sončanskim župnikom vlč. Josipom Kujundžićem, skauti

su u mimohodu kroz zamračenu crkvu punu vjernika pri-nijeli svjetlo do oltara i njime upalili pripremljene svijeće. Nazočne vjernike pozdravio je predsjednik Skupštine UI »Stari Hrast« Zorislav Babić. Misu u crkvi sv. Lovre u Sonti predvodio je vlč. Josip Kujundžić, a pod misom je pjevao zbor KPZH »Šokadija« uz pratnju tamburaškog sastava.

I. A.

POLNOĆNA MISA U SONTI

Pjesmom dočekali rođenje Isusovo

Brojni vjernici župe Sonta dočekali su vrijeme rođenja Spasitelja u svečanom ozračju s ljubavlju urešene

župne crkve sv. Lovre. Pola sata prije početka polnoćne mise održan je tradicionalni Božićni koncert Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata »Šokadija«. Pjevački zbor i solistica Božana Vidaković interpretirali su stare crkvene pučke napjeve uz pratnju tamburaškog sastava i tako oplemenili ugođaj očekivanja Sina Božjega. Polnoćnu svetu misu predvodio je sončanski župnik vlč. Josip Kujundžić, uz pjevanje mješovitog crkvenog zbora.

I. A.

Misa mladih za mir

Misa mladih za mir bit će služena danas 3. siječnja u crkvi Isusova Uskrsnuća u Subotici u 20 sati.

Škola Biblije

Još jedno biblijsko predavanje u nizu nastavlja se 13. siječnja 2014. godine u Augustinijanu, s početkom u 19 sati. Predavač je kao i do sada dr. Ivica Čatić.

Misa za biskupa Antunovića

Sv. misa za biskupa Ivana Antunovića bit će služena 19. siječnja u 18 sati u subotičkoj katedrali svete Terezije Avilske.

Živi betlehem pred polnoćnicu u župi

Marije Majke Crkve u Subotici

RADIO MARIA

NOVI SAD 90,0 MHz - SUBOTICA 90,7 MHz
 SOMBOR 95,7 MHz - PLANDIŠTE 89,7 MHz
 LEŠKOVAC 107,4 MHz

Novi Sad: 021/4790029
 Sombor: 021/4790049
 Plandište: 021/4790049
 Leškovac: 021/4790049

Subotica: 021/4790029
 Sombor: 021/4790049
 Plandište: 021/4790049
 Leškovac: 021/4790049

POMOŽITE RADIO MARIJI!

Broj računa: 660-324873-66
 Banka: Javna a.d., Prilaz: Ušućenje Marije,
 21000 Novi Sad, Kosovo-Albanija

MEDITACIJA

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Bogojavljenje je svetkovina koja se svojim sadržajem i vremenom slavljena usko vezuje uz Božić, tj. Kristovo rođenje. Kao što joj i sam naziv kaže, njome slavimo Božje javljanje čovjeku u Isusovoj osobi. Isto tako slavimo i stvarnost da se Bog ne objavljuje samo odabranicima, nego čitavom čovječanstvu. On i mudrace s Istoka, pripadnike neke druge religije, poziva u svoje kraljevstvo.

MUDRACI - TRAGAČI ZA BOGOM

Bog kroz cijelu povijest spasenja traži čovjeka, objavljuje mu se i želi ga blizu. Vrhunac te objave dogodio se u Isusovoj osobi. Od jaslaca do križa Bog jednako čezne za čovjekom i zove ga da mu se približi. Obećani i naviješteni Mesija, Kralj svijeta, je dijete položeno u jasle. Ali, i čovjek se treba okrenuti Bogu i potražiti ga da bi do njihovog susreta došlo. Mudraci s Istoka su ti koji tragaju za Bogom, koji osjećaju da ih on zove i na poziv se odazivaju. Oni znaju čitati znakove Božjeg poziva. Zato se u Jeruzalemu ne raspituju o rođenju nekog neobičnog djeteta, nego je to dijete za

njih odmah »novorođeni kralj židovski« (Mt 2, 2) kojem se oni žele pokloniti. Iako su pismoznanci znali gdje se Krist treba roditi, oni nisu krenuli s mudracima da mu se poklone, jer nisu imali otvoreno srce za čitanje Božje poruke i prihvaćanje njegovog poziva. A kralj Herod je bio potpuno zaslijepljen željom za vladanjem i prijestoljem, te ni on nije imao sluha za Božji poziv. I ne samo da mu se nije želio pokloniti, nego je Boga želio smaknuti.

Kao što je Bog krenuo ususret čovjeku utjelovivši se i postavši jedan od nas, tako mudraci predstavljaju ljude koji idu ususret Bogu. Oni kreću na put čitajući Božje znakove. Proroštva o rođenju djeteta, koja znaju Židovi, njima su nepoznata. No, oni ipak nalaze onoga kojeg traže. A, oni kojima je rečeno jasno, na njihovom jeziku, ne nalaze ga jer to ni ne žele. Iako je ovo u prvi mah neobično, zapravo je vrlo logično: Boga nalaze oni koji ga traže i žele ga naći. Mudraci kreću iz svoje zemlje, idu u nepoznato uperenog pogleda u znak na nebu. Njihova vjera i jaka želja da pronađu onog čija im se zvijezda ukazala dovodi ih do uspješnog završetka putovanja. Možda se to nama čini ludo, krenuti u nepoznato bez jasnog cilja, bez sigurne riječi. Ali, znamo da je tako krenuo i Abraham, pa ga je Bog za njegovu vjeru nagradio. Tako su krenuli i mudraci. Zato su na kraju puta nagrađeni time što su se poklonili pravom, živom Bogu. Stoga se mudrace može nazvati simbolom onih koji za Bogom tragaju

Bogojavljenje

jer osjećaju da ih Bog zove k sebi. Isto tako su nam i potvrda da to traganje uvijek na kraju završava pronalaskom.

No, moramo imati u vidu da je osobina tragača aktivno traženje. Mudraci nisu, poput pismoznanaca, pasivno čekali da se Mesija pojavi. Oni su krenuli u akciju, krenuli su mu ususret. Zato su ga i pronašli, za razliku od onih koji su u pasivnosti svoga iščekivanja u sebi stvarali slike i iluzije o načinu njegova pojavka te im je promaklo da je on već među njima. Njihova pasivnost ih je zatvorila u vlastite predodžbe, pa su zaboravili da Bog ne djeluje onako kako čovjek očekuje, nego ga svaki put iznenadi. Mudraci su bez ikakvih očekivanja krenuli u potragu. Stoga ih ništa na tom putu nije pokolebalo ni zbunilo te je njihova potraga završena uspješno – poklonili su se novorođenom kralju i dali mu svoje darove.

POTREBNA JE VJERA

Bog i danas poziva k sebi s jednakom čežnjom da susretne čovjeka. Ali i danas postoje i »pismozanaci« i »mudraci«,

oni koji čekaju da Bog sam k njima dođe s nekom svojom slikom o tome kako bi to trebalo biti. Također, postoje i oni koji aktivno Boga traže i prihvaćaju ga onakvog kakav im se želi objaviti. No, mnogi su kao neka kombinacija ove dvije kategorije, traže Boga s unaprijed određenom slikom o njemu i pošto ga takvog ne nalaze postaju očajni i gube vjeru. U traganju za Bogom treba biti poput mudraca. Treba odbaciti sva svoja očekivanja, jer on nadilazi sve naše slike i predodžbe, njegovo djelovanje je uvijek iznad svih naših očekivanja. Bog nije rob naših želja niti preslika našeg pojma o njemu. Sva njegova moć, dobrota i ljubav toliko nas nadilaze da se ne mogu smjestiti u naše kategorije. Ali, iako nas nadilazi on nas ipak želi susresti. Međutim, i čovjek mora učiniti svoj korak prema njemu, izaći iz ljudskih okvira i povjerovati, čak i ako ne razumije. Jer, za susret s Bogom potrebna je vjera koja iz ljudske perspektive ponekada znači ludost. To je vjera mudraca, vjera o kojoj nas poučava Bogojavljenje.

Slatke majstorije

Tereza Vajšhar je sasvim obična umirovljenica iz Monoštora. Radni je vijek provela kao trgovkinja u Monoštoru i Somboru, a za to što je ona u našoj rubrici postoji jedan sladak razlog – torte. Naime, Tereza je u selu poznata po tome što već dvadesetak godina po narudžbi, za razne prigode, peče torte. Istine radi, nije ona jedina u Monoštoru koja to radi, ali je jedinstvena po tome što ima najduži »slastičarski staž«.

ZA DOBRU TORTU – LJUBAV I STRPLJENJE

Tereza nas je ugostila u svom domu u Monoštoru, a kako smo za posjet odabrali dan kada Tereza nema puno posla, opušteno i na miru mogli smo razgovarati o njenom »slatkome poslu«. Za promjenu, Tereza nas je počastila slanim kiflicama. Priča nam kako je prvu tortu po porudžbini napravila prije dvadesetak godina. Bila je to panj torta, ali kada ju je završila bojala se odnijeti je susjedi koja ju je poručila, jer nije znala kakve će biti reakcije.

»Tako sam počela, a vremenom je stizalo sve više porudžbina. Počela sam sa starim receptima doboš torti, panj torti, a onda sam polako uvodila i nove recepte. Noviteti se traže za rođendane i svatove, jer davno su prošla

vremena kada su u monoštorskim svatovima bile sve iste torte – doboške i torte s orasima«, priča Tereza i dodaje kako su mušterije najzahvatnije oko izgleda, dok im je okus manje bitan. Treba u ovu priču dodati i nekoliko detalja iz Monoštora. Nekada je bio običaj da su se torte za svatove pekale kod pekara, gdje je išla moba s mladine i mladoženjine strane. Pekle su se samo kore i to dvije vrste – žuta i s orasima. Sutradan su torte filane i to samo jednom vrstom file – čokoladnom. Glavna dekoracija bile su ruže od prženog šećera. Danas su i običaji, pa i torte, posve drugačiji. Torta rekorderka, što se tiče veličine, koju je pravila Tereza, imala je čak 90 jaja. Bila je to mladenačka torta na tri kata. Među njene neobične kreacije spada torta u obliku rakijskog kazana.

Za izradu jedne torte treba dva dana, jer se jedan dan peku kore, a sutradan se fila i ukrašava. Događalo se da je torte pekla, filala i ukrašavala do sitnih jutarnjih sati, a poslije toga išla na posao. Osim vremena i vještine treba i mašte, naročito za torte koje se naručuju prigodom dječjih rođendana. Ima tu i keksa, korneta, štapića, oblatni, šarenih bombona, važno da je jestivo. Mališani točno znaju što žele, pa makar to uvijek i ne bilo po volji njihovim

majkama. Najteže joj je bilo napraviti nogometnu loptu za jedan rođendan. Problem se pojavio kada je trebalo uklopiti dijelove u obliku peterokuta.

Kaže kako za dobru tortu treba puno ljubavi. Kod pečenja kora još kako-tako, ali kod filanja i ukrašavanja važna je ljubav i strpljenje za to što se radi. Osim ljubavi, naravno, tu je i materijalna strana, kako kaže Tereza, za crni fond.

SPORTAŠICA, TRGOVKNJA...

Tereza se rado odaziva humanitarnoj izložbi kolača Saveza žena, koja se organizira za djecu iz Doma »Miroslav Mika Antić«, koja dobivaju slastice s izložbe. Na tim je izložbama osvajala naša sugovornica i priznanja

i nagrade publike. Sudionica je i na Sajmu torti i kolača i poljoprivrednih proizvoda »Agro fair« u Monoštoru.

Bila je Tereza tijekom školskih dana i uspješna sportašica. U skoku u vis na Školskoj olimpijadi bila je druga u Vojvodini i za taj je uspjeh nagrađena nagradom »Jovan Mikić Spartak«. Bavila se i gimnastikom, ali kaže kako nije voljela treninge, pa se kao srednjoškolka i prestala baviti sportom. Radni je vijek provela kao trgovkinja u nekoliko prodavaonica u Somboru i Monoštoru, nekada je radila i dvokratno, povrh toga pekla je i torte, ali je ipak sve stizala. Kako? Danas ni sama ne zna. Kaže – htjela je zadržati svoje stare mušterije, ali kada je otišla u mirovinu došla je kriza, pa se i torte manje naručuju. Pitamo je i

koliko je do sada ispekla torti. Prvo sliježe ramenima, pa onda počinje računati i stiže do brojke od oko osam tisuća.

Da nismo na zidu primijetili jednu zanimljivu uramljenu sliku, ne bi nam Tereza niti otkrila još jednu svoju ljubav ili hobi, a to su ručni radovi. Uradila je naša sugovornica čuvenu »Tajnu večeru«, ali ne goblen što je uobičajeno, već je »Tajnu večeru« naheklala. Slika je široka oko metar, a visoka oko pola metra.

»Heklati sam naučila od jedne žene u selu. Kao malu učila me je mama, ali, da tako kažem, nisam tada ukapirala. Ima nas devet žena koje se svake zime prelamo. Dok tako sjedimo i razgovaramo svaka od nas radi i neki ručni rad. Za ovu 'Tajnu večeru' trebale su mi dvije zime«, veli naša svestrana sugovornica.

Voli Tereza i dobru fotografiju, pa su na njenim fotografijama ovjekovječeni detalji iz njenog cvjetnog vrta.

Od ovako vješte majstorice slastica zamolili smo i recept za neku finu tortu. Jest da su blagdani prošli, ali bit će još prigoda za slavlje, a novi recept uvijek dobro dođe.

Priredila: Zlata Vasiljević

RECEPT

TORTA GRETA GARBO

Potrebni sastojci za kore:

30 bjelanjaka
600 g šećera
3 žlice krušnih mrvica
600 g mljevenih oraha
Tri praška za pecivo

Priprema:

Umutiti 10 bjelanjaka s 200 grama šećera, dodati žlicu mrvica, 200 grama mljevenih oraha i prašak za pecivo.

Tu smjesu podijeliti na dva dijela i peći po 13 minuta u pećnici na tepsiji namazanoj masću i posutoj brašnom. Isti postupak ponoviti još dva puta, tako da se ukupno dobije šest kora.

Svaku koru zaliti s malo isprženog šećera i margarina, a kada se ohladi napraviti glazuru od čokolade.

Potrebni sastojci za filu:

30 žumanjaka
500 g šećera
100 g čokolade
3 margarina

Priprema:

Žumanjke i šećer izmiksati i s čokoladom kuhati na pari oko 20 minuta. Kada se ohladi dodati umućena tri margarina i tri kesice vanilin šećera. Filati kore i od gore staviti glazuru od čokolade i šarati po volji. Ova se torta uglavnom pravi četvrtastog oblika. Vrlo je kalorična, pa se preporučuje da se pri serviranju sijeku tanki komadi.

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

od 1991. sa vama

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU

Ostaci srednjovjekovnih građevina u današnjem Slankamenu

Piše: dr. Zsombor Szabó

U današnjem Slankamenu i dan-danas su vidljivi ostaci srednjovjekovnih građevina, po tome bi gradić mogao biti mjesto čestih posjeta onih koje zanima to doba povijesti. Naravno, potrebna su još mnoga, prije svega arheološka istraživanja da bi se prošlost otkrila za radoznale. Ova »slikovnica« treba biti ilustracija za sve ono što smo govorili o ovom mjestu. S jedne od kula Gornjeg grada nekadašnjim stanovnicima, ali i nama danas, pruža se veličanstveni pogled na Dunav, na bačku ravnicu i na krovove Donjeg grada. Srednjovjekovni gotički ulaz u crkvu posvećenu sv. Nikoli, čiji temelji potječu možda iz XII. stoljeća, danas je zazidan, jer su ulaz pomaknuli na čeonu stranu. Današnja katolička crkva, u kojoj se nedjeljom okuplja desetina vjernika, u svojim temeljima isto krije srednjovjekovno kamenje, vjerojatno isto iz XII. stoljeća. Danas oko nje, kako je to bio običaj u to vrijeme, nema groblja, ali postoji katoličko groblje u Gornjem gradu, istina djelomično zaraslo u korov i grmlje. Vjerojatno i danas žive potomci pokopanih, jer npr. ova se obiteljska grobnica održava, a posljednji pokop je bio 1997. godine. Ostatak nekadašnje crkve, posvećene Blaženoj Djevici Mariji, kao i samostana i groblja, leži pokraj suvremenog asfaltnog puta, koji je nažalost neke dijelove ove sakralne građevine prekrrio. Na posljednjoj slici vidimo panoramu gradića i spomenu te dvije srednjovjekovne građevine zajedno. Naravno, pravoslavna crkva je obnovljena.

Panorama Slankamena

Ostatak kule

Gotički ulaz u crkvu

Katolička crkva danas

Groblje u Gornjem gradu

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Dobošar

»Daje se na znanje...«, čuje se uz doboš i dobošara jedanput na godinu u Somboru. Ne, nisu se to u Sombor vratili dobošari, već tako gosti iz Turije, u veljači, najavljuju svoju »Kobasicijadu«. A nekada se, prije sad već stotinjak godina, uz doboše i dobošare puno toga najavljivalo, objavljivalo, obavještavalo. Posljednji koji je s dobošem ostao na somborskim ulicama bio je *Antun Raič*. Njegovu fotografiju snimljenu ispred Gradske kuće dobili smo od publicista *Milana Stepanovića*, koji nam je i ispričao priču o dobošarima u Somboru. Saznali smo i

kako se jedan od posljednjih somborskih doboša čuva u povijesnoj zbirci Gradskog muzeja u Somboru.

GRADSKI SLUŽBENIK

Priča nam naš sugovornik kako su još od vremena kada je Sombor imao status vojničkog šanca, a to je bilo tijekom prve polovice XVIII. stoljeća, dobošari po gradu razglašavali naredbe vojnih i civilnih vlasti. Dobio je, ili točnije rečeno kupio, Sombor kasnije i status slobodnog kraljevskog grada, a što se tiče dobošara ništa se nije promijenilo. »Običaj da dobošari objavljuju naredbe vlasti održao se i poslije dobivanja statusa slobodnog

i kraljevskog grada 1749. godine. Gradski je dobošar morao dobro poznavati sva tri službena jezika kojima su govorili stanovnici tadašnjeg Sombora, morao je biti pismen, jakog i jasnog glasa, a uredbе državnih ili gradskih vlasti čitao je na najposjećenijim mjestima u gradu, kod Gradske kuće, na trgovima, tržnicama, pred crkvama...«, priča nam Stepanović. Nije dobošar bio nekakav volonter, već je za svoj posao bio plaćen i imao je status stalnog plaćenog gradskog službenika. Postoje i podaci kako je mjesečna plaća dobošara iznosila 1869. godine 12 forinti, a toliko su primali i gradski redari, odnosno panduri. Dobošari su ostali na ulicama i poslije okončanja Prvog svjetskog rata. Ne samo da su nastavili obavještavati Somborce, već im je, što bi se reklo današnjim rječnikom, i povećan opseg posla.

UZ DOBOŠ I PRIVATNE PORUKE

Kako veli Stepanović, gradska je uprava 1921. godine povećala taksu za dobošarinu, a dobošar je, osim službenih naređenja i novosti, mogao izvikivati i čitati i oglase koje bi poručivali gospodarstvenici ili građani, odnosno imao je pravo oglašavati reklamne

poruke somborskih trgovaca i obrtnika, pa i privatne poruke građana. Bilo je posla za dobošara i poslije Drugog svjetskog rata i gradski dobošar je, još neko vrijeme, čitao službene vijesti i naredbe novih vlasti. »Posljednji gradski dobošari bili su *Janoš Žigmond* (tridesetih godina XX. stoljeća) i *Antun Raič*, koji je dobošario i neposredno poslije Drugog svjetskog rata«, kaže Stepanović i dodaje još jedan zanimljiv podatak u ovoj priči o somborskim dobošarima. U Somboru je desetljećima, tijekom XIX. i početkom XX. stoljeća, postojala i ulica nazvana Dobošarska. To je jedna od značajnijih i prometnijih gradskih ulica, a danas nosi naziv Ulica 21. oktobra.

Uloga dobošara donekle je umanjena kada su, početkom dvadesetih godina XX. stoljeća, vlasti u Somboru sazdale deset oglasnih stupova na uglovima i najprometnijim mjestima središnjih gradskih ulica na Vencu. Većina tih stupova postoji i danas, s tim da dobošara nema već desetljećima. Danas su dobošare zamijenili neki drugačiji sustavi informiranja i obavještavanja, brži i jednostavniji, ali bez one draži kada se uz zvuk doboša čuje glas koji jasno i razgovjetno čita obavijesti i poruke.

Zlata Vasiljević

OČNA KUĆA
optika i ordinacija
na jednom mjestu
 551-045
Subotica
Maksima Gorkog 20
KOD GLAVNE POŠTE

Zašto? Kako? Molim?

SVI MI UVIJEK ŽELIMO »BIJELI BOŽIĆ«, NO OVE GODINE OD TOGA NIŠTA!

Stoga evo nekoliko zanimljivih podataka!

Što je snijeg?

Snijeg je oborina u čvrstom stanju. Nastaje sublimacijom vodene pare u obliku razgranjenih kristala i zvjezdica, koji su često pomiješani s jednostavnim ledenim kristalima. Kod temperature više od -10°C kristali su obično slijepljeni u pahuljice tankom prevlakom tekuće vode. Oblici kristala su različiti, te se mogu pojavljivati u vidu pločica, trokuta, prizmi ili kao razgranati kristali.

Koliko su velike pahuljice?

Većina pahuljica ima promjer oko 2 cm. No, pod određenim okolnostima mogu nastati i pahulje veće od 5 cm u promjeru. Za to su potrebne temperature zraka oko nule, lagani vjetar i nestabilna atmosfera uz usmjereno strujanje tekućina i plinova.

Koji su potrebni uvjeti za snijeg?

Istraživanja pokazuju kako nikad nije prehladno za padanje snijega. Može sniježiti i na iznimno niskim temperaturama zraka ako postoji vlaga i dizanje ili hlađenje zraka. Točno je da snijeg najčešće pada na temperaturi od oko 0 stupnjeva, jer topliji zrak može sadržavati više vlage. Svježe napadali snijeg sadrži i do 95 posto zarobljenog zraka.

Može li se snijeg jesti?

Čisti snijeg je zasigurno jestiv. U gradskim područjima snijeg može biti zagađen pa se ne bi trebao jesti, no ni tada vjerojatno ne bi imao većih posljedica za zdravlje onih koji ga jedu. Ponekad snijeg može sadržavati alge koje mu daju crvenkastu boju i taj snijeg je jestiv, a oni koji su ga probali čak kažu da ima dobar okus.

Ako vam mama zabrani jesti snijeg, to nije zato što on nije jestiv nego zato što je hladan, pa se boji da će vas boljeti grlo! Možda ipak da poslušate mamu!

Matea Rudinski, III. h,
OŠ »Sveti Sava«, Subotica

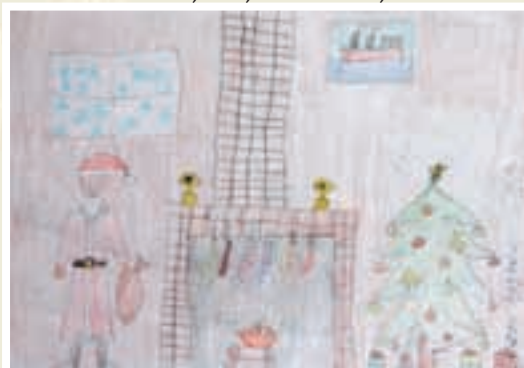
Valentina Ostrogonac, II. a,
OŠ »Matija Gubec«, Tavančut

Anamarija Horvacki, I. e, OŠ »Ivan Milutinović«, Mala Bosna

Marko Ivankov, III. r, OŠ »Pionir«, Stari Žednik

Vedran Đukanov, IV. b, OŠ »22. Oktobar«, Bački Monoštor

Pjesma o zimi

U moje selo
stigla je zima,
djeci, odraslima
na radost svima.

U svakom domu
vrijedna peč grije,
dok vani
snijeg bijeli vije.

Ivana Mrvičin 4. a
OŠ »22. oktobar«
Bački Monoštor

Novogodišnja izložba u OŠ »Pionir«

U namjeri da zablista makar na jedan dan, u pomalo već zaboravljenoj Osnovnoj školi »Pionir« u Starom Žedniku organizirana je novogodišnja izložba.

Svečanost koja je organizirana u povodu završetka prvog polugodišta i predstojećih blagdana počela je 23. prosinca 2013. godine školskom priredbom u kojoj su sudjelovali učenici svih razreda.

Nakon priredbe uslijedila je izložba novogodišnjih radova u organizaciji učiteljice trećeg razreda *Mirjane Bošnjak*. Svoje radove pokazali su učenici trećeg razreda s željom da drugima pokažu svoju kreativnost i radost zbog božićnih i novogodišnjih praznika. Učenici su prethodnih nekoliko mjeseci pravili ukrase. Učiteljica Mirjana je skromno ali ponosno rekla: »Drago mi je što se naš višemesečni trud i rad isplatio. To potvrđuje broj posjetilaca naše izložbe, koji su je s velikom pažnjom i zanimanjem propratili. Podrška i pohvale koje smo dobili dali su nam poticaj da se i ubuduće trudimo i radimo, te organiziramo ovakve manifestacije.«

Sudeći po zadovoljnim licima učenika trećeg razreda, stiče se dojam da su tog dana najponosniji bili oni.

Oboji

Piše i uređuje: Željka Vukov

**PETAK
3.1.2014.**

06:40 Najava programa
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:15 Kad srce zatrepri, telenovela
10:00 Vijesti
10:15 Na vodenome putu, dokumentarna serija
11:00 Labirint (R)
11:45 Abeceda zdravlja
12:00 Dnevnik 1
12:35 Nasljednica s Vendavala, telenovela
13:20 Reporteri: Zaustavite propast Grčke
14:10 Abeceda zdravlja
14:20 Vijesti iz kulture (R)
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:45 Riječ i život: Laikat - priča s budućnošću
15:15 Index
15:45 Šokol i šokolari ninski, emisija pučke i predajne kulture
16:15 Puna kuća Raftera, serija
17:00 Vijesti
18:20 Znanstveni krugovi
18:50 Iza ekrana
19:30 Dnevnik
20:05 Hruščov osvaja Ameriku, dokumentarni film
21:05 Sedamdeset i dva dana - ciklus Novi hrvatski film
22:40 Dnevnik 3
23:15 Zviždačica, američki film - Filmski maraton
01:05 Leon Profesionalac, francusko-američki film - Filmski maraton
03:15 Priča o Maxu, kanadski film - Filmski maraton
04:45 Riječ i život: Laikat - priča s budućnošću
05:15 Hrvatska uživo
06:15 Ljubav u zaleđu, TV serija

05:40 Najava programa
05:43 Alisa, slušaj svoje srce
06:25 Alisa, slušaj svoje srce
07:10 Pipi Duga Čarapa, crtana serija
07:35 K-9, serija za djecu
08:00 Životinje iz kutije, serija za djecu
08:22 Zvjerinjak na kraju sela, serija za djecu
08:45 TV vrtić: Zameo ih snijeg

08:55 Danica i polarni medo
09:00 Tajni dnevnik patke Matilde: Klavir za početnike
09:15 Čudnovate zgode šegrta Hlapića, animirani film
10:40 Pozitivno
11:10 Uređujte nadahnuto, dokumentarna serija
11:35 Uređujte nadahnuto
12:00 Hotel dvorac Orth
12:45 Slatki svijet Charlyjevih anđela, dok serija
13:10 Priča o Maxu, kanadski film (R)
14:45 Degrassi, serija
15:15 Nebesko plavetnilo, serija za mlade
16:00 Regionalni dnevnik
16:35 Briljanteen
17:15 Uređujte nadahnuto
17:40 Uređujte nadahnuto
18:40 Zagreb: Svjetski skijaški kup (Ž) - ždrijeb, prijenos
19:45 Tajni dnevnik patke Matilde: Klavir za početnike
20:05 Naši dani - priče o hrvatskom rocku, glazbeno-dokumentarna serija
21:00 Leon Profesionalac, francusko-američki film
23:10 Umorstva u Midsomeru
00:45 CSI Miami, serija
01:30 Seks i grad, serija
02:00 Retrovizor: Spirala zločina, serija (R)
02:50 Noćni glazbeni program

05:50 Pčelica Maja, R
06:20 Pčelica Maja 24-25/26
06:45 TV izlog
07:00 Zauvijek susjedi, R
08:10 Bolji život, serija R
08:55 TV izlog
09:10 Milost, serija R
11:20 Suze Bospora, serija R
12:20 IN magazin R
13:10 Navy CIS, serija
15:00 Bolji život, serija
15:50 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:15 Suze Bospora, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Milost, serija 25/30
22:15 Policijska akademija, igrani film
23:55 Trči, debeli, trči, film
01:40 Savršeni svijet, film
03:55 Ezo TV, tarot show
05:25 Dnevnik Nove TV R
06:15 Kraj programa

**SUBOTA
4.1.2014.**

06:55 Iza ekrana
07:25 Najava programa
07:40 Sedam dana od sutona, američki film - ciklus klasičnog vesterna
09:05 Normalan život
09:50 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:15 Subotom ujutro
12:00 Dnevnik 1
12:22 Veterani mira, emisija
13:10 Duhovni izazovi
13:40 Prizma
14:30 Kulturna baština
14:45 Kućni ljubimci
15:20 Slušaj srcem, američki film
17:00 Vijesti
17:15 Pustolovina u balonu, dokumentarna serija
18:05 Manjinski mozaik
18:25 Lijepom našom
19:30 Dnevnik
20:03 Loto 7/39
20:10 Ledeno doba, američki film
22:00 Obitelj Borgia, serija
22:55 Dnevnik 3
23:30 Zatočenici raja, film - Filmski maraton
01:45 Sedam dana od sutona, američki film
03:10 Subotom ujutro
04:50 Duhovni izazovi
05:20 Veterani mira, emisija
06:05 Prizma

04:07 Najava programa
04:10 Turistička klasa (R)
04:40 Alisa, slušaj svoje srce
05:25 Alisa, slušaj svoje srce
06:10 Dim dam dum
06:15 Wot wot's, crtana serija
06:25 Priče za sva vremena, crtana serija
06:40 Matkova čudovišta, crtana serija
06:55 Čarobnjakova kuća
07:20 TV vrtić: Visidjed
07:30 Čarobna ploča - širimo vidike: Perspektiva i kompozicija
08:15 Titanics ti Liv, norveški film
09:30 Sljeme: Svjetski skijaški kup (Ž) - slalom, emisija
09:55 Sljeme: Svjetski skijaški kup (Ž) - slalom, prijenos 1. vožnje
10:45 Sljeme: Svjetski skijaški kup (Ž) - slalom, emisija
11:25 Uoči SP, Brazil 2014. - dokumentarna serija
12:00 Kroz tvoje oči, dokumentarna serija
12:30 Sljeme: Svjetski skijaški kup (Ž) - slalom, emisija
12:55 Sljeme: Svjetski skijaški kup (Ž) - slalom, prijenos 2. vožnje
13:50 Sljeme: Svjetski skijaški

kup (Ž) - slalom, emisija
14:10 Innsbruck: Novogodišnja turneja četiri skakaonice, uključeno u prijenos
16:05 Novi klinci s Beverly Hillsa, serija za mlade
16:45 Simpsoni
17:15 Hokej na ledu, KHL liga: Medveščak Zagreb - Donjec, prijenos
20:05 Svaki mali korak, dokumentarni film
21:40 Tračica, serija
22:25 Hrvač, američki film
00:15 Inspektor Gently, serija
01:45 Garaža
02:15 Noćni glazbeni program

06:40 In again R
07:15 Zauvijek susjedi, R
08:15 TV Izlog
08:30 Hellcats, serija 1-2/22
10:00 Lego Ninjago
10:25 Fun with Flupe
10:45 Mia i ja, crtana serija
11:10 Pčelica Maja, R
11:35 Pčelica Maja
11:45 Pčelica Maja
12:00 Zauvijek susjedi, serija
13:10 Lak za kosu, igrani film
15:10 Policijska akademija, igrani film R
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 In magazin vikend
18:10 Provjereno R
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Gas do daske 2, film
21:45 Grad lopova, film
23:50 Nepomirljivi, film
02:05 Savršeni svijet, film R
04:20 Ezo TV, tarot show
05:20 Dnevnik Nove TV R
06:05 Kraj programa

**NEDJELJA
5.1.2014.**

06:45 Lijepom našom
07:45 Najava programa
08:00 Zlatna kinoteka
09:50 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:15 Press klub
11:00 Ubojstvo, napisala je
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:05 Mir i dobro
15:40 Bijela ljepotica, serija
16:25 Velebit, dok serija
17:00 Vijesti
17:15 Vrtlarica
17:50 Gospodin Selfridge, serija
19:30 Dnevnik
20:03 Loto 6/45

20:10 Potjera, kviz
21:10 Stipe u gostima, serija
21:45 Damin gambit
22:30 Dnevnik 3
22:55 Vijesti iz kulture
23:05 Klasika mundi: Novogodišnji koncert iz Teatra La Fenice - Venecija
00:05 Igrani film - strani
01:50 Press klub
02:35 Damin gambit
03:15 Reprizni program
03:50 Vrtlarica
04:20 Mir i dobro
04:50 Plodove pustolovine
05:40 Split: More
06:10 Dokumentarni film D

04:07 Najava programa
04:10 Labirint (R)
04:55 Alisa, slušaj svoje srce
05:40 Alisa, slušaj svoje srce
06:25 Moomini, crtana serija
06:50 Tintinove pustolovine
07:15 Zvonko u Zemlji igračaka, crtana serija
07:25 Vatrogasac Sam
07:35 Četvrti kralj, crtani film
08:00 Mowgli, crtana serija
08:25 Tajni dnevnik patke Matilde: Klavir za početnike (R)
08:40 Laboratorij na kraju svemira: Vulkan (R)
08:50 Lenny, čudo od psa - američki film (79')
10:10 Pozitivno
10:40 Biblija
10:50 Portret Crkve i mjesta
11:00 Zagreb: Misa, prijenos
12:35 Duh u močvari, film
14:10 Umag: Rukomet, prijateljska utakmica: Hrvatska - Tunis, prijenos
16:00 Nedjeljom lagano
16:55 Košarka, ABA Liga: Zadar - Budućnost, prijenos
18:40 Zagreb: Svjetski skijaški kup (M) - ždrijeb, prijenos
19:30 Tajni dnevnik patke Matilde
19:50 Zagreb: Svjetski skijaški kup - koncert Zdravka Čolića, prijenos
21:30 Veliki bijeg, američki film
00:20 Nijemi svjedok, serija
01:10 Nijemi svjedok, serija
02:00 Noćni glazbeni program

06:05 Zauvijek susjedi, R
07:05 TV Izlog
07:20 Hellcats, serija 3-4/22
08:50 Dvostruki dobitak
10:10 Lego Ninjago

10:35 Fun with Flupe
10:55 Mia i ja, crtana serija
11:20 Pčelica Maja, R
11:50 Pčelica Maja
12:15 Zauvijek susjedi, serija
13:20 Đavolja odvetnica
15:10 Gas do daske 2, film R
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Lud, zbunjen, normalan
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Ponovno 17, igrani film
21:55 Poslije sumraka, film
23:40 Vikinške sage, film
01:05 Nepomirljivi, film R
03:10 Na tajnom zadatku
04:40 Đavolja odvetnica
05:25 Dnevnik Nove TV R
06:15 Kraj programa

PONEDJELJAK 6.1.2014.

06:40 Najava programa
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:15 Kad srce zatrepri
10:00 Vijesti
10:15 Na vodenome putu
11:45 Jezik za svakoga
12:00 Dnevnik 1
12:35 Nasljednica s Vendavala
13:20 Glas domovine
13:45 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
14:10 Jezik za svakoga
14:20 Vijesti iz kulture
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:43 Korijeni: Čovjek s tri domovine, dokumentarni film (76'19")
16:00 Puna kuća Raftera
17:00 Vijesti
17:15 Bruxelles Express, dokumentarni film (R)
18:20 Potrošački kod
18:50 Naši i vaši, serija
19:30 Dnevnik
20:05 TV Bingo
20:30 Carl Seidl u Opatiji, popularnoznanstveni film
20:55 Fokus
21:55 Što je muškarac bez brkova, TV serija
22:45 Dnevnik 3
23:20 Gospa - hrvatsko-kanadsko-američki film
01:05 Što vas žulja
01:50 Potrošački kod
02:20 Fokus
03:15 Reprizni program
03:25 Vijesti iz kulture
03:35 Jezik za svakoga (R)
03:45 Kulturna baština
04:00 Glas domovine
04:25 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
04:50 Reprizni program

05:50 Ljubav u zaleđu, serija

05:20 Najava programa
05:23 Split: More (R)
05:53 Alisa, slušaj svoje srce
06:35 Alisa, slušaj svoje srce
07:18 Pipi Duga Čarapa
07:43 K-9, serija za djecu
08:08 Životinje iz kutije
08:30 Zvjerinjak na kraju sela
08:53 Pseća ophodnja, serija
09:18 TV vrtić: Nahranimo životinje
09:31 Crtani film
09:34 Čarobna ploča - Sedam kontinenata: Europa
09:50 Briljanteen
10:30 Dr. Oz, talk show
11:40 Hotel dvorac Orth
12:25 Čovjek koji je spasio Božić, američki film(R)
14:00 Sljeme: Svjetski skijaški kup (M) - slalom, emisija
14:40 Sljeme: Svjetski skijaški kup (M) - slalom, prijenos 1. vožnje
15:35 Sljeme: Svjetski skijaški kup (M) - slalom, emisija
15:55 Bischofshofen: Novogodišnja turneja četiri skakaonice, prijenos
17:45 Sljeme: Svjetski skijaški kup (M) - slalom, emisija
18:05 Sljeme: Svjetski skijaški kup (M) - slalom, prijenos 2. vožnje
19:00 Sljeme: Svjetski skijaški kup (M) - slalom, emisija
19:30 TV vrtić: Nahranimo životinje (R)
19:43 Čarobna ploča - Sedam kontinenata: Europa
20:00 Zauvijek djevuša, nikad nevjesta - američki film
21:50 Motel Bates, serija
22:45 C.S.I. Las Vegas, serija
23:33 CSI Miami, serija
00:18 Seks i grad
00:48 Retrovizor: Spirala zločina, serija (R)

01:38 Noćni glazbeni program
06:10 Pčelica Maja
06:30 Pčelica Maja
06:55 Zauvijek susjedi, R
07:55 TV izlog
08:10 Bolji život, serija R
08:55 TV izlog
09:10 Dila, serija R
10:15 Milost, serija R
11:20 Suze Bospora, serija R
12:20 IN magazin R
13:10 Navy CIS, serija
15:00 Bolji život, serija
15:50 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV

17:25 In magazin
18:15 Suze Bospora, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Dila, serija 4/70
21:15 Milost, serija 26/56
22:15 Večernje vijesti
22:35 Ponos i slava, film
00:50 Poslie sumraka, film
02:35 Vampirski dnevnik
03:20 Ezo TV, tarot show
04:20 Sutkinja Maria Lopez
04:40 Na tajnom zadatku
05:20 Dnevnik Nove TV R

UTORAK 7.1.2014.

06:05 Kraj programa
06:40 Najava programa
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:15 Kad srce zatrepri
10:00 Vijesti
10:15 Na vodenome putu
11:00 Što vas žulja
11:45 Jezik za svakoga
12:00 Dnevnik 1
12:35 Nasljednica s Vendavala
13:20 Reporter: Ukradena djeca Španjolske
14:10 Jezik za svakoga
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik

14:45 Društvena mreža
16:00 Puna kuća Raftera
17:00 Vijesti
18:20 Pravilo 72
18:50 Naši i vaši, serija
19:30 Dnevnik
20:05 Potjera, kviz
21:00 Pogledi: Posljednja ambulanta kola Sofije, dokumentarni film
22:00 Što je muškarac bez brkova, TV serija
22:50 Dnevnik 3
23:25 Dokumentarni filmovi i serijali
00:15 Snimka kazališne predstave
01:20 Što vas žulja
02:05 Pravilo 72
02:35 obiteljski film, repriza popodnevog filma s II. programa
03:55 Duhovni izazovi (R)
04:25 Vrtlarica (R)
04:55 Hrvatska uživo
05:55 Ljubav u zaleđu
05:30 Najava programa
05:33 Alisa, slušaj svoje srce
06:15 Alisa, slušaj svoje srce
07:00 Pipi Duga Čarapa

07:25 K-9, serija za djecu
07:50 Životinje iz kutije
08:12 Zvjerinjak na kraju sela
08:35 TV vrtić: Ulični zabavljači
08:43 Danica i... Igra skrivača
08:50 Ninin kutak: Snjegović od papira
08:56 Profesor Baltazar: Ledeno vruće
09:05 Pseća ophodnja, serija
09:30 Vinkovci: Božić po julijanskom kalendaru, prijenos bogoslužja
11:30 Yovo - Bijeli čovjek, dokumentarni film
12:05 Hotel dvorac Orth
12:50 Slatki svijet Charlyjevih anđela
13:15 Grandpa for Christmas, američki film
14:45 Degraasi, serija
15:15 Nebesko plavetnilo, serija za mlade
16:00 Regionalni dnevnik
16:50 Kraljice i kraljevi Sljemena 2005.-2013.
17:15 Uređujte nadahnuto
17:40 Uređujte nadahnuto
18:10 Svaki dan dobar dan: Godina za pamćenje
18:50 Dr. Oz, talk show
19:30 Danica i... Igra skrivača
20:05 Čudo u 34. ulici, američki film
22:00 Motel Bates, serija
22:55 C.S.I. Las Vegas, serija
23:43 CSI Miami, serija
00:28 Seks i grad, serija
00:58 Retrovizor: Spirala zločina, serija (R)

01:48 Noćni glazbeni program
06:05 Pčelica Maja, R
06:30 Pčelica Maja
06:55 Zauvijek susjedi, R
07:55 TV izlog
08:10 Bolji život, serija R
08:55 TV izlog
09:10 Dila, serija R
10:15 Milost, serija R
11:20 Suze Bospora, serija R
12:20 IN magazin R
13:10 Navy CIS, serija
15:00 Bolji život, serija
15:50 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:15 Suze Bospora, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Dila, serija 5/70
21:15 Milost, serija 27/56
22:15 Večernje vijesti
22:35 Gušter, igrani film
00:40 Otrovnica Ivy, igrani film
02:15 Vampirski dnevnik
03:00 Ezo TV, tarot show
04:00 Sutkinja Maria Lopez
04:20 Vampirski dnevnik, R
05:05 Dnevnik Nove TV R
06:00 Kraj programa

SRIJEDA 8.1.2014.

06:40 Najava programa
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:15 Kad srce zatrepri
10:00 Vijesti
10:15 Na vodenome putu
11:00 Što vas žulja
11:45 Jezik za svakoga
12:00 Dnevnik 1
12:35 Nasljednica s Vendavala
13:20 Reporter
14:10 Jezik za svakoga
14:20 Vijesti iz kulture
14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
14:45 Društvena mreža
16:00 Puna kuća Raftera
17:00 Vijesti
17:15 Hrvatska uživo
18:20 Eko zona
18:50 Naši i vaši, serija
19:30 Dnevnik
20:03 Loto 7/39
20:10 Dokumentarni film/serija - domaći
21:00 Paralele
21:30 Pola ure kulture
22:00 Što je muškarac bez brkova, TV serija
22:50 Dnevnik 3
23:25 Troje, njemački film - ciklus Kino Europa
01:20 Koncerti na Prvom
02:25 Što vas žulja
03:10 Prekid programa radi redovnog održavanja
04:55 Hrvatska uživo

05:55 Ljubav u zaleđu
05:45 Najava programa
05:48 Alisa, slušaj svoje srce
06:30 Alisa, slušaj svoje srce
07:15 Pipi Duga Čarapa
07:40 K-9, serija za djecu
08:05 Životinje iz kutije
08:27 Zvjerinjak na kraju sela
08:50 TV vrtić: Začarani snjegović
09:01 Crtani film
09:05 Popravlilište za roditelje, EBU drama za djecu
09:20 Pseća ophodnja, serija
09:45 Svaki dan dobar dan: Ljubav nakon razvoda (R)
10:25 Dr. Oz, talk show
11:05 Uređujte nadahnuto
11:30 Uređujte nadahnuto
12:00 Hotel dvorac Orth
12:45 Slatki svijet Charlyjevih anđela

13:10 Obećanje, američki film
 14:45 Degraasi, serija
 15:15 Nebesko plavetnilo, serija za mlade
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:30 Trotakt projekt: Repriza izbugljene priče,
 17:25 Uređujte nadahnuto
 17:50 Uređujte nadahnuto
 18:20 Svaki dan dobar dan: Kronična bolest naš neočekivani gost
 19:00 Dr. Oz, talk show
 20:10 Roditelji i djeca, serija
 21:00 Komandos, američki film
 22:30 CSI Miami, serija
 23:15 Seks i grad, serija
 23:45 Retrovizor: Spirala zločina, serija (R)

00:30 Noćni glazbeni program
 06:05 Pčelica Maja, R
 06:30 Pčelica Maja
 06:55 Zauvijek susjedi, R
 07:55 TV izlog
 08:10 Bolji život, serija R
 08:55 TV izlog
 09:10 Dila, serija R
 10:15 Milost, serija R
 11:20 Suze Bospora, serija R
 12:20 IN magazin R
 13:10 Navy CIS, serija
 15:00 Bolji život, serija
 15:50 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 In magazin
 18:15 Suze Bospora, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Dila, serija 6/70

21:15 Milost, serija 28/56
 22:15 Večernje vijesti
 22:35 Oceanovih 11, film
 00:40 Gušter, film R
 02:45 Vampirski dnevnik
 03:30 Ezo TV, tarot show
 04:10 Sutkinja Maria Lopez
 04:30 Vampirski dnevnik, R
 05:15 Dnevnik Nove TV R
 06:05 Kraj programa

ČETVRTAK 9.1.2014.

06:40 Najava programa
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:15 Kad srce zatrepri, telenovela
 10:00 Vijesti
 10:15 Na vodenome putu, dokumentarna serija
 11:00 Što vas žulja
 11:45 Abeceda zdravlja
 12:00 Dnevnik 1
 12:35 Nasljednica s Vendavala, telenovela
 13:20 Reporteri
 14:10 Abeceda zdravlja
 14:20 Vijesti iz kulture
 14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:45 Društvena mreža
 16:00 Puna kuća Raftera, serija
 17:00 Vijesti
 18:20 Turistička klasa

18:50 Naši i vaši, humoristična serija
 19:30 Dnevnik
 20:02 Najava programa
 20:05 Večer na 8. katu
 20:55 Labirint
 21:45 Borgen - sjedište moći serija
 22:40 Dnevnik 3
 23:15 Drugi format
 23:55 Koncerti na Prvom
 01:15 Što vas žulja
 02:00 Večer na 8. katu
 02:50 Labirint
 03:35 Abeceda zdravlja (R)
 03:45 Drugi format
 04:25 Turistička klasa
 04:55 Hrvatska uživo
 05:55 Ljubav u zaleđu, TV serija

05:45 Najava programa
 05:48 Alisa, slušaj svoje srce
 06:30 Alisa, slušaj svoje srce
 07:15 Pipi Duga Čarapa
 07:40 K-9, serija za djecu
 08:05 Maharal - tajna talismana, serija za djecu
 08:27 Djevojčica iz budućnosti
 08:50 TV vrtić: Mrkva
 09:02 Profesor Baltazar: Rođendanska priča
 09:11 Laboratorij na kraju svemira: Leteći stolnjak
 09:20 Pseća ophodnja, serija
 09:45 Svaki dan dobar dan: Učenje nije mučenje (R)
 10:25 Dr. Oz, talk show
 11:05 Uređujte nadahnuto
 11:30 Uređujte nadahnuto

12:00 Hotel dvorac Orth
 12:45 Slatki svijet Charlyjevih andela, dok. serija
 13:10 Jett Jackson, američki film (R)
 14:45 Degraasi, serija
 15:15 Nebesko plavetnilo
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:30 Zemlja znanja, dokumentarni film
 17:35 Uređujte nadahnuto
 18:00 Uređujte nadahnuto
 18:30 Svaki dan dobar dan: Zabava za velike i male
 19:10 Dr. Oz, talk show
 19:50 Laboratorij na kraju svemira: Leteći stolnjak
 20:15 Roditelji i djeca, serija
 21:05 Fargo, američki film
 22:45 CSI Miami, serija
 23:30 Seks i grad, serija
 00:00 Retrovizor: Spirala zločina, serija (R)
 00:50 Noćni glazbeni program

06:05 Pčelica Maja, R
 06:30 Pčelica Maja
 06:55 Zauvijek susjedi, R
 07:55 TV izlog
 08:10 Bolji život, serija R
 08:55 TV izlog
 09:10 Dila, serija R
 10:15 Milost, serija R
 11:20 Suze Bospora, serija R
 12:20 IN magazin R
 13:10 Navy CIS, serija
 15:00 Bolji život, serija
 15:50 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 In magazin

18:15 Suze Bospora, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Dila, serija 7/70
 21:15 Milost, serija 29/56
 22:15 Provereno
 23:20 Večernje vijesti
 23:40 Smrtonosna šala, film
 01:15 Oceanovih 11, film R
 03:20 Vampirski dnevnik
 04:05 Ezo TV, tarot show
 04:55 Sutkinja Maria Lopez
 05:15 Dnevnik Nove TV R
 06:05 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjedok« nedjeljom od 16,30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 13,05 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• 'U pauzi o poslu' (ponedjeljom) • 'Aktualije' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
 • 18,15 'Vojvodanski tjedan'
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
 • 20,00 Divni novi svijet
 • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
 • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
 • 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
 20,55 Odjava programa

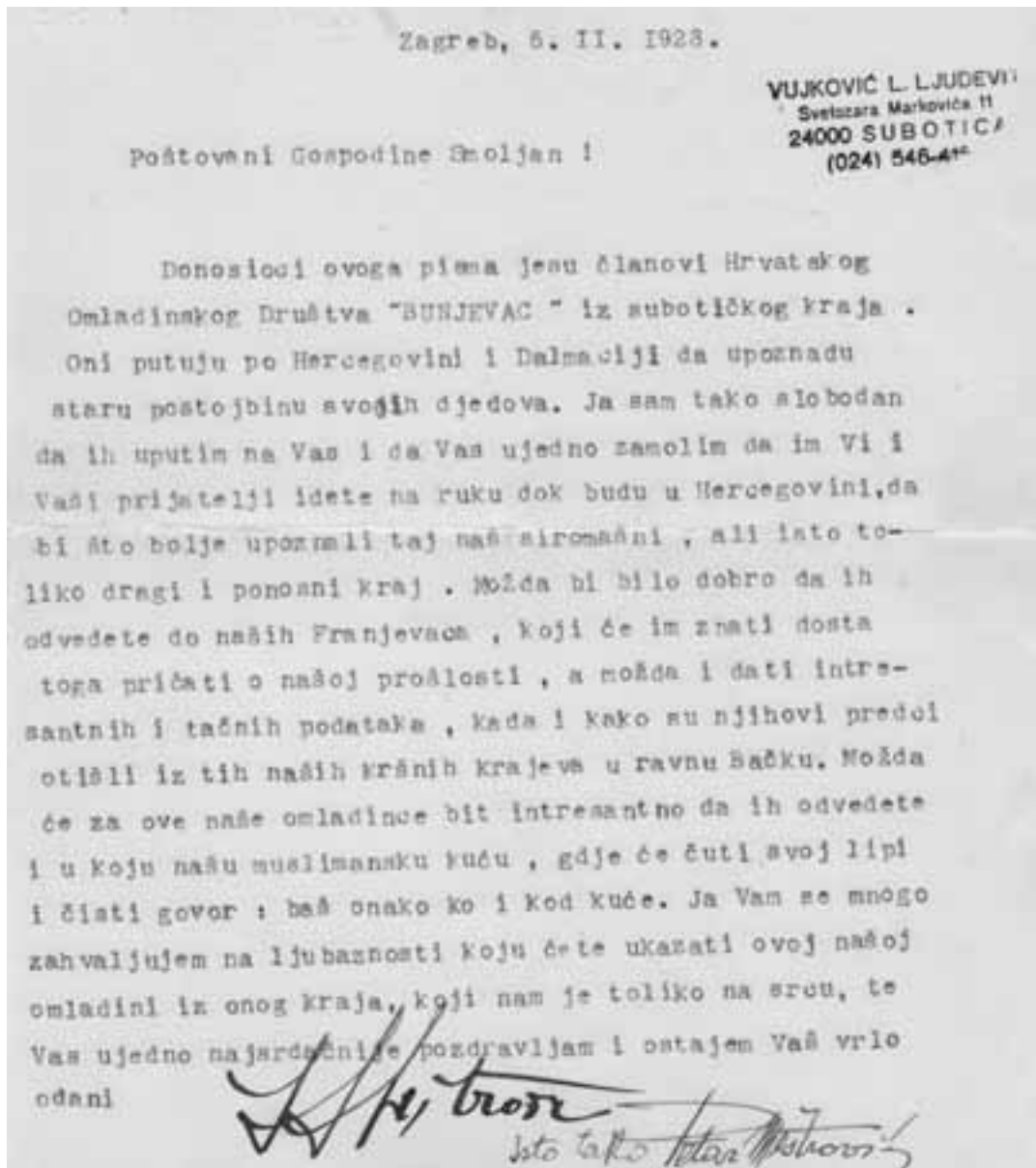
104,4 Mhz

MEŠTROVIĆEVE VEZE S BUNJEVAČKIM HRVATIMA IZ SUBOTICE

Istraživanje zajedničke postojbine ostalo samo u pismima

Prošle je godine bilo 130 godina od rođenja svjetski poznatog kipara *Ivana Meštrovića* (1883.-1962.) Puno je detalja iz života ovog velikana poznato javnosti, no ovim napisom želim podsjetiti na zasigurno ne mnogo poznati dio njegova životopisa, na Meštrovićeve veze s mladim Hrvatima Bunjevcima iz Subotice i okolice koji su studirali krajem dvadesetih godina proteklog stoljeća u Zagrebu.

Mladi sveučilištarci iz Subotice i okolice osnivaju 27. veljače 1927. u Zagrebu Hrvatsko akademsko društvo »Bunjevac«. Željni saznanja o svom podrijetlu, radom u ovom društvu a i svojim kontaktima sa višim slojevima u Zagrebu, došli su u doticaj s Ivanom Meštrovićem. Vjerojatno potaknut svojim podrijetlom (njegov otac *Mate Gabrilović Meštrović* i majka *Marta* rođ. *Kurbasa* potiču iz Otavica blizu Drniša), nakon više susreta i otvorenih razgovora, savjetuje svojim mladim suplemenicima istraživanje podrijetla, jezika, običaja kao i izučavanje povijesti prapostojbine. Daje im 6. veljače 1928. godina 4 pisma, kojim ih upućuje na svoje dobre prijatelje i to za: dr. *Ivo Tartalja*, načelnik grada Splita, dr. *Škvrce*, načelnika grada Dubrovnika, *Šime Smoljan* iz Mostara i fra *Lujo Marun* iz Knina – moleći ove svoje dobre prijatelje, da pomognu mlade sveučilištarce iz subotičkog kraja da upoznaju staru postojbinu svojih dje-

dova, svoje starine i običaje, odnosno da im ova gospoda daju i dalje preporuke, gdje mogu dobiti saznanja i pravu sliku djedovine, čiji karakter je sačuvan u govoru, običajima Hrvata Bunjevaca iz okolice Subotice. Namjeravali su pored Splita, Dubrovnika, Mostara i Knina, posjetiti još Omiš, Sinj, Kašte, Trogir i dr. mjesta u kojima žive Hrvati Bunjevci, tijekom ljetnih ferija.

Na žalost ovih sveučilištaraca, godina 1928. nije pogodovala njihovim namjerama zbog povijesnih događaja, koji su uslijedili atentatom *Puniše Račića* 20. lipnja te smrću *Pavla Radića* i *Dure Basaričeka*, kao i ranjavanjem i smrću *Stjepana Radića*.

Sveučilištarci namjernici istraživanja djedovine i stare postojbine Hrvata Bunjevaca nisu uspjeli krenuti na željeno upoznavanje izvornih običaja,

jezika toga ljeta, a izgleda da je sudbina tako htjela da nisu uspjeli ni sljedećih godina, a to se odviklo sve do današnjih dana. Četiri originalna pisma s kuvertama sa ličnim potpisom Ivana Meštrovića posjeduju suvi žig Ivana Meštrovića, a dana su sveučilištarcima iz Hrvatskog akademskog društva »Bunjevac« sačuvana su i nalaze se danas u vlasništvu i zaostavštini porodice Vujković. Ljudevit Vujković Lamić

MJESNA ZAJEDNICA GIBARAC

Puno problema za riješiti

Ono čime se ova Mjesna zajednica ima pohvaliti jest broj novorođene djece u 2013. godini – bilo ih je 14

Gibarac je mjesto u šid-skoj općini. Nalazi se pet kilometara jugoistočno od Šida i deset kilometara od granice s Republikom Hrvatskom. Prije rata 1991. godine u Gibarcu je živjelo 91,4 posto Hrvata i najveći dio njih je tijekom rata mijenjao svoju imovinu za imovinu u Republici Hrvatskoj. Trenutačno je u tom mjestu nacionalna struktura potpuno izmijenjena i većinski dio čini srpsko stanovništvo i nekoliko hrvatskih obitelji.

PRVI DOKUMENTI O GIBARCU

Prvi put u pismenim dokumentima Gibarac se spominje 1330. godine u Papinoj kolekti i to kao »Gybard, Kybarch, Ginbard«. Gibarac se spominje kasnije u papskim pismima iz 1370.-79. godine, a postoji i ugarski dokument po kojem ugarski kralj Lajoš II. poklanja bosanskom biskupu Mihajlu

Keseriću neka sela, a između ostalih spominje se i Gibarac. Gibarac je tijekom 1825. godine proglašen katoličkom župom, prestao je biti filijalom župe u Kukujevcima, a te iste godine je u crkvi svetog Ivana Nepomuka dozidana i sakristija.

GIBARAC DANAS

Novi Savjet Mjesne zajednice Gibarac konstituiran je 30. srpnja 2013. godine i izabrano je sedam članova Savjeta: tri člana Srpske radikalne stranke, dva Demokratske stranke Srbije, jedan član SPS-a i jedan član Srpske napredne stranke. Sadašnji predsjednik Savjeta Tihomir Šušnjar obnašao je ovu dužnost i u prethodnom mandatu, kada je u selu bilo oformljeno privremeno tijelo, točnije od 25. travnja 2012. godine. Kako ističe, Mjesna zajednica raspolaže sredstvima samodoprinosu, ali je priljev novca nedovoljan

Dom kulture

s obzirom da je mali broj zaposlenih u selu, a veći broj obitelji bavi se poljoprivredom i stočarstvom. Planova ima puno, jer postoje problemi u selu koji se bez novca ne mogu riješiti. Kako ističe prvi čovjek sela, do sada su za održavanje groblja plaćali čovjeka iz sela, međutim sada im to nije dopušteno, jer ne smiju uposliti nikoga na osnovi ugovora o djelu:

»Najveći problem bit će nam na proljeće, kada su potrebe za košenjem veće. JKP 'Standard' iz Šida pokraj velikog opsega svog posla ne može održavati groblja i u našem mjestu. Međutim, nadam se da ćemo uz pomoć lokalne samouprave uspjeti taj problem riješiti. Jedan od također velikih problema

mještana Gibarca je ruinirana zgrada Doma kulture, koja je izgrađena prije pedeset godina i od tada se ništa nije radilo na njoj, osim što je 2012. godine postavljena nova PVC stolarija. Krovna konstrukcija je dotrajala, za taj posao nam trebaju velika sredstva kako bismo objekt priveli namjeni i osigurali mladima mjesto za okupljanje, kao i prostor za održavanje manifestacija u našem mjestu«, ističe Tihomir Šušnjar.

Ono što ih tješi jest činjenica da Mjesna zajednica raspolaže s 18 hektara zemljišta koje izdaju u zakup. Planiraju od tih sredstava izgraditi pješačke staze u Lovačkoj i Karađorđevoj ulici. Međutim, veliki problem predstavlja im i atmosferska odvodnja,

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

Tihomir Šušnjar

pogotovo za vrijeme većih padalina kada se velika količina vode slijeva s obronaka Fruške gore. Do sada je zbog tog problema mjesto bilo tri puta poplavljeno:

»Najveći problem tada imaju stanovnici Fruškogorske i ulice Save Šumanovića. Iako su u tim ulicama iskopani kanali, problem je još uvijek prisutan. Nadam se da ćemo na proljeće, u skladu s priljevom novca, uspjeti riješiti i taj problem«, kaže Šušnjar.

RADOVI U SELU

Mjesna zajednica Gibarac u skladu sa svojim mogućnostima pomaže radu svih udruga i klubova: Udruzi sportskih ribolovaca »Gibarac«, Udruzi umirovljenika, FK »Sindelić«

koji je trenutačno prešao u Drugu srijemsku ligu, a pomaže i crkvenim općinama. U ovom mjestu radi pošta, ambulanta, medicinska sestra je prisutna svakodnevno, a liječnik dolazi jednom tjedno u selo. Kao prioritet od radova za sljedeću godinu, Mjesna zajednica izdvaja završetak radova na izgradnji kapele na groblju:

»Izgradnja kapele počela je prije tri godine. Međutim,

izvođač radova nije ispoštovao dogovor, iako su mu isplaćena sredstva za završetak radova. Čekamo da se završi spor na sudu, pa da nastavimo s izgradnjom. Također planiramo i asfaltiranje pojedinih ulica u selu, produžetak javne rasvjete i nasipanje atarskih puteva«, navodi Šušnjar.

U selu radi područni odjel OŠ »Branko Radičević«. Nastavu u školi pohađa 36

učenika od prvog do četvrtog razreda, dok predškolski program pohađa desetero djece. Međutim, i škola zahtijeva hitnu sanaciju krovne konstrukcije koja prokišnjava, kao i adaptaciju sanitarnog čvora:

»U ovoj školi radim od 1996. godine. Škola je u redu iznutra, a problem koji bismo željeli riješiti u suradnji s predsjednikom Mjesne zajednice, sa školom i ljudima iz ovog mjesta, jest da popravimo krov i fasadu. Kako su nam obećali, sanitarni čvor će biti saniran tijekom zimskog raspusta i ja se nadam da ćemo do početka drugog polugodišta imati nove toalete«, ističe učitelj Milan Skorupan.

Ono čime se ova Mjesna zajednica ima pohvaliti jest broj novorođene djece u 2013. godini – bilo ih je 14. Kako nam je rekao predsjednik Savjeta, Mjesna zajednica će naći sredstva kako bi nagradila i stimulirala sve mlade ljude, posebno mlade bračne parove i roditelje s novorođenim bebama.

Suzana Darabašić

Crkva sv. Ivana Nepomuka

U selu se nalazi i katolička crkva posvećena svetom Ivanu Nepomuku, koja je izgrađena 31. listopada 1811. godine. Tijekom 1880. godine

zbog lošeg stanja popravljena je vrlo malo, a 1902. godine je zbog radova na njoj bila zatvorena. Tada je, zbog opasnosti od pada, skinut krov i radila se obnova kada je crkva bila pokrivena i obojena, a oko nje su podignuti stupovi i željezne spona i s krovštem spojene da vežu zidove, krov i svod. Potpunu adaptacija crkve sv. Ivana Nepomuka izvršena je pod vodstvom župnika vlč. Nikice Bošnjakovića uz pomoć župljana 2011. godine, kada je u ovom mjestu proslavljeno i dvije stotine godina od izgradnje ove crkve.

Turistička agencija Subotica-Trans

1. veljače organizira jednodnevni šoping izlet u Budimpeštu,
a 8. veljače jednodnevni šoping izlet u Temišvar.

Ostvarite mogućnost kupovine po povoljnim cijenama i usput obidite znamenitosti vebelnih gradova.
 Cijena po izletu za odrasle iznosi **2,200.00 rsd**, a za djecu do 12 godina **1,700.00 rsd**.
 Rezervirajte već danas putem telefona 024/555-466 i 024/4150212
 i posjetite našu web stranicu www.sutrans.rs
 Svi naši putnici koji se opredijele za oba putovanja ostvaruju lijep popust!
 Prijave su u toku!

Vaš Subotica-Trans.

POGLED S TRIBINA

Velika prilika

Stigla je. Nova 2014. godina u kojoj nas za nekoliko mjeseci očekuje najveći sportski događaj. Svjetsko nogometno prvenstvo u Brazilu. Događaj koji će u narednom razdoblju zasjeniti sve i sve će biti u znaku najpopularnije igre nad igrama. Njegovog Veličanstva Nogometa.

Hrvatska otvara mundial s domaćinom Brazilom i sve će oči biti uprte u malu državu na obalama Jadranskog mora i njezine najbolje nogometaše.

Po crveno-bijelim kockicama su vatreni već odavno prepoznatljivi, ali nakon uvodnog susreta i preostala dva protiv Meksika i Kameruna, lijepo bi bilo da budu zamijećeni i dobrim rezultatom. I plasmanom u nastavak natjecanja. Objektivno gledano, momčad izbornika Nike Kovača, predvođena veznjakom Real Madrida, top golgeterom Bayernu (izuzev prvog susreta), kapetanom Šahtara i fantazistom Seville, ne smije strijepiti niti od jedne od spomenutih momčadi. Pa čak ne bi trebala ni od Brazila, jer na domaćinima će biti golemi teret favorita (nekadašnja zajednička država je odigrala s Brazilom neodlučeno na otvorenju SP-a u Njemačkoj 1974. godine, a Hrvatska tijesno izgubila 1-0, opet u Njemačkoj 2006. godine).

Kako se mundial bude bližio rast će i euforija na svim planovima i svi će biti najbolji izbornici, a prva jedanaestorica će se tražiti sve do 12. lipnja i otvorenja na stadionu Arena de Sao Paolo. Tko će stvarno istrčati znat će samo stručni stožer »vatrene«, a svi mi ostali možemo samo nagađati.

Ipak jedno je sigurno. Veliki uspjeh je već ostvaren plasmanom na summit najboljih nacionalnih momčadi svijeta, a dobivena je i velika prilika za promociju države.

Treba je iskoristi na najbolji mogući način.

Vremena za pripremu ima dovoljno. Nova godina je tek započela.

D. P.

TENIS

Ana Konjuh
debitira na
WTA touru

Najtalentiranija hrvatska tenisačica današnjice Ana Konjuh iz Dubrovnika, debitirati će u Aucklandu na svom prvom WTA turniru. Šesnaestogodišnja osvajačica dva juniorska Grand Slama tako će s Novom 2014. godinom započeti profesionalnu tenisačku karijeru.

HOKEJ

Ice fever

Konac prosinca i početak siječnja hokejaši Medveščaka provest će na svom ledu u Zagrebu kao domaćini pet vezanih susreta nazvanih »Ice fever«. Trenutačno sedma momčad Istočne konferencija KHL-a ima gotovo osiguran plasman u doigravanje, a susreti protiv renomiranih europskih momčadi svojevrsna je uvertira za najzanimljiviji dio sezone.

RUKOMET

EP u Danskoj

Hrvatska muška rukometna reprezentacija sudjelovat će na Europskom prvenstvu koje će se od 12. do 26. siječnja održati u Danskoj. »Kauboji« će igrati u skupini D u Kopenhagenu skupa s momčadima Švedske, Bjelorusije i Crne Gore.

KOŠARKA

Cedevita i Cibona u borbi za vrh

Dvije zagrebačke momčadi zauzimaju visoke pozicije u vrhu prvenstvene tablice regionalne ABA lige i imaju velikih šansi za plasman u završno doigravanje za naslov prvaka. Cedevita ima bod manje od prvoplasirane Crvene zvezde (22), a Cibona isti broj bodova kao i četvrtoplasirana Budućnost (21).

NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs
Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Povoljno dekoriranje dvorana za vjenčanja i rođendane, izrada perlica za zvanice, poklon korpe i dekorativno pakiranje darova. Tel.: 064 0543720.

Prodajem ulični dio obiteljske kuće. U jednom dijelu potrebna adaptacija. Postoji struja, voda, kanalizacija, kablovska. U najljepšem je dijelu Kertvaroša. Cijena 40.000 eura. Tel.: 024 572-875, 063 8838747, 069 0094246.

Prodajem salaš i 2 jutra zemlje kod željezničke stanice Ljutovo, Mažuranićeva 21. Tel.: 061 2358099.

Prodajem brašno TIP 500, TIP 400 meko i oštro od 1, 5, 25 kg. Tel.: 024562-415 ili 064 2779948.

Mijenjam 2 jutra zemlje i salaš u Ljutovu za garsonjeru u Subotici. Tel.: 061 2358099.

Prodajem brašno T-500 krušno, T-400, čisto i T-400 oštro. Po narudžbi pečem domaći kruh. Tel.: 024 562-415 ili 064 2779948.

Prodajem bojler 10 litara, aspirator i električnu biciklu malu. Tel.: 024 562-415 ili 064 2779948.

Prodajem kuću-vikendicu na obali jezera Palić. Tel.: 062 8687964.

Prodajem kuću u Gornjem Tavankutu, 120 m², sendvič zid, etažno grijanje s okućnicom, Tel.: 061 1478823.

Prodajem noviju kuću iza Dudove šume, trosobnu s dvorištem, dodatnim prostorijama i garažom. Cijena po dogovoru. Tel.: 064 2525946

Prodajem zemlju 5,62 ha od 2 parcele (cca 10 jutara), Šupljak (ko Palić), 3 km iza stare škole, produžetak senčanske ljetnje ceste, uz kanal. Cijena: 63.000 eura. Tel.: 061 2724822 i 063 1648043.

Izdajem opremljen stan veličine 25 m četvornih sa zasebnim ulazom. Ulica Branka Pešića 41, Zemun. Dogovor na broj telefona 011 3077036 ili 011 2104257.

Povoljno prodajem manje skladište, podrum i tavanski prostor. Veliko dvorište pogodno za parkiranje kombija, kamiona i za auto plac, kod autobusnog kolodvora u Subotici. Tel.: 064 9640745.

Odmor u Vrbovskoj, otok Hvar, povoljno. Tel.: 063 7139337.

Prodajem 3 motike placa (2 km udaljen) iza Crvenog sela, blizu somborske ceste (10.000 eura) Tel.: 024 532570.

Prodajem starinsku spavaću sobu »čistu sobu«, stol, stolice, razna bunjevačka ruha: sefire, sukna, pregače, marame, ponjave, čaršave, muške čakšire, čizme (br. 43) i sl. Tel.: 024 528682.

Prodajem traktorsku prskalicu RAV 440 eura, zob, starinska klupa, dolaf, ormani. Tel.: 024 532570.

Prodajem dvorišni stan 43 m² u Petrovaradinu. Tel.: 060 5450440.

Prodajem štrikači stroj stolni »Empisak«, skoro nov. Tel.: 5742-136 Odžaci.

Povoljno izdajem manje skladište, podrum i tavanski prostor, veliko dvorište pogodno za parkiranje kombija, kamiona i za auto-plac, kod autobusnog kolodvora u subotici. Tel.: 064 9640745.

Prodaje se nov el. štednjak sa ravnom pločom, orahovo stablo, 2 felne s čeličnim prstenovima za kamionsku prikolicu. Tel.: 024 532570.

Naprodaj moderna ekskluzivna prelijepa italijanska vjenčanica, tepih i staze. 024 528682.

Prodajem metalni kavez za gajenje pilića s hranilicama. Tel.: 024 453-5319.

Prodajem klasični kauč sa naslonom u dobrom stanju ručne izrade, tapacirain. Tel.: 024 453-5319.

Izrađujem hrastove čamce, nekoliko tipova, od 3 do 6 metara dužine. Prijevoz po dogovoru. »Novogodišnja akcija« - vesla - bijeli barski jasen. Petar Okrugić, Morović. Tel.: 064 3467056 www.okrugic-camci.co.rs

Prodajem vilerove goblene. Tel.: 063 8579679.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi« VAŽI DO 10.01.2014.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga »CroArt« prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hrurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić (zsaric@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
(dbpalkovic@hrvatskarijec.rs)
Slavica Mamužić (novinarka) (smamuzic@hrvatskarijec.rs)
Dražen Prčić (sport i zabava) (dprcic@hrvatskarijec.rs)
Željka Vukov (društvo) (zvukov@hrvatskarijec.rs)
Zlata Vasiljević (dopisništvo Sombor)
Suzana Darabašić (dopisništvo Šid)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALA:

Mirjana Dropulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs
WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизacija
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

ČESTITAMO: 100. ROĐENDAN MARICI MATIN

Na kraju ćemo svi prid Božja vrata

Najstarija Sončanka, *Marica Matin* – Čuvrkova, 19. je prosinca zaokružila cijelo stoljeće života. U svojem toplom domu živjela je sama još od 1985. godine, kad je ostala bez životnog suputnika *Stipana*, pa sve do prije četiri godine i povratka kćeri *Kate* iz Njemačke. Baka Marica je mislila kako će se od tuge brzo pridružiti svojem dida Stipanu. »Ja i moj Stipa smo se snašli na čošu, di bi dalje. Brzo smo se i uzeli, tetke i strine tako udesile. Bog nam do i pet mali, al nam troj i uzo. Ostali nam dite Iva i cura Kata. Pri par godina saranila sam i Ivu«, prisjeća se baka Marica. Čuvrkovi su živjeli isključivo od *paoršaga*. »Moj Stipa je bio jako vridan čovek. Nikada nam ni falilo ni ruva ni kruva, sve do potli velikoga rata. Kad smo mislili da će nam bit najlipše, došle su obaveze. Ošli su nam konji, kola, sve žito, svaj kukuruz, sva stoka, živina, pa su nam pokupili čak i suvu slaninu i mast iz kablica. A bunit se nisi smijo. No i to je prošlo, opet smo se nikako digli, al polako je počela pritiskat starost. Dica su ošla u Švapcku i tamo ostala, Stipa mi je umro osamdespete, pa sam dugo bila sama u kuće. Sad je, Bogu fala, tude i cura, pa možem na miru i umrit«, kaže baka Marica pokazujući svoje davno nastale uratke, usput navodeći iz kojih su godina. »Sve sam vo uradila za mlađi godina. Radila bi ja to i danas, Bogu fala oči mi još uvik služu, al su prsti slabi, pa ne možem držat

iglu«, kaže baka Marica. Svoje godine nosi bez velike muke. Uporna poput mrava, uz pomoć štapa još uvijek zna otići u zadnje dvorište i malo pospremiti šupu i drvru. U zimskim danima najviše vremena provede u toploj ljetnoj kuhinjici. Povremeno potakne vatru. Voli kad je poneko obide i tada uživa u razgovoru. Njen *divan* vraća sugovornika u daleku prošlost. Govori jednim od najstarijih neknjiževnih dijalekata hrvatskog jezika, čistom, neiskvarenom šokačkom ikavicom stare akcentuacije, lokalnim govorom sončanskih Šokaca. Zadržala je i onu višestoljetnu smirenost Šokaca, pa neopterećena navikama današnjice, nikuda ne žuri. »Dite, jako se voljim divanit, al ritko imam prilike. I kad mi kogod dojde, taj samo gleda da što prija otide. Svi nikuda žurite. Ko da ste zaboravili da uvik prija stigne naj što polako ide. Nikada neka zaboravit, kolikogod žurimo, na kraj ćemo svi dojt prid Božja vrata. A eto, sad se radujem Božiću, to mi je cili život bijo najmiliji svetac«, završava priču baka Marica.

Ivan Andrašić

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Prošli sveci, ostale nevolje

Piše: Branko Ivković

Falnis čeljadi moja, ja jevo niki se odmaram od ovi svetaca, božem prosti dan za danom svetac pa nikako da čovik dođe sebi, gostivi puna kuća pa sa svakim popit po zamedljanu rakijicu, pa vina, ta pravo da vam kažem i niki sam po kadgod i susto i moro odrimat. Kaže ova moja da ne triba sa svakim toliko gutat, al di ćeš dat da čovik pije sam, no ženama niko nije ugodijo, lipo kažu da ni vrag s njima nije izašo na kraj, valjda se zato nije ni ženijo. No istina je da je baš fajn svetaca na brzinu, triba to izdurat, šibare smo već utan navikli slavit, slavimo ji svaki dan u godini, ta šibadu nas paore svi od reda - poreznici, indžiliri, fiškali, općinari, a sad će bit i niki knjigovođe. Kažedu na radiju da ćemo morat imat i knjigovođu kad registrujemo zemlju, e taj će siroma bit furtom u minusu, kad pokupi sve artije što moramo imat, neće ništa ostat za podilit. No na priliku kaže moj komšo Pere da je pored sveg bilo lipo na Novu godinu tamo u varoši kod Varoške kuće, samo i pored što se nije smilo, ova balavurdija je pucala petardama po soka-kima da se sve pušilo, pa lipo da čovik pobisni kako već s tim pucanjom ne mož izać na kraj, pa lipo po ušima i gotovo, ta dokleg će pošten svit očin trpit taj teror? Bacadu čeljadi-ma pod pendžere, plaše dicu i vaške, tako sam se razbisnijo da sam lipo spremijo compov, i to ne da pucam već ako naideu još jedared ima da švićnem po članjkima da ćedu me zapamtit, baš me briga i za cocijalnog radnika i ostale andromolje čime se oni vadidu, kaka je to

već odrana majkuša mu? Samo divanimo o kulturi, imademo više vaspitača i komedijaša neg dice, a oni nevaljani ku da su s vraga sadrti. Bome kadgod kad smo štogod zgrišili u škuli učo je dovatijo vrbovaču i opleo po čakširama da se sve prašilo, a tek kod kuće bačo, ta on se po tri dana sitijo šta si zgrišijo i svaki put bite dobro izvoštijo, take je bijo dobre pante! E, da je sad taka panta u svita, svi bi završili po tri fakulteta. No manimo dicu, niki dan čeljadi moja čitam u novinama da će u ovoj dvi iljade četmajstoj godini malkoc bit bolje za nas rabadžije i paore, kad ono posli jedan bečar divani, sveca mu onog huncuckog, da se to poboljšanje neće baš obit o običan svit, neg kako je kazo na »cirkulaciju roba i kapitala«. Ja nako gledim pa sam sebi u brk: »Ta idi ti u očin, nisam ni mislijo da će nam bit lipo kad divaniš o uvozu brez zabrane, ta i nako nikom ništa ne triba, nemade narod novaca«. Al bome je nevolja što neće ništa ni pojeptinit koliko sam ja razumijo, a i ne bi bilo fajn ni dobro, ta da pojeptini onaj što imade dvajst iljada platu ne bi mogo potrošit tolike novce, zdravo bi se ocikli mi što smo navikli vako gegulat, av jak ja od vakog »mudrovanja« bome niki ožednijo. Periša moj idem ja u ketrenac tamo sam sakrijo sam od sebe jednu čobanju vina, a ti se snađi za sodu, da se mi lipo pričestimo pa svak svojim putom, moram još obać Ivković šor, nisam svima čestito Silvestera i novo lito, a red je. Zato zbogom čeljadi, bute pozdravljeni do drug put.

3. siječnja 2014.

Niko trinajst a niko ni osam

Bač Iva već vraganajst put breko da više neće ni gledat televiziju, ni čitat novine. Eto, vi dana svi lipo blaguju blage dane, a on i njegova nikako da već jedamput budu ko i drugi svit. Vamo ona radi od jutra do sutra skoro cili misec, jedva da je nediljom doma, a on je i vamo i tamo, najmanje doma. Jedino mu na Božić bilo srce na mistu. Cure došle iz varoši, pa su svi četveroj bili na pološnice. I jako mu lipo bilo što su njegovi ope svirali i pivali isprid oltara. Pivala š njima i njegova mlađa. Gledi je, izrasla, tankovita, a nošnja na njoje ko saljana. Piva punim glasom, a oči je se sjaju ko žeravice. Tamburice samo vezu, pismu po pismu, starovircke svete. A crkva puna svita ko što već godina ni bila. Srce bi mu iz prsa iskočilo od milina. Samo što ni suzu pušćo. Eto, misli se, došo novi popa, naša duša, pa se ope može lipo ko što je i prija bilo. A zonoga što je prvać ošo, baš se i ni moglo tako. Oma šćim je došo u njevo selo, kazo da njemu ne triba cirkus u crkve. Bože, misli se, pa čija je to crkva? Bač Ive te riči jako zapekle, ta otkud te njeve lipe nošnje, tambure, te stare svete pisme što su ji pivale još njegova baka i njezne druge ka je bijo jako mal, možu bit... taman zinijo da mu odvrati, al se na vrime ugrizo za jezik, misli se, neće se vada protirivat u njegovomu domu, ni lipo. Zapeklo mu još štogoda. Jako. Nako u divanu nuz kafu i polučak, bač Iva mu sto deklemovat koliko ji imade od njegove vire u selu. »Eto, od naši imademo jednu družbu što se boravi politikom i jednu što igra, piva i svira, pa...«, veli i srkne malo kafe, a popa ko da je samo čeko da uzme malo zraka, naodrt mu odvrati: »A štaj to mene briga, ka ja nisam od vaši!«, bač Ive se kafa tako zatrkala, da od kašlja ni čo šta je još reko. Ošo je doma, ni polučak ni pogledo. Ni se njegove ni javijo, ošo se malo izduvat u stražnji dvor. Nuz put su fasovali i Taksa i mačak, šta mu se već imadu motat oko noga! »He, jesi vidijio uncuta, ne znam samo jel on došo vamo brog nas, jel se mi moramo minjat u njegove?«, veli u po glasa naslonit na kočak. Bela mu turila njušku pod ruku, pa je i ona dobila po ušima. Odjedamput se prezniyo i ko iza sna vidi da je u pune crkve i čuje zvonce što najavljliva da će unit popa i miništeri. Pološnica mu prošla za dram, popa jako lipo pridikovo. A grlat je, ne triba mu ni mikrafon. On i njegova su koikomu čestitali Božić, pa se požurili doma. Ne bi bijo red da sa curama dojdu kakigod zetovi na pečene kobasice i rebra, a vraca zaključana. Jel, ne daj Bože, da ji Taksa odganja. Malo potli nji došle i cure. Al same. Bač Ive to koda baš i ni bilo pravo, pa oma zapalijo televiziju. Taman vesti u dva ujtru. I bome, prisile mu, pa mu više ni bilo ni do kobasica, ni do rebra. Prikazali kako je jedan od prvi pokido bravu od bisa što su niki iskali trinajstu platu. A vamo, on i njegova plaću porez zote što tako štogod išću, a još nisu dobili ni osmu. Ni ništa ni reko, samo je izdu-nijo bukaricu katarke i ošo leć.

Piše: Ivan Andrašić

3. siječnja 2014.

Longley:

Budi otvoren za promjene, ali nemoj izgubiti sve svoje vrijednosti.

Arhimed:

Dajte mi uporište i pomaknut ću zemlju.

Vataji:

Podijeli svoje znanje. To je put da postaneš besmrtn.

Umereno!

POZIVAMO ČITATELJE DA NAM POŠALJU
NEKU SVOJU ZANIMLJIVU FOTOGRAFIJU

Tin Ujević

Koje godine i gdje se rodio Tin Ujević?

Gdje se školovao?

Kako se zvao njegov prvi objavljeni sonet?

Gdje je emigrirao zbog svojih političkih uvjerenja?

Kako se zovu njegove dvije prve zbirke pjesama?

Što krasi Ujevićevo pjesništvo?

Po čemu će, pokraj literarnog opusa, ostati zauvijek upamćen?

Kada je i gdje umro Tin Ujević?

Rodio se 5. srpnja 1891. godine u Vrgorcima.
U Splitu i Zagrebu.
Za novim vidicima.
U Pariz.
Lelek sebra i kolajna.
Renesansna razigranost i neobarokna kičenost.
Po svojoj boemštini.
Umro je 12. studenoga 1955. godine u Zagrebu.

Kaže otac Perici:

- Uči Perice, uči. Od učenja još nitko nije umro.

- Pa tata, zar baš ja moram biti prvi?

Pita tata sina:

- Sine, koga više voliš? Mamu ili mene?

- Oboje.

- A da ja odem u Pariz, a mama u Ameriku, gdje bi ti otišao?

- U Ameriku.

- Zašto?

- Zato što je bolja zemlja.

- A da ja odem u Ameriku, a mama u Pariz, gdje bi onda otišao?

- U Pariz.

- Zašto?

- Zato što sam bio u Americi.

Istarske čarolije

Za nas Hrvate koji živimo van Hrvatske istinski je doživljaj probitati mjesto u kojem bismo da provedemo dane dopusta kada dođemo u svoju domovinu. Međutim, postoji jedna destinacija za koju se svi možemo složiti da odlično prezentira objedinjenje svih aspekata turizma, *to je Istra, »terra magica«*... Tu se možete provesti kao da ste zapravo krenuli nekim »vremeplovom« unatrag kroz povijest.

Piše: Marjan Antić
urednik web-sajta

Na tlu Istre bogata kulturna baština najprije ističe svoj najveći adut - monumentalni rimski amfiteatar u Puli, zatim dolazi na red Poreč i čuvena Eufrazijeva bazilika iz 6. stoljeća, sa svojim karakterističnim bizantskim mozaicima, imamo i srednjovjekovnu romaničku kuću i gotičku peterokutnu kulu i još mnogo toga autentičnog, raspoređenog po svim istarskim mjestima... Ono iznimno čime se može pohvaliti ovaj prastari poluotok na obali Jadrana – jest vrhunska gastronomija. Mnoštvo autohtonih istarskih konoba, ali i modernih restorana, s pravom će začiniti vaš odmor okusima koji se nikada ne zaboravljaju. Morske delicije, oporo vrhunsko vino, mirisi egzotičnog mediteranskog bilja i začina, te romantične istarske noći, izmamit će iz vas bezbroj uzdaha zadovoljstva tijekom vašeg boravka u Istri. Ondje se najbolje ilustrira pomiješanost antike s duhom srednje Europe u središnjem dijelu poluotoka. Moram naglasiti – Istru ne smijemo doživljavati kao isključivo primorski ugođaj, jer je upravo rijetkost spojiti na tako malom prostoru i kontinentalni turizam sa sunčanim morskim uvalama, a sve to na dohvat ruke...

Umag, Novigrad, Poreč, Vrsar, Rovinj, Nacionalni park Brijuni, Pula, Rabac, Labin, Pazin, Motovun, Grožnjan... Sve su to potencijalna mjesta koja bi valjalo staviti u bilježnicu za obilaske tijekom boravka. Ili ste možda raspoloženi za posjet najmanjem gradu na svijetu – Humu? Zašto su istarski tartufi među najskupljim gastronomskim užicima na svijetu? Zašto su istarska plemenita vina nešto najukusnije što ćete ikada kušati? Zašto su se Rimljani prilično namučili ratujući s histarskim gusarima Ilirima, da bi tek 177. g.n.e. osvojili ovo magično poluotočje, a bilo im je sve vrijeme na pragu carstva?

Sve te odgovore saznat ćete kada posjetite Istru, dok ću se ja svojski potruditi, u sljedećim brojevima časopisa, da vam predočim obilaske nekih drevnih mjesta i vrhunskih turističkih resorta, a sve zbog najrealnijih procjena istinitosti svih navedenih tvrdnji... Pročitajte u sljedećem izdanju **kako je to osjetiti dodir vječnosti u Poreču**, negdašnjoj rimskoj koloniji, a sadašnjoj turističkoj oazi koja u sebi spaja zelene i plave lagune, jedinstvene i čarobne...

Zato znajte da ste uvijek **dobrodošli u Istru**, kao i na naš web-sajt sa istim imenom: **www.dobrodosli.net**

**Sretna Nova
2014 godina!**

POSREDOVANJE
Svaštara

www.svastara.rs

Lijepa lica dobre književnosti!
Nove knjige u nakladi NIU „Hrvatska riječ“:

Uvijek uz knjigu!